ABSTRAKTIKIRJA

Kriminologian päivät 4.–5.11.2026

Laurea-ammattikorkeakoulu, Rikosseuraamusalan koulutuskeskus (RSKK),
Rikosseuraamuslaitos (RISE) & Suomen Kriminologinen Yhdistys

LAUREA RSKK RISE OIKEUSMINISTERIÖ JUSTITIEMINISTERIET Terveyden ja hyvinvoinnin laitos RIKOKSENTORJUNTANEUVOST RÅDET FÖR BROTTSFÖREBYGG

KRIMINOLOGIAN PÄIVÄT 2026

Konferenssiohjelma, teemakaistat ja yksityiskohtaiset työryhmät

Abstraktikirja sisältää Kriminologian päivien 4.–5.11.2026 ohjelman ja työryhmärakenteen. Ohjelma on jaettu neljään rinnakkaiseen teemakaistaan (Kaistat A–D), joista kukin sijoittuu omaan luokkatilaansa koko konferenssin ajaksi.

Teemakaista	Tila	Teemat ja painopisteet
Kaista A: **Seuraamukset ja kuntoutus**	B303 (3. krs)	Vankeus, seuraamusjärjestelmän kehitys, vanki-työntekijä vuorovaikutus, kielellinen toimintakyky, neurokirjon HOT-kuntoutus, vankitutkimus.
Kaista B: **Perhe ja nuoret**	B304 (3. krs)	Nuorisorikollisuus, perhe ja rikollisuuden ylisukupolvisuus, koulutus rikollisuuden ehkäisyssä, monitoimijainen yhteistyö.
Kaista C: **Väkivalta ja uhrit**	B409 (4. krs)	Lapsiin kohdistuva väkivalta, naisiin kohdistuva väkivalta, parisuhdeväkivalta, nuorten väkivalta, viktimologia, haittojen minimointi.
Kaista D: **Rikostutkimus, sovittelu ja digitaalisuus**	B101 (1. krs)	Poliisityö, strateginen ennakointi, rikossovittelu, kanadalainen tutkimus, digitaalisen ajan desistanssi, yhteiskuntaan paluu (re-entry).

OHJELMA

Aika / Slot	Kaista A: Seuraamukset ja kuntoutus Tila B303	Kaista B: Perhe ja nuoret Tila B304	Kaista C: Väkivalta ja uhrit Tila B409	Kaista D: Rikostutkimus, sovittelu ja digitaalisuus Tila B101
KESKIVIIKKO 4.11.				
klo 13.00–14.30	**A1:** Neurokirjon HOT-kuntoutus	**B1:** Nuorisorikollisuus kysely- ja rekisteriaineistojen valossa	**C1:** Naisiin kohdistuva väkivalta (B409)	**D1**: Re-entry in Digital Era [Part 1]
			C1b: Yksilölliset tekijät ja kokemukset rikollisuuden ennustajina (B401)	
klo 14.30–15.00	Kahvitauko ja posteriesitykset (Ala-aula & aulat)			
klo 15.00–16.15	**A2:** Vankilan arki, normit ja toimijuus	**B2:** Koulutuksen mahdollisuudet rikollisuuden ehkäisyssä	**C2:** Lapsuudenkokemusten kasautuminen	**D2**: Gender, marginalization and criminal trajectories
klo 16.30–18.00	**A3**: Finnish Prisoner Health and Wellbeing Study (Wattu IV)	**B3:** Nuoret ja monitoimijaisuus [Osa 1]	**C3:** Rikos, uhri ja oikeus	**D3:** Poliisi ja rikostorjunta
TORSTAI 5.11.				
klo 09.00–10.15	**A4:** Seuraamusjärjestelmä ja vankeinhoito	**B4:** Nuoret ja monitoimijaisuus [Osa 2]	**C4:** Nuorten väkivalta ja rikollisuudesta irtaantuminen	**D4**: HE studies in Prison
klo 10.30–11.45	**A5:** Kielellinen toimintakyky rikosseu-raamusjärjestelmässä	**B5:** Väkivaltakokemusten kasautuminen	**C5:** Väkivaltadesistanssi-arviointi	**D5**: Re-entry in Digital Era [Part 2]
klo 12.45–14.00	**A6:** Rekisteritutkimuksia suomalaisista vangeista	**B6:** Perhe, lapset ja rikollisuuden ylisukupolvisuus [yksi esitys englanniksi]	**C6:** Väkivalta, riski ja arviointi	**D6:** Rikosten sovittelun tutkimus

YKSITYISKOHTAISET TYÖRYHMÄTIEDOT KAISTOITTAIN

KAISTA A: SEURAAMUKSET JA KUNTOUTUS (TILA B303)

A1: Kohti merkityksellistä elämää: HOT-pohjaiset kuntoutusinterventiot neurokirjolla

Keskiviikko 4.11. klo 13.00–14.30 | Tila: B303 (Kaista A)

Sanna Kara, Minna Tuusa, Anna Anttila (Autismisäätiö sr): *"Revion-YKS-hanke: Yhdyskuntaseuraamuksia suorittavien neurokirjon asiakkaiden tarpeet ja niihin vastaaminen yksilöinterventiolla"*

Sanna Kara, Minna Tuusa, Anna Anttila, Katri Friman (Autismisäätiö sr): *"Revion-AVO-hanke: Revion-kuntoutuksen pilotointi vankilasta vapautumisen nivelvaiheessa ja oikeuspsykiatrisen avohoidon osana"*

Päivi Lappalainen (Jyväskylän yliopisto), Sanna Kara (Autismisäätiö sr), Minna Tuusa (Autismisäätiö sr), Anna Anttila (Autismisäätiö sr), Raimo Lappalainen (Jyväskylän yliopisto): *"Videovälitteisen Revion YKS -etäkuntoutuksen vaikuttavuus ja hyväksyttävyys neurokirjolla olevien yhdyskuntaseuraamusasiakkaiden hyvinvoinnin ja rikoksettoman elämän tukemiseksi – pilottitutkimus"*

Puheenjohtaja: Sanna Kara, Autismisäätiö sr

Työryhmän kuvaus

Rikoksiin syyllistyneillä neurokirjon (autismikirjo ja ADHD) ihmisillä on usein kompleksinen vyyhti erilaisia toimintakykyyn ja arjen selviytymiseen vaikuttavia haasteita. Heidän elämänhistoriastaan löytyy toistuvia kokemuksia väärinymmärretyksi tulemisesta, palvelujärjestelmän aukkoihin tippumisesta ja tarvitsemastaan tuesta vaille jäämisestä. Jotta kuntoutusohjelmilla olisi vaikuttavuutta, tulee niitä kohdentaa oikein yksilöiden riskitekijöiden ja tarpeiden perusteella. Autismisäätiön Revion-hankkeissa on kehitetty neurokirjolla olevien rikosseuraamusasiakkaiden tarpeisiin vastaavia kuntoutusmalleja, jotka pohjautuvat hyväksymis- ja omistautumisterapiaan ja neuromoninaisuutta arvostavaan lähestymistapaan. Revion-kuntoutus voitti kansallisen rikoksentorjuntakilpailun vuonna 2024 ja sijoittui toiselle sijalle Euroopan rikoksentorjuntakilpailussa (European Crime Prevention Award, 2024). Työryhmä muodostuu kolmesta toisiaan täydentävästä puheenvuorosta. Ensimmäisessä puheenvuorossa kuvataan Revion-YKS-hanketta (Kela, 2023–2026) ja yhdyskuntaseuraamuksia suorittavien neurokirjon asiakkaiden tarpeita ja toimintakykyyn vaikuttavia tekijöitä ryhmätasolla sekä esitellään, miten näihin tarpeisiin on vastattu. Toisessa puheenvuorossa kuvataan Revion-YKS-hankkeessa tehdyn kuntoutusintervention vaikuttavuustutkimuksen tuloksia. Kolmas puheenvuoro käsittelee Revion-AVO-hankkeen (OM, 2024–2025) kuntoutuspilotin tuloksia. Hankkeessa kokeiltiin vuoden kestävää Revion-kuntoutusjaksoa vankilasta vapautuvien ja oikeuspsykiatrisen avohoidon piirissä oleville neurokirjon asiakkaille, jotka olivat tuomittuja väkivalta- tai seksuaalirikoksista tai joilla arvioitiin olevan kohonnut riski näihin syyllistymisestä. Neurokirjon asiakkaiden hyvinvointia ja elämänlaatua vahvistamalla voidaan vähentää uusintarikollisuutta ja samalla edistää yhteiskunnan turvallisuutta.

Revion-YKS-hanke: Yhdyskuntaseuraamuksia suorittavien neurokirjon asiakkaiden tarpeet ja niihin vastaaminen yksilöinterventiolla

Sanna Kara, Autismisäätiö sr

Minna Tuusa, Autismisäätiö sr

Anna Anttila Autismisäätiö sr

Kompleksissa elämäntilanteissa olevien asiakkaiden kanssa työskennellessä korostuu joustavan ja kokonaisvaltaisen lähestymistavan merkitys. Tässä puheen vuorossa esitellään Revion-YKS-hankkeessa (2023–2026) kehitettyä neurokirjolla olevien yhdyskuntaseuraamusasiakkaiden tarpeisiin vastaavaa etäkuntoutusta. Kuntoutuksen tavoitteena on vahvistaa asiakkaiden hyvinvointia, rikoksetonta elämäntapaa tukevia valmiuksia sekä herätellä muutosmotivaatiota. Kymmenen tapaamiskertaa sisältävä työskentely pohjautuu hyväksymis- ja omistautumisterapeuttisiin menetelmiin sekä neuromoninaisuutta arvostavaan lähestymistapaan. Hankkeessa on myös tutkittu tämän kuntoutuksen vaikuttavuutta. Hankkeeseen ohjautui 94 asiakasta. Autismisäätiö koordinoi hankekokonaisuutta ja vastaa kehittämistyöstä sekä etäkuntoutuksesta. Tutkimusosuudesta vastaa Jyväskylän yliopiston psykologian laitos. Pääyhteistyökumppanina on Rikosseuraamuslaitos, jonka kautta asiakasohjaus on tapahtunut. Hankkeen rahoittajana toimii Kela. Kuntoutusintervention alkuvaiheessa asiakkaiden kanssa on tehty yksilöllinen tapauskuvausmalli. Tapauskuvausmalli on asiakkaan haastatteluun pohjautuva visuaalinen kuvaus, joka kokoaa tietoa elämäntilanteesta, terveydestä, hyvinvoinnista sekä haasteista ja niiden vaikutuksista arkeen. Malli auttaa tunnistamaan käyttäytymisen taustalla vaikuttavia tekijöitä ja niiden välisiä yhteyksiä, mikä tukee tilanteen kokonaisvaltaista ymmärtämistä ja interventioiden suunnittelua. Malli voi myös auttaa asiakasta jäsentämään omaa tilannettaan ja täten toimia muutosmotivaation herättelyn työkaluna. Yksilötasolla tapauskuvausmallit tukevat asiakkaan tilanteen ja käyttäytymisen taustatekijöiden hahmottamista. Ryhmätasolla niiden tarkastelun avulla voidaan tunnistaa kohderyhmään liittyviä yhteisiä ilmiöitä, tarpeita ja ympäristötekijöiden vaikutuksia. Saatua tietoa voidaan hyödyntää palveluiden suunnittelussa ja kehittämisessä, työntekijöiden osaamistarpeiden tunnistamisessa sekä asiakkaiden palveluihin kiinnittymistä edistävien tekijöiden ymmärtämisessä.

Revion-AVO-hanke: Revion-kuntoutuksen pilotointi vankilasta vapautumisen nivelvaiheessa ja oikeuspsykiatrisen avohoidon osana

Sanna Kara, Autismisäätiö sr

Minna Tuusa, Autismisäätiö sr

Anna Anttila Autismisäätiö sr

Katri Friman, Autismisäätiö sr

Puheenvuorossa esitellään Revion-AVO-hankkeessa tehtyä kuntoutustyötä, sen tuloksia ja hankkeessa nousseita havaintoja. Revion-AVO-hankkeessa (OM, 2024–2025) pilotoitiin vankeusaikaiseen työskentelyyn kehitettyä Revion-kuntoutusta asiakkaille, jotka olivat oikeuspsykiatrisessa avohoidossa tai vankilasta vapautumisen nivelvaiheessa. Revion-kuntoutus perustuu hyväksymis- ja omistautumisterapian (HOT) ja dialektisen käyttäytymisterapian (DKT) menetelmiin sekä neuromoninaisuutta arvostavaan työtapaan. Hankkeen tavoitteena oli 1) ehkäistä neurokirjon piirteitä omaavien henkilöiden seksuaali- ja väkivaltarikollisuutta kohdennetulla Revion-yksilökuntoutuksella, 2) lisätä rikoksettoman elämäntavan taitoja ja valmiuksia kuntoutuksen aikaisella taitoharjoittelulla ja 3) lisätä palveluiden käyttöä vankilasta vapautumisen nivelvaiheessa ja oikeuspsykiatrisessa hoidossa. Kuntoutusjakson alussa ja lopussa kerättiin kyselymittareilla tietoa osallistujien rikollisesta ajattelusta, huolesta omasta riskikäyttäytymisestä, elämäntyytyväisyydestä, tunnesäätelytaidoista, psykologisesta joustavuudesta ja psyykkisestä hyvinvoinnista. Osallistujilta ja Oikeuspsykiatrian poliklinikan työntekijöiltä kerättiin myös palautetta kuntoutusjakson lopuksi. Kuntoutuspilottiin ohjautui yhteensä 20 asiakasta, joista 12 (60 %) kanssa

kuntoutusprosessi toteutui suunnitellusti. Kuntoutustapaamisia toteutui keskimäärin 30 kuntoutuskäyntiä (vaihteluväli 19–40). Kuntoutuksen aikana harjoiteltiin taitoja, joiden puutteet näyttäytyivät asiakkaan kokemien ongelmien taustalla vaikuttavina tekijöinä. Kuntoutusta toteutettiin sekä lähi- että etäkuntoutuksena. Osallistujilta saadun palautteen, määrällisten muutosten sekä interventioiden aikana tehtyjen havaintojen perusteella kuntoutus vaikuttaisi soveltuvan toteutettavaksi myös vankilasta vapautumisen nivelvaiheessa sekä oikeuspsykiatrisen avohoidon piirissä oleville neurokirjon henkilöille.

Videovälitteisen Revion YKS -etäkuntoutuksen vaikuttavuus ja hyväksyttävyys neurokirjolla olevien yhdyskuntaseuraamusasiakkaiden hyvinvoinnin ja rikoksettoman elämän tukemiseksi – pilottitutkimus

Päivi Lappalainen, Jyväskylän yliopisto

Sanna Kara, Autismisäätiö sr

Minna Tuusa, Autismisäätiö sr

Anna Anttila Autismisäätiö sr

Raimo Lappalainen, Jyväskylän yliopisto

Neurokirjon henkilöillä on usein haasteita tunteiden ja käyttäytymisen säätelyssä, mikä lisää rikollisen käyttäytymisen riskiä. Tämän pilottiluonteisen satunnaistetun kontrolloidun tutkimuksen (RCT) tavoitteena oli vahvistaa neurokirjon yhdyskuntaseuraamusasiakkaiden hyvinvointia ja valmiutta rikoksettomaan elämään hyväksymis- ja omistautumisterapiaan (HOT) sekä neuromoninaisuutta arvostavaan työtapaan perustuvan etäkuntoutusmallin avulla. Yhdyskuntaseuraamusasiakkaat (yks-asiakkaat; n = 37) rekrytoitiin tutkimukseen yhdyskuntaseuraamustoimistojen kautta ja satunnaistettiin koe- (n = 24) ja odotusryhmään (n = 23). Asiakkaat olivat noin 10 viikon ajan kerran viikossa (à 60 min) videoneuvotteluyhteydessä kuntoutustyöntekijän kanssa. Vaikuttavuutta tarkasteltiin elämään tyytyväisyyttä, hyvinvointia, työkykyä, tunnesäätelyä, masennusta, ahdistusta, rikollista ajattelua ja psykologista joustavuutta kartoittavilla itsearviointikyselyillä. Lisäksi tutkittiin intervention hyväksyttävyyttä niin yks-asiakkailla kuin yks-työntekijöillä. Vaikuttavuuden osalta esittelemme lopulliset tulokset Kriminologian päivillä. Hyväksyttävyyden osalta ilmeni, että palautetta antaneet yks-asiakkaat olivat tyytyväisiä etäkuntoutukseen ja suosittelivat vastaavaa kuntoutusta muille neurokirjon yks-asiakkaille. Laadullisessa palautteessa korostuivat lisääntynyt itsetuntemus, kuntoutuksen koettu hyödyllisyys sekä omien toimintamallien pohdinta. Kaikki kuntoutuksesta palautetta antaneet yks-työntekijät suosittelivat vastaavaa etäkuntoutusta neurokirjon yks-asiakkaille, jos sitä olisi tarjolla. Tuloksemme antavat tietoa siitä, miten hyväksymis- ja omistautumisterapian menetelmiä voidaan soveltaa tukemaan neurokirjon yks-asiakkaita kohti rikoksetonta elämää. Otoksen pienuuden vuoksi tarvitaan lisää tutkimusta ja suurempia otoskokoja tulosten varmistamiseksi.

A2: Vankilan arki, normit ja toimijuus

Keskiviikko 4.11. klo 15.00–16.15 | Tila: B303 (Kaista A)

Heidi Kajander (Tampereen yliopisto): *"Keskusteluanalyyttisia havaintoja vanki-työntekijä vuorovaikutuksesta"*

Helena Huhta (Helsingin yliopisto): *"Tupakointikielto vankiloissa: normatiivinen pluralismi ja lakimuutoksen käynnistämät sosiaaliset prosessit"*

Tiina Hämäläinen (Syrjimättä-hanke, Silta-Valmennusyhdistys ry): *"Miten selviytyä vankilassa? Sukupuolivähemmistöihin kuuluvien vankien selviytymisstrategiat ja niitä tukevat tekijät kansainvälisessä tutkimuskirjallisuudessa"*

Riku Laine (Helsingin yliopisto): *"Rikollisuus ja äänestäminen – kahden tutkimuksen synteesi"*

Puheenjohtaja: Heidi Kajander, Tampereen yliopisto

Keskusteluanalyyttisia havaintoja vanki-työntekijä vuorovaikutuksesta

Heidi Kajander, Tampereen yliopisto

Tarkastelen väitöskirjatutkimuksessani, miten vankilan henkilökunnan ja vankien välinen sosiaalinen vuorovaikutus muovaa heidän ammatillista suhdettaan Suomen vankeinhoidossa. Tutkimus osallistuu Nordic Exceptionalism -vankilatutkimuskeskusteluun tarkastelemalla yhtä pohjoismaisen vankeinhoidon väitettyä erikoispiirrettä – hyvät henkilökunta-vanki suhteet – keskusteluanalyysin keinoin. Keskusteluanalyyttisen menetelmän avulla selvitetään, mitä tapahtuu vankien ja henkilökunnan välisessä vuorovaikutuksessa rangaistusajan suunnitelman arviointihaastattelun kontekstissa. Tässä esityksessä avaan tarkemmin yhtä tutkimuskysymystäni: Minkälaisia vapausasteita henkilökunta tuottaa vangeille kysymyksenasettelullaan? Toisin sanoen, tutkin miten työntekijöiden kysymyksenasettelu kunnioittaa vangin oikeutta omiin kokemuksiinsa ja oikeuteen ilmaista niitä. Kuvaan kysymyksenasettelun tapoja, joilla työntekijät asemoivat itsensä vähemmän tietäviksi ja mahdollistivat näin vangille vapauden kertoa kokemuksistaan oman elämänsä asiantuntijana. Esittelen myös kysymyksenasetteluja, joissa työntekijän kysymysmuotoilu sisälsi toivottavan vastauksen tai kutsui vankia vahvistamaan työntekijän näkemyksen tilanteesta, mikä kavensi vankien mahdollisuutta tuoda esiin omia näkemyksiään ja kokemuksiaan. Tutkimusaineistoni koostuu autenttisista rangaistusajansuunnitelman arviointikeskusteluista (n=12), joita tutkimukseen osallistuneet vankilaviranomaiset (n=6) ovat tallentaneet vapaaehtoisten vankien (n=11) kanssa. Kyseessä on institutionaalinen keskustelukonteksti, jossa osapuolten välinen institutionaalinen epäsymmetria korostuu erityisen selvästi toisen ollessa arvioija ja toisen ollessa arvioinnin kohteena. Esitykseni myötä yleisölle tulee tutuksi vuorovaikutuksen analyysin merkitys vankilatutkimuksessa. Keskusteluanalyysin keinoin voimme kuvailla mikrotasolla kaikkia niitä hienovaraisia, mutta tiedollisen vallan jakautumisen kannalta merkittäviä, vuorovaikutuksellisia toimintoja, joilla voidaan mahdollistaa esimerkiksi vangin kuulluksi tulemisen kokemus tilanteessa. Tämä jo itsessään on yksi merkittävä tekijä myönteisen työntekijä-vankisuhteen rakentumisessa.

Tupakointikielto vankiloissa: normatiivinen pluralismi ja lakimuutoksen käynnistämät sosiaaliset prosessit

Helena Huhta, Helsingin yliopisto

Vuonna 2023 Suomessa astui voimaan lakimuutos, jolla kiellettiin vankien tupakointi vankiloiden sisätiloissa. Tämän jälkeen suljetuissa vankiloissa tupakointi on ollut sallittua vain ulkoilujen yhteydessä. Ulkoiluja järjestetään pääsääntöisesti kerran päivässä. Lakimuutoksen toimeenpanon odotettiin tuovan mukanaan monia ongelmia. Etnografisessa tutkimuksessamme tarkastelemme sosiaalisia prosesseja, joita lakimuutos käynnisti. Siinä missä perinteisessä arviointitutkimuksessa arvioidaan lopputulosta suhteessa lähtötilanteeseen, keskitymme tarkastelemaan prosesseja ja vaikutusmekanismeja, joiden kautta

lopputulokseen päädyttiin. Lähestymme kysymystä normatiivisen pluralismin näkökulmasta ja yhdistämme sen pragmatistiseen käsitykseen tavasta luovana ratkaisuna käsillä olevaan tilanteeseen. Osoitamme, miten vankilan kulttuuriset normit välittivät uusien tupakointiin kytkeytyvien tapojen löytymistä.

Miten selviytyä vankilassa? Sukupuolivähemmistöihin kuuluvien vankien selviytymisstrategiat ja niitä tukevat tekijät kansainvälisessä tutkimuskirjallisuudessa

Tiina Hämäläinen, Syrjimättä-hanke, Silta-valmennusyhdistys

Suomessa sukupuolivähemmistöihin kuuluvien vankien kokemuksia on tutkittu vähän, vaikka niiden ymmärtäminen voisi tukea kansainvälisten vankeinhoidon standardien edellyttämää yhdenvertaista ja ihmisarvoista kohtelua sekä vankien mielenterveyden tukemista. Tässä kirjallisuuskatsauksessa tarkastellaan kansainvälistä tutkimuskirjallisuutta sukupuolivähemmistöihin kuuluvien vankien selviytymisestä ja selviytymisstrategioista. Selviytymisellä tarkoitetaan vankilaympäristössä kohdatun väkivallan, syrjinnän, turvattomuuden ja muiden uhkien kohtaamista, niiden kanssa elämistä ja niihin vastaamista. Sukupuolivähemmistöihin luetaan tässä transihmiset, transvestiitit, muunsukupuoliset, ei-binäärit, intersukupuoliset, sukupuoleltaan moninaiset ja sukupuolettomat ihmiset. Katsaus perustuu kansainväliseen vertaisarvioituun tutkimuskirjallisuuteen. Tutkimuskysymykset ovat: 1) Millaisia selviytymisstrategioita sukupuolivähemmistöihin kuuluvat vangit käyttävät vankilaympäristössä? 2) Millaiset yksilölliset, sosiaaliset ja institutionaaliset tekijät tukevat tai vaikeuttavat heidän selviytymistään? Kirjallisuuden mukaan selviytymisstrategioita ovat esimerkiksi identiteetin salaaminen tai ilmaiseminen, käyttäytymisen mukauttaminen, omien rajojen puolustaminen, resilienssi ja luovat keinot. Selviytymistä tukevat myös turvalliset ihmissuhteet, läheisten ja vertaisten tuki sekä yhteisöön kuuluminen. Institutionaalisesti keskeisiä selviytymistä tukevia tekijöitä ovat turvallinen ja oikeudenmukainen kohtelu, henkilökunnan osaaminen, asianmukainen sijoittaminen, sukupuolta vahvistava hoito, psykososiaalinen tuki sekä syrjinnältä ja väkivallalta suojaavat rakenteet. Katsauksen perusteella selviytyminen ei näyttäydy vain yksilön vastuulla olevana prosessina, vaan myös vankilaympäristö ja sen rakenteet muovaavat sitä. Selviytymisstrategiat voivat siten kertoa paitsi yksilön voimavaroista myös niistä riskeistä, rajoituksista ja turvallisuuden puutteista, joita vankilaympäristö sukupuolivähemmistöihin kuuluville ihmisille tuottaa.

Rikollisuus ja äänestäminen – kahden tutkimuksen synteesi

Riku Laine, Helsingin yliopisto

Tässä esityksessä syntetisoin kahden eri rikollisuutta ja äänestämistä koskevan tutkimukseni tuloksia. Molemmat tutkimukset perustuvat koko väestön kattaviin rekisteriaineistoihin. Ensimmäisessä tutkimuksessa tarkasteltiin 17–22-vuotiaana tapahtuneen rikosepäilyn yhteyttä myöhempään äänestämiseen Suomessa ja Yhdysvalloissa. Syntymäkohortteja vertailtaessa havaittiin yhteyden olevan vähemmän negatiivinen myöhemmin syntyneiden keskuudessa. Yhdysvalloissa kehitys oli päinvastaista: myöhemmin syntyneiden joukossa rikosepäily oli yhteydessä suurempaan vähennykseen äänestysaktiivisuudessa kuin aiemmin syntyneiden keskuudessa. Toisessa tutkimuksessa tarkasteltiin käräjäoikeuden tuomion yhteyttä äänestämiseen vuoden 1999 ja 2019 eduskuntavaaleissa. Tutkimuksen keskeisenä tavoitteena oli tarkastella yhteyden heterogeenisyyttä eri ikäryhmissä ja selvittää, johtuuko mahdollinen äänestysinnon lasku taloudellisten resurssien menetyksestä, eli sakkotuomiosta verrattuna ehdolliseen, vai jo esitutkinnan ja oikeuskäsittelyn aiheuttamasta vuorovaikutuksesta viranomaisten kanssa. Tulosten perusteella äänestysinto laskee jo esitutkinnan alkaessa ja sakkotuomiolla ei ollut omaa lisävaikutusta. Ikäryhmien välillä ei havaittu eroja. Molemmissa tutkimuksissa havaittiin rikoskäyttäytymisen olleen yhteydessä alentuneeseen äänestysprosenttiin. Vaikka valikoitumisen huomioimisen jälkeen yhteys heikkeni, jäi se silti merkitseväksi. Tulosten perusteella äänestysinnon lasku johtuisi jo pelkästään vuorovaikutuksesta viranomaisten kanssa, ja siten esitutkinnat tulisi suunnitella ja hoitaa niin, että ne aiheuttaisivat mahdollisimman vähän haittaa äänestämiselle.

A3: Finnish Prisoner Health and Wellbeing Study (Wattu IV) GB

Keskiviikko 4.11. klo 16.30–18.00 | Tila: B303 (Kaista A)

Mika Rautanen (THL): *"Wattu IV: Background and Overview of the Finnish Prisoner Health Study"*

Minna Niemi (THL): *"Associations Between Childhood Abuse Experiences, Out-of-Home Care, and Violent Offending in Adulthood"*

Fred Markowitz (Helsingin yliopisto & THL): *"Mental Illness, Psychosocial Coping Resources, and Recidivism"*

Katri Friman (Helsingin yliopisto): *"Screening for ADHD-Related Symptoms in Finnish Prisons: Psychometric Properties and Performance of the ASRS-A"*

Chair : Mika Rautanen, THL

Abstract

Although Finland's imprisonment rate compares favorably to other European and Western nations, many prisoners in Finland have significant histories of childhood adversity, mental health and substance abuse problems, and face substantial difficulties in social integration. The Finnish Prisoner Health and Wellbeing Study (Wattu IV) provides a unique opportunity to examine these issues. The working group will present ongoing research using the Wattu IV data. The session will include presentations on (1) the background and overview of the Finnish Prisoner Health Study; (2) associations between childhood abuse, out-of-home care, and violent Offending; (3) Associations between mental illness, psychosocial coping resources, and recidivism, and (4) ADHD among prisoners. The presentations will include discussion of key methodological issues, study findings, and implications for policy and practice.

Wattu IV: Background and Overview of the Finnish Prisoner Health Study

Mika Rautanen, THL

This presentation provides an overview of the history and implementation of the Finnish Prisoner Health and Wellbeing Study (Wattu IV). Included in the presentation is comparison of the sample data to the prison population, background characteristics of participants (demographics, criminal justice variables), and highlights from research findings, and prospects for further research, including register data linkage.

Associations Between Childhood Abuse Experiences, Out-of-Home Care, and Violent Offending in Adulthood

Minna Niemi, THL

Using data from the Finish Prisoners Health Survey (n = 529), this study examined (1) differences in offense type (violent vs. nonviolent), childhood abuse experiences, and background factors between prisoners with and without OHC histories and (2) whether childhood abuse is associated differently with offense type for prisoners with and without OHC histories. Results from bivariate analyses and multivariate logistic regression models indicated that prisoners with OHC histories were more likely to have experienced childhood abuse; fared less well in terms of educational attainment, employment, and living situation prior to imprisonment; and were more likely to have been previously incarcerated and to be incarcerated for violent offenses. However, the link between the experience of childhood sexual abuse and incarceration for a violent offense was observed only for those without OHC placement.

Mental Illness, Psychosocial Coping Resources, and Recidivism

Fred Markowitz, University of Helsinki, Institute of Criminology and Legal Policy and THL

Using data from the 2021-2022 Finnish Prisoner Health Study (n = 295), we present findings regarding (1) associations between serious mental illness (psychotic disorders, severe depression, bipolar disorder, and substance disorder) and criminal justice variables (offense type, prior imprisonment, sentence length, prison type); (2) associations between mental illness and psychosocial resources (resilience, loneliness, social inclusion, work ability), and (3) how mental disorder and psychosocial resources are related to risk of reoffending among released prisoners. Preliminary results indicate that mental illness diagnoses do not distinguish type of offense. However, prisoners with a substance use disorder are more likely to have been incarcerated previously, and prisoners with psychotic and mood disorders report lower levels of reliance and social inclusion, and greater loneliness.

Screening for ADHD-Related Symptoms in Finnish Prisons: Psychometric Properties and Performance of the ASRS-A

Katri Friman, University of Helsinki

Using data from the Finnish Prisoner Health and Wellbeing Study (n = 325), this study examines the psychometric properties and screening performance of the Adult ADHD Self-Report Scale (ASRS-A) in a Finnish prison population. Screening performance was evaluated against DIVA-based classifications of ADHD symptomatology rather than comprehensive clinical diagnoses. Psychometric performance was assessed through internal consistency and receiver operating characteristic (ROC) analyses, including area under the curve (AUC) and optimal cut-off scores. The ASRS-A demonstrated good internal consistency (Cronbach's $\alpha = .860$) and good discriminative performance (AUC = .836). Using Youden's index, a cut-off score of ≥3 provided the best balance between sensitivity (85.7%) and specificity (67.4%) for distinguishing between individuals with and without DIVA-defined ADHD symptomatology (J = 0.531). Identifying ADHD-related symptom profiles and associated support needs is important for rehabilitation planning and recidivism prevention. The presentation will discuss the implications of these findings for identifying individuals who may benefit from further assessment and tailored support within correctional settings.

A4: Seuraamusjärjestelmä ja vankeinhoito

Torstai 5.11. klo 09.00–10.15 | Tila: B303 (Kaista A)

Mia Kilpeläinen (Itä-Suomen yliopisto): *"Oikeussuojan saatavuus – vertaileva tutkimus vankien poistumislupaa ja ehdonalaista vapauttamista koskevasta sääntelystä Tanskassa, Suomessa ja Norjassa"*

Jukka Leinonen, Sasu Tyni (Rikosseuraamuslaitos): *"Tuloksia Sakkovankihankkeen arviointi- ja vaikuttavuustutkimuksesta"*

Miikka Vuorela, Mia Kilpeläinen, Mikko Aaltonen (Itä-Suomen yliopisto): *"Rangaistusmassat 2000-luvulla"*

Aaro Beuker (Helsingin yliopisto), **Karoliina Suonpää (Helsingin yliopisto), Antti Latvala (Helsingin yliopisto), Mikko Aaltonen (Itä-Suomen yliopisto), Pekka Martikainen (Helsingin yliopisto):** *"Yhdyskuntapalvelun vaikutukset uusintarikollisuuteen ja työllisyyteen"*

Puheenjohtaja: Mia Kilpeläinen, Itä-Suomen yliopisto

Oikeussuojan saatavuus – vertaileva tutkimus vankien poistumislupaa ja ehdonalaista vapauttamista koskevasta sääntelystä Tanskassa, Suomessa ja Norjassa

Mia Kilpeläinen, Itä-Suomen yliopisto

Esitys perustuu vastajulkaistuun tutkimukseen (Storgaard, Johnsen, Kilpeläinen & Storvik, 2026), jossa tarkastellaan vankien oikeussuojan (Access to Justice, AtJ) toteutumista vertailemalla poistumislupaa, ehdonalaista vapauttamista ja muutoksenhakumenettelyjä koskevaa sääntelyä Tanskassa, Suomessa ja Norjassa. Tavoitteena on laajentaa AtJ-tutkimuksen näkökulmaa suuntaukselle perinteisestä oikeusavun tematiikasta rikosseuraamusjärjestelmän piiriin sekä selvittää, millaisia rakenteellisia esteitä vankien oikeussuojalle esiintyy. Tutkimus perustuu funktionaaliseen oikeusvertailuun. Aineistona käytetään kansallista lainsäädäntöä, alempi asteisia normilähteitä, ohjeistuksia sekä tietoa sääntelyn käytännön soveltamisesta. Tarkastelun kohteena ovat erityisesti päätöksenteko, harkintavallan käyttö ja muutoksenhakukeinot poistumislupaa ja ehdonalaista vapauttamista koskevissa asioissa. Tulokset osoittavat merkittäviä eroja maiden välillä. Vaikka ehdonalaisen vapauttamisen lähtökohta tarkasteltavissa maissa on sama, 2/3 tuomion pituudesta, Suomessa ehdonalainen vapauttaminen määräaikaisesta vankeusrangaistuksesta on pääsääntöisesti automaattista. Sen sijaan Tanskassa ja Norjassa päätökset perustuvat laajempaan harkintavaltaan. Poistumislupia koskeva päätöksenteko sisältää kaikissa maissa huomattavaa harkintavaltaa, mutta muutoksenhakumahdollisuudet vaihtelevat ja voivat olla rajoitettuja. Lisäksi sääntelyn hajanaisuus, useat normitasot ja pitkät käsittelyajat vaikeuttavat oikeudellisen tiedon saavutettavuutta ja oikeussuojan toteutumista. Johtopäätöksenä esitetään, että muodollinen yhdenvertaisuus lain edessä ei yksin takaa tosiasiallista oikeudenmukaisuutta. Vankien oikeussuojan vahvistaminen edellyttää läpinäkyvämpää sääntelyä, tehokkaita muutoksenhakukeinoja ja laadukasta harkintavallan käyttöä.

Tuloksia Sakkovankihankkeen arviointi- ja vaikuttavuustutkimuksesta

Jukka Leinonen, Rikosseuraamuslaitos

Sasu Tyni, Rikosseuraamuslaitos

Muuntorangaistuksen määräämistä koskevaa sääntelyä muutettiin vuoden 2021 alusta. Muutokseen liittyen eduskunta edellytti, että sakkovankien päihdeongelmiin puututaan aikaisempaa systemaattisemmin sijoittamalla heitä kuntoutukseen rangaistuksen aikana. Tämän seurauksena Rikosseuraamuslaitoksessa käynnistettiin vuoden 2021 alussa Sakkovankihanke. Hankkeessa ryhdyttiin sijoittamaan päihdeongelmaisia sakko- ja lyhytaikaisvankeja vankilan ulkopuoliseen päihdekuntoutukseen. Sijoitukseen valikoituminen

tapahtui yhteistyössä Rikosseuraamuslaitoksen, Ulosottolaitoksen, Vankiterveydenhuollon, päihdekuntoutusyksiköiden ja hyvinvointialueiden kesken. Tutkimuksessa arvioitiin Sakkovankihankkeen toimintaa ja vaikuttavuutta vuosina 2021–2023. Toiminnan tarkastelu kohdistui päihdeongelmaisten sakko- ja lyhytaikaisvankien valikoitumiseen vankeuslain 8 luvun 9 §:n mukaiseen vankilan ulkopuoliseen päihdekuntoutukseen. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, miten päihdeongelmaiset sakko- ja lyhytaikaisvangit valikoituivat vankeuslain mukaiseen vankilan ulkopuoliseen päihdekuntoutukseen sekä voitiinko yksilöllisemmällä hoidollisella ja hoivallisella kuntoutuksella vähentää rikollista käyttäytymistä. Tutkimuksessa sovellettiin monimenetelmällistä lähestymistapaa. Aineistoina käytettiin Sakkovankihankkeen asiakasrekisteriä (n=855), Rikosseuraamuslaitoksen rekisteriaineistoa (n=1 834) sekä vankien ja eri viranomaisten kysely- ja haastatteluaineistoja. Vaikuttavuutta arvioitiin muun muassa uusintarikollisuuden ja kuntoutumisprosessien näkökulmasta. Tulosten mukaan ulkopuoliset sijoitukset vaikuttivat toimivilta erityisesti niiden vankien kohdalla, jotka suorittivat kuntoutusjakson loppuun. Heidän uusintarikollisuutensa oli verrokkiryhmää vähäisempää, kun taas sijoituksen keskeyttäneillä rikosten uusiminen oli yleisempää. Onnistumista edistivät riittävän pitkä ja oikea-aikainen kuntoutus sekä jatkohoitoon kiinnittyminen. Ulkopuolinen sijoitus paransi mahdollisuuksia yksilölliseen hoitoon ja palveluihin, mutta toimintaa heikensivät sijoittelukäytäntöjen epäyhtenäisyys ja lyhyet rangaistusajat. Johtopäätöksenä esitettiin sijoitusprosessin yhdenmukaistamista, laajan palveluverkoston ylläpitämistä sekä pidempiä kuntoutusjaksoja erityisesti toistuvasti päihderikollisuuteen syyllistyville sakkovangeille.

Rangaistusmassat 2000-luvulla

Miikka Vuorela, Itä-Suomen yliopisto

Mia Kilpeläinen, Itä-Suomen yliopisto

Mikko Aaltonen, Itä-Suomen yliopisto

Rikollisuudesta aiheutuvien yhteiskunnallisten haittojen mittaamiseen on monia menetelmiä, joista tunnetuimpia lienevät erilaiset rikoshaittaindeksit sekä suorat kustannuslaskelmat. Yksi vaihtoehto haitan mittaamiseen on rangaistusmassalaskelma, joka on rikollisuudesta rikosoikeudelliselle seuraamusjärjestelmälle aiheutuvaa kuormitusta kuvaava mittari. Se yhdistää tuomioiden määrän langetettujen seuraamusten ankaruuteen. Olemme aikaisemmassa tutkimuksessamme esitelleet rangaistusmassan kehityksen Suomessa vuodesta 2005 vuoteen 2023. Käsillä olevassa tutkimuksessa siirrymme edistyneempiin tilastollisiin analyysimenetelmiin, joilla pyrimme syventämään käsitystämme rangaistusmassan muutoksista ja niiden syistä. Tutkimuksemme tuottaa siten uutta tietoa kriminaalipolitiikan ja rikosoikeudellisen seuraamusjärjestelmän kehityksestä 2000-luvun Suomessa. Tutkimusaineistomme muodostuu yksityiskohtaisesta Tilastokeskuksen tuottamasta rikostuomioaineistosta, joka koostuu kaikista rikostuomioista syytekohdan tarkkuudella eriteltynä. Aineistossa on kuitenkin rajaus, jonka vuoksi siihen sisältyvät vain henkilöt, joilla on suomalainen henkilötunnus. Menetelminä käytämme erityisesti taloustieteellisiä analyysimenetelmiä, pääasiassa price-volume-mix-analyysia ja Gini-kerrointa. Tutkimuksemme tulokset osoittavat, että rangaistusten ankaruus ja ehdottomaan vankeusrangaistukseen johtaneiden rikosten keskimääräinen vakavuus ovat 2000-luvun aikana lisääntyneet. Perinteinen rikollisuus eli väkivalta- ja omaisuusrikollisuus on menettänyt merkitystään seuraamusjärjestelmässä samalla, kun seksuaali- ja huumausainerikosten painoarvo on kasvanut. Väkivalta- ja omaisuusrikoksista annettujen tuomioiden määrän väheneminen onkin selvästi vaikuttanut rangaistusmassan pitkän aikavälin kehityssuuntaan hillitsevästi, tuoden vastapainoa seksuaali- ja huumausainerikosten rangaistusten ankaroitumiselle.

Yhdyskuntapalvelun vaikutukset uusintarikollisuuteen ja työllisyyteen

Aaro Beuker, Helsingin yliopisto

Karoliina Suonpää, Helsingin yliopisto

Antti Latvala, Helsingin yliopisto

Mikko Aaltonen, Itä-Suomen yliopisto

Pekka Martikainen, Helsingin yliopisto

Yhdyskuntapalvelu otettiin Suomessa käyttöön vuonna 1994 valtakunnallisena kokeiluna lyhyiden vankeusrangaistusten vaihtoehdoksi. Yhdyskuntapalvelun on katsottu soveltuvan vankeuden vaihtoehdoksi niille matalan riskin rikoksentekijöille, jotka pystyvät elämäntilanteensa puolesta suoriutumaan heille määrätyistä työtehtävistä. Viime vuosina tutkimuksissa on yhä enemmän tarkasteltu vankeuden mahdollisia vaikutuksia, mutta yhdyskuntapalvelun vaikutukset uusintarikollisuuteen ja muihin oleellisiin vasteisiin, kuten työllisyyteen, ovat kuitenkin epäselviä. Yhdyskuntapalveluun liittyvästä soveltuvuusarvioinnista ja rangaistuksen luonteesta johtuen kyseisen rikosseuraamuksen piiriin päätyvät vangit eroavat vankeutta suorittavista: heillä on keskimäärin mm. lievempi rikoshistoria ja parempi terveys. Tästä syystä vertailu vankeuden ja yhdyskuntapalvelun vaikuttavuuden välillä on haastavaa. Tässä tutkimuksessa arvioidaan yhdyskuntapalvelun vaikuttavuutta uusintarikollisuuteen ja työllisyyteen hyödyntäen yhdyskuntapalvelun käyttöönoton mahdollistamaa luonnollista koeasetelmaa. Yhdyskuntapalvelun käyttöönotto ohjasi rangaistuksen piiriin osan sellaisista rikoksentekijöistä, jotka olisivat aiemmin saaneet enintään kahdeksan kuukauden vankeusrangaistuksen, jolloin tätä ryhmää voidaan verrata vankeustuomion saaneisiin rikoksentekijöihin. Aineistona käytetään suomalaisia rekisteriaineistoja ja tilastollisena menetelmänä difference-in-differences-menetelmää. Laajat rekisteriaineistot mahdollistavat pitkän seuranta-ajan ja relevanttien sosiodemografisten muuttujien vakioinnin.

A5: Kielellinen toimintakyky rikosseuraamusjärjestelmässä

Torstai 5.11. klo 10.30–11.45 | Paikka: B303 (Kaista A)

Hanna Markkanen, Anni Kinnari, Antti Latvala, Seija Pekkala (Helsingin yliopisto): *"Rikostaustaisten nuorten puheen, kielen ja kommunikaation taidot tietoyhteiskunnassa"*

Soile Pfister, Nelly Penttilä, Seija Pekkala (Helsingin yliopisto): *"Rikostaustaisten nuorten kerrontataidot"*

Elina Salonen, Seija Pekkala, Paula Salmi (Helsingin yliopisto), Marko Manninen, Mika Rautanen (THL): *"Lukeminen itsehoitokeinona vankilassa – institutionaalisia ja yhteiskunnallisia näkökulmia"*

Puheenjohtaja: Seija Pekkala, Helsingin yliopisto

Työryhmän kuvaus

Rikosseuraamusprosessiin osallistuminen edellyttää riittävää kielellistä toimintakykyä: kykyä ymmärtää puhuttua ja kirjoitettua tietoa, ilmaista kokemuksia ja tarpeita sekä osallistua vuorovaikutukseen, kuntoutukseen ja tulevaisuuden suunnitteluun. Kansainvälisen tutkimuksen mukaan kielelliset vaikeudet ovat yleisiä rikostaustaisilla nuorilla, ja niitä esiintyy yli 60 prosentilla. Vaikeudet voivat heikentää osallistumista rikosseuraamusprosessiin ja yhteiskuntaan kiinnittymistä myös rangaistusajan jälkeen. Työryhmä tarkastelee puheen, kielen, kommunikaation, kerronnan ja lukemisen taitojen merkitystä rikosseuraamusjärjestelmässä sekä niiden yhteyttä osallisuuteen, kuntoutukseen ja yhteiskuntaan kiinnittymiseen. Kriminologisessa tarkastelussa huomio kohdistuu yksilön kielellisen toimintakyvyn ja rikosseuraamusjärjestelmän kielellisten vaatimusten suhteeseen. Tietoyhteiskunnassa viranomaisviestinnän ymmärtäminen, oikeuksien käyttäminen, kuntoutukseen osallistuminen ja palveluihin kiinnittyminen edellyttävät kykyä ymmärtää, käsitellä ja tuottaa kielellistä tietoa. Kielellisesti saavutettavat toimintatavat ovat keskeisiä yhdenvertaisen osallistumisen näkökulmasta. Teemaa tarkastellaan kolmessa tutkimuksessa. NuorVOKK-hankkeessa tutkitaan nuorten vankien kielellisiä vaikeuksia ja osallistumista puheterapiakuntoutukseen. Haastattelututkimuksessa tarkastellaan rikostaustaisten nuorten käsityksiä omista kerrontataidoistaan ja niiden merkityksestä arjessa. Vankiväestötutkimus Wattu IV -osatutkimuksessa selvitetään lukemiseen liittyvien toimintojen yhteyttä institutionaaliseen sopeutumiseen, yhteiskunnalliseen osallisuuteen ja vankeushistoriaan. Sosiaalisten innovaatioiden näkökulmasta tutkimukset voivat tuottaa uusia toimintamalleja, joilla pyritään vähentämään kielellisiä esteitä osallistumiselle ja vahvistamaan palvelujen saavutettavuutta. Kokonaisuutena tutkimukset tuottavat tietoa kielellisten vaikeuksien tunnistamisesta, arvioinnista ja kuntoutuksesta sekä saavutettavista vuorovaikutus- ja toimintakäytännöistä. Tavoitteena on vahvistaa rikosseuraamusjärjestelmän kykyä tunnistaa kielellisiä vaikeuksia ja tuen tarpeita sekä edistää kielellistä saavutettavuutta, yhdenvertaista osallistumista ja yhteiskuntaan kiinnittymistä.

Rikostaustaisten nuorten puheen, kielen ja kommunikaation taidot

Hanna Markkanen, Helsingin yliopisto

Anni Kinnari, Helsingin yliopisto

Antti Latvala, Helsingin yliopisto

Seija Pekkala, Helsingin yliopisto

Tausta ja tavoitteet: Puheen, kielen ja kommunikaation taidot ovat osallisuuden edellytys tietoyhteiskunnassamme. Niiden avulla ymmärrämme toisten viestejä, ilmaisemme itseämme ja osallistumme vuorovaikutukseen. Kansainvälisen tutkimuksen mukaan puheen, kielen ja kommunikaation taitojen on havaittu olevan ikätasoa heikommat jopa 60 %:lla rikostaustaisista nuorista. NuorVOKK-hankkeessa

arvioidaan äidinkieleltään suomenkielisten alle 29-vuotiaiden rikostaustaisten nuorten kielellisiä taitoja, kielellisten vaikeuksien ilmenemismuotoja ja vaikeusastetta ennen ja jälkeen puheterapiakuntoutuksen.

Aineisto ja menetelmät: Puheterapeutin kielellinen arviointi tehtiin 34 suomenkieliselle nuorelle Uudenmaan ja Kanta-Hämeen vankiloissa. Kielellisiä taitoja arvioitiin mm. Clinical Evaluation of Language Fundamentals (CELF-5) -arviointimenetelmällä, joka koostuu 12 kielellisestä osatehtävästä. Arviointiin osallistuneista nuorista 17 osallistui puheterapiakuntoutukseen, joista 10:lle tehtiin kielellinen arviointi uudestaan 20 kerran kuntoutusjakson jälkeen.

Tulokset: Yli 90 %:lla kielelliseen arviointiin osallistuneesta nuoresta puheen, kielen ja kommunikaation taidot olivat ikätasoa heikommat. Vaikeudet ilmenivät erityisesti kuulonvaraisen tiedon käsittelyssä sekä lauseiden muodostamisessa. Suurimmalla osalla tutkittavista kielelliset taidot olivat CELF-5-menetelmällä arvioituna vähintään yhdellä osa-alueella >1 keskihajonnan ikätasoa heikommat, mutta monilla heikot kielelliset taidot ilmenivät useammallakin osa-alueella. Puheterapiakuntoutusta saaneiden nuorten kielellinen profiili vaihteli kuntoutuksen jälkeisessä CELF-5-arvioinnissa, mutta kokonaistestipistemäärä nousi 90 %:lla osallistujista.

Johtopäätökset: Kielellisten vaikeuksien huomioiminen ja puheterapian järjestäminen vankeusaikana on tärkeää, jotta vankeusaikana tarjottava tuki ja kuntoutus ovat mahdollisimman saavutettavia ja vaikuttavia. Puheterapian sisällyttäminen rangaistusajansuunnitelmaan olisi tarpeen nuorten kielellisten taitojen sekä osallisuuden edistämiseksi.

Rikostaustaisten nuorten kerrontataidot

Soile Pfister, Tampereen yliopisto

Nelly Penttilä, Tampereen yliopisto

Seija Pekkala, Helsingin yliopisto

Tausta ja tavoitteet: Kielellisillä vaikeuksilla on korkea esiintyvyys rikostaustaisten nuorten keskuudessa. Kielelliset vaikeudet voivat ilmetä esimerkiksi heikkona sanavarastona ja kerrontataitoina tai kielen ymmärtämisen vaikeutena. Kielelliset vaikeudet voivat heikentää mahdollisuuksia puolustaa omia oikeuksiaan ja osallistua erilaisiin nuorisorangaistuksen ohjelmiin. Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää, millaisia kokemuksia rikostaustaisilla nuorilla on omista kerrontataidoistaan ja millaisia merkityksiä he antavat hyville kerrontataidoille.

Aineisto ja menetelmät: Tutkimus perustuu 27 rikostaustaisen nuoren puolistrukturoituihin haastatteluihin. Aineisto kerättiin järjestöjen ja yhdistysten kautta vuosien 2025–2026 välisenä aikana. Aineisto analysoitiin sisällönanalyysin avulla MAXQDA-ohjelmaa käyttäen. Aineisto koodattiin ja siitä muodostettiin temaattisia luokkia, jotka kuvasivat keskeisiä osallistujien esiin tuomia ilmiöitä. Lopullisessa analyysissä tarkasteltiin näitä luokkia sekä sitä, miten osallistujat käsittelivät aihetta kertomuksissaan ja millaisia merkityksiä he antoivat kokemuksilleen.

Alustavat tulokset: Rikostaustaisten nuorten haastattelut osoittivat, että hyvät kerrontataidot auttavat käsittelemään omia tunteita ja edesauttamaan henkilökohtaista toipumista. Kertomiseen perustuva vertaistuki koettiin merkitykselliseksi. Tutkittavien näkemykset kerrontataitojen merkityksestä vaihtelivat keskenään.

Johtopäätökset: Tulokset viittaavat siihen, että hyvät kerrontataidot voivat tukea henkilökohtaista toipumista ja mahdollistaa vertaistuen saamisen. Kansainvälinen tutkimus on osoittanut, että kielelliset vaikeudet ovat yliedustettuina rikostaustaisten nuorten keskuudessa. Tämän vuoksi yhteiskuntamme tulisi tunnistaa nämä haasteet nykyistä paremmin ja tarjota niihin tarkoituksenmukaista tukea. Puheterapeuttiset kielellisiä taitoja vahvistavat interventiot voivat tukea nuorten kommunikointikykyä sekä parantaa heidän ymmärrystään oikeusprosessin eri vaiheissa.

Lukeminen itsehoitokeinona vankilassa – institutionaalisia ja yhteiskunnallisia näkökulmia

Elina Salonen, Helsingin yliopisto

Seija Pekkala, Helsingin yliopisto

Paula Salmi, Helsingin yliopisto

Marko Manninen, THL

Mika Rautanen, THL

Tausta ja tavoitteet: Lukemisen on esitetty tukevan vankeusaikana kuormituksen käsittelyä, reflektiota ja tunteiden säätelyä. Aiemmin ei kuitenkaan ole juuri tutkittu, millaiset vangit tunnistavat lukemisen ja siihen liittyvät toiminnot itsehoidon keinoiksi. Tässä tutkimuksessa tarkastellaan lukemiseen liittyvien toimintojen yhteyttä institutionaaliseen sopeutumiseen, yhteiskunnalliseen osallisuuteen ja vankeushistoriaan.

Aineisto ja menetelmät: Tutkimuksessa käytetään Suomalaisten vankien terveys ja hyvinvointi 2023 (Wattu IV) -aineistoa. Avokysymyksiin vastanneista 309 henkilöstä noin joka kuudes (n = 52) mainitsi lukemisen, kirjat, kirjoittamisen tai opiskelun keinoinaan hoitaa vankeusaikana kohtaamiaan haasteita. Heitä verrattiin vastaajiin, jotka eivät maininneet tällaisia toimintoja. Aineistoa analysoitiin ryhmävertailujen ja logistisen regressioanalyysin avulla.

Tulokset: Lukemiseen liittyviä toimintoja raportoineilla oli parempi semanttinen sanasujuvuus ja useammin perusasteen jälkeistä koulutusta. Kun analyyseissa kontrolloitiin ikä, koulutustausta ja semanttinen sanasujuvuus, he olivat muita todennäköisemmin äänestäneet vaaleissa, joutuneet harvemmin kurinpidolliseen eristykseen ja heillä oli vähemmän vankeuskertoja kuin niillä, jotka eivät lukemiseen liittyviä toimintoja maininneet.

Johtopäätökset: Tulokset viittaavat siihen, että lukeminen ja siihen liittyvät toiminnot kytkeytyvät laajempiin myönteisiin institutionaalisen sopeutumisen ja yhteiskunnallisen osallisuuden piirteisiin sekä vankeushistoriaan. Havaitut yhteydet eivät selity yksinomaan koulutustaustalla tai kielellisellä suoriutumisella. Lukeminen, kirjoittaminen ja opiskelu voivat toimia vankila-arjessa helposti saavutettavina itsehoitokeinoina ja arjen resursseina sekä heijastaa laajempia tapoja sopeutua vankilaelämän rajoituksiin ja ylläpitää yhteyttä ympäröivään yhteiskuntaan.

A6: Rekisteritutkimuksia suomalaisista vangeista

Torstai 5.11. klo 12.45–14.00 | Tila: B303 (Kaista A)

Joni Hytinkoski, Mikko Aaltonen (Itä-Suomen yliopisto), Sasu Tyni (Rikosseuraamuslaitos), Miisa Törölä, Antti Latvala (Helsingin yliopisto): *"Päihteiden väärinkäytön ja komorbidien mielenterveysdiagnoosien ajoitus suhteessa ensimmäiseen vankeuteen suomalaisessa rekisteriaineistossa 2006–2021"*

Enna Kujansuu, Antti Latvala (Helsingin yliopisto): *"Persoonallisuushäiriödiagnoosien yhteys poliisin tietoon tulleisiin rikoksiin ja saatuihin tuomioihin suomalaisilla vangeilla"*

Hanna Markkanen, Seija Pekkala, Antti Latvala (Helsingin yliopisto): *"Kehityksellisten kielihäiriöiden diagnoosit suomalaisessa vankiväestössä"*

Mia Kilpeläinen, Mikko Aaltonen (Itä-Suomen yliopisto): *"Portaittain vapauteen? Asteittaisen vapautumisen toteutuminen ja sitä ennustavat tekijät suomalaisessa vankeinhoidossa"*

Puheenjohtaja: Antti Latvala, Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti, Helsingin yliopisto

Työryhmän kuvaus

Vangit ovat monella tavalla erityinen ryhmä kriminologisena tutkimuskohteena. Usein vankitutkimukset perustuvat kuitenkin melko pieniin otoksiin, joiden haasteena on myös vapaaehtoisen osallistumisen tuottama mahdollinen valikoitumisharha. Tässä työryhmässä esitellään neljä tutkimusta, joissa käytetään Rikosseuraamuslaitoksen vankitietojärjestelmän tietoja koko Suomen vankipopulaatiosta yhdistettynä kansallisiin viranomaisrekisteritietoihin. Laaja rekisteriaineisto tuottaa kattavan kuvan suomalaisista vangeista ilman vapaaehtoisen vastaamisen tuottamaa harhaa. Se mahdollistaa myös tarkat analyysit esimerkiksi naisvangeista sekä harvinaisemmista ilmiöistä vankien elämänkaarella, joita pienissä otoksissa ei luotettavasti tavoiteta. Aineisto on koostettu RISEn, Helsingin yliopiston ja Itä-Suomen yliopiston tutkimusyhteistyösopimuksen perusteella. Työryhmän ensimmäisessä esityksessä (Hytinkoski ym.) keskitytään vankien päihde- ja mielenterveyshäiriöihin tutkien erityisesti näiden häiriöiden diagnoosien ajoittumista suhteessa ensimmäiseen vankeusrangaistukseen mies- ja naisvangeilla. Toinen esitys (Kujansuu ym.) käsittelee vankien diagnosoituja persoonallisuushäiriöitä pureutuen persoonallisuushäiriöin rooliin vankien rikostaustan ja rangaistushistorian erojen selittäjänä. Kolmannessa esityksessä (Markkanen ym.) puolestaan tutkitaan diagnosoitujen kielenkehityksen häiriöiden esiintyvyyttä suomalaisilla vangeilla. Neljäs esitys (Kilpeläinen ym.) suuntaa katseen vankeuden jälkeiseen aikaan kartoittaen vankien asteittaisen vapautumisen toteutuneita polkuja ja niitä ennustavia tekijöitä. Työryhmä tarjoaa laajan kuvan vankien taustatekijöistä sekä vankeusrangaistuksen täytäntöönpanon moninaisuudesta Suomessa.

Päihteiden väärinkäytön ja komorbidien mielenterveysdiagnoosien ajoitus suhteessa ensimmäiseen vankeuteen suomalaisessa rekisteriaineistossa 2006–2021

Joni Hytinkoski, Helsingin yliopisto

Mikko Aaltonen, Itä-Suomen yliopisto

Sasu Tyni, Rikosseuraamuslaitos

Miisa Törölä, Helsingin yliopisto

Antti Latvala, Helsingin yliopisto

Johdanto: Päihteiden väärinkäyttö ja mielenterveysongelmat ovat vangeilla yleisiä, mutta diagnoosien tarkasta ajoituksesta ei ole vielä juurikaan tieteellistä tietoa. Erityisesti naisvankien päihdeongelmista ja mielenterveysdiagnooseista tiedetään toistaiseksi vähän. Tämä rekisteripohjainen tutkimus tarkastelee

päihteiden väärinkäyttöön liittyvien diagnoosien todennäköisyyttä ennen ja jälkeen ensimmäisen vankeuden sekä vertailee mies- ja naisvankeja psykiatriset komorbiditeetit huomioon ottaen.

Menetelmät: Aineisto sisältää kaikki Suomessa vuosina 2006–2021 vapautuneet vangit (*n* = 27 028). Tuomio- ja rikostietojen lisäksi yhdistetty rekisteriaineisto sisältää laajasti sosiodemografisia ja terveydenhuollon tietoja, ml. erikoissairaanhoidon diagnoosikoodit vuosilta 1994–2022. Päihdediagnoosien todennäköisyyksiä eri ajankohdissa analysoidaan yleistettyjä estimointiyhtälöitä (GEE) ja multinomimalleja hyödyntäen.

Tulokset: Alustavien tulosten mukaan niin huumaus- ja lääkeaineiden väärinkäyttöön liittyvät diagnoosit kuin myös mielenterveysdiagnoosit olivat yleisempiä naisvangeilla miesvankeihin verrattuna. Erot olivat suuria ja tilastollisesti merkitseviä. Alkoholihäiriöiden yleisyydessä ei havaittu tilastollisesti merkitseviä eroja. Suunniteltujen analyysien tuloksia käsitellään esitelmässä.

Pohdinta: Varhainen päihdediagnoosi voisi toimia käännekohtana rikosurassa. Tämä tutkimus tuottaa uutta tietoa diagnoosien ajoituksesta suhteessa ensimmäiseen vankeuteen täysin edustavassa otoksessa.

Persoonallisuushäiriödiagnoosien yhteys poliisin tietoon tulleisiin rikoksiin ja saatuihin tuomioihin suomalaisilla vangeilla

Enna Kujansuu, Helsingin yliopisto

Antti Latvala, Helsingin yliopisto

Vankipopulaatiota koskevissa tutkimuksissa on usein todettu, että mielenterveyden häiriöt ja erityisesti persoonallisuushäiriöt ovat yleisiä rikoksiin syyllistyneen väestön keskuudessa. Persoonallisuushäiriöistä ja erityisesti antisosiaalisesta persoonallisuushäiriöstä kärsivillä henkilöillä on havaittu olevan moninkertainen riski väkivaltaiseen käyttäytymiseen muuhun väestöön verrattuna. Tässä tutkimuksessa tarkastellaan diagnosoituja persoonallisuushäiriöitä suomalaisessa vankiväestössä sekä niiden yhteyttä poliisin tietoon tulleisiin rikoksiin ja saatuihin tuomioihin. Tehtyjä rikoksia tarkastellaan sekä kaikkien poliisin tietoon tulleiden rikosepäilyjen että erikseen poliisin tietoon tulleiden väkivaltarikosepäilyjen osalta. Tuomioiden osalta tarkastellaan sekä kaikkia tuomioita että erikseen vankeustuomioita. Tutkimuksen aineistona on vankitietojärjestelmästä poimittu vuosina 2006–2021 vapautuneiden vankeusvankien aineisto (N=25987), johon on yhdistetty tietoja Tilastokeskuksen ja Findatan rekisteriaineistoista. Persoonallisuushäiriöiden yhteyttä poliisin tietoon tulleisiin rikoksiin ja saatuihin tuomioihin tarkastellaan negatiivisen binomiregressioanalyysin avulla. Tutkimuksessa havaittiin, että persoonallisuushäiriödiagnooseja esiintyi noin joka viidennellä ja antisosiaalista persoonallisuushäiriötä noin joka kymmenennellä vangeista. Persoonallisuushäiriödiagnoosi oli tutkimuksessa yhteydessä suurempaan rikosten, mukaan lukien väkivaltarikosten, ja tuomioiden, mukaan lukien vankeustuomioiden, riskiin kuin muiden vankien kohdalla. Luvut olivat korkeampia antisosiaalisen persoonallisuushäiriön kuin yleisesti persoonallisuushäiriöiden kohdalla. Aikaisempien tutkimusten mukaisesti tulokset siten osoittavat, että persoonallisuushäiriödiagnoosit ja erityisesti antisosiaalinen persoonallisuushäiriödiagnoosi ovat suhteellisen yleisiä suomalaisessa vankiväestössä ja ovat yhteydessä laajempaan ja vakavampaan rikoskäyttäytymiseen.

Kehityksellisten kielihäiriöiden diagnoosit suomalaisessa vankiväestössä

Hanna Markkanen, Helsingin yliopisto

Seija Pekkala, Helsingin yliopisto

Antti Latvala, Helsingin yliopisto

Tausta ja tutkimuskysymykset: Vangeilla esiintyy usein laaja-alaisia kielellisiä vaikeuksia, mutta diagnosoitujen kehityksellisten kielihäiriöiden yleisyydestä on vaihtelevia arvioita. Tässä rekisteritutkimuksessa selvitettiin diagnosoitujen kehityksellisten kielihäiriöiden sekä niihin usein liittyvien kehityksellisten häiriöiden esiintyvyyttä suomalaisessa vankiväestössä.

Aineisto ja menetelmät: Rikosseuraamuslaitoksen vankitietojärjestelmästä tunnistetuille vuosina 2006–2021 vapautuneille vangeille yhdistettiin tietoja Terveydenhuollon hoitoilmoitusrekisteristä ja muista kansallisista rekistereistä. Verrokeiksi poimittiin (50:1) syntymävuoden ja sukupuolen suhteen kaltaistettuja, vuonna 2006 elossa olevia henkilöitä. Aineisto rajattiin vuosina 1990–2003 syntyneisiin (3086 vankia ja 154,300 verrokkia). Analyyseissä verrattiin kehityksellisten kielihäiriöiden (ICD-10: F80) sekä muiden kehityksellisten häiriöiden (mm. oppimiskyvyn häiriöt, hyperkineettiset häiriöt) diagnoosien esiintyvyyttä ja ensimmäisen diagnoosin saamisen ikää vangeilla ja verrokeilla.

Tulokset: Kehityksellisen kielihäiriön diagnoosit olivat aineistossamme yhtä yleisiä vangeilla ja verrokeilla (4.1 % vs. 3.8 %, p=.44), mutta vangit olivat saaneet ensimmäisen kielihäiriödiagnoosinsa keskimäärin 8 kk myöhemmin kuin verrokit (7.2 v. vs. 6.5 v. p=.015). Usean muun kehityksellisen häiriön diagnoosit olivat vangeilla yleisempiä kuin verrokeilla (oppimiskyvyn häiriöt 6.6 % vs. 2.6. %, p<.001; hyperkineettiset häiriöt 15.6 % vs. 3.7 %, p<.001).

Johtopäätökset: Diagnosoitujen kehityksellisten kielihäiriöiden esiintyvyys on suomalaisilla vangeilla samansuuruinen kuin väestössä yleisesti. Vankien kielihäiriöt on diagnosoitu myöhemmin lapsuusiässä, mikä voi viitata eroihin kielenkehityksen poikkeavuuksien tunnistamisessa tai hoitoon hakeutumisessa. On huomioitava, että vankien muihin kehityksellisiin häiriöihin liittyy tyypillisesti kielellisiä vaikeuksia.

Portaittain vapauteen? Asteittaisen vapautumisen toteutuminen ja sitä ennustavat tekijät suomalaisessa vankeinhoidossa

Mia Kilpeläinen, Itä-Suomen yliopisto

Mikko Aaltonen, Itä-Suomen yliopisto

Tutkimuksessa tarkastellaan ehdottoman vankeusrangaistuksen täytäntöönpanon aikana muodostuvia vapautumispolkuja suomalaisessa vankeinhoidossa. Asteittainen vapautuminen nähdään keskeisenä keinona tukea vangin yhteiskuntaan palaamista ja vähentää uusintarikollisuuden riskiä, joka aikaisemman tutkimuksen mukaan on korkeimmillaan heti vapautumisen jälkeen. Ihannetilanteessa vanki etenee suljetusta vankilasta avolaitokseen, edelleen valvottuun koevapauteen ja lopulta ehdonalaiseen vapauteen. Vangin edetessä tällä polulla häneen kohdistuva valvonta vähenee ja vapaus vastaavasti lisääntyy. Tutkimus kiteytyy kahteen alustavaan tutkimuskysymykseen: 1) millaisia asteittaisen vapautumisen polkuja vangeilla esiintyy ja missä määrin ne vastaavat ihannepolkua, sekä 2) mitkä tekijät ennustavat siirtymistä asteittaisen vapautumisen vaiheisiin ja vapautumista avoimemmista olosuhteista. Vastauksia näihin kysymyksiin etsitään määrällisin menetelmin. Tutkimuksen rekisteriaineisto koostuu vuosina 2015–2019 vapautuneista vangeista (N ≈ 15 600). Se on poimittu Rikosseuraamuslaitoksen VATI-tietokannasta ja siihen tullaan yhdistämään sosiodemografisia muuttujia FOLK-tietokannasta (Tilastokeskus). Selittävinä tekijöinä tarkastellaan muun muassa ikää, sukupuolta, rikostaustaa, vankeusajan pituutta, koulutusta, työmarkkina-asemaa ja perhetilannetta. Tutkimuksessa käytetään sekä kuvailevia että monimuuttujamenetelmiä. Regressiomallien avulla tutkitaan vankeutta edeltävien tekijöiden yhteyttä asteittaisen vapautumispolun toteutumisessa. Tutkimus tuottaa uutta tietoa vankeusrangaistuksen täytäntöönpanon moninaisuudesta ja asteittaisen vapautumisen käytännöistä Suomessa.

KAISTA B: PERHE JA NUORET (TILA B304)

B1: Nuorisorikollisuus kysely- ja rekisteriaineistojen valossa

Keskiviikko 4.11. klo 13.00–14.30 | Tila: B304 (Kaista B)

Kaisla Saartenoja, Markus Kaakinen, Karoliina Suonpää (Helsingin yliopisto): *"Sijaisrikollisuus ja nuorten rikoskumppanuus: Näkökulmia suomalaisesta kysely- ja rekisteriaineistosta"*

Essi Pentikäinen, Karoliina Suonpää, Markus Kaakinen (Helsingin yliopisto): *"Nuoret viharikosten tekijöinä: itse ilmoitetun viharikollisuuden riskitekijät"*

Karoliina Suonpää, Janne Kivivuori, Markus Kaakinen (Helsingin yliopisto): *"Kiinnijäämisriski vai rangaistuksen ankaruus? Satunnaistettu vinjettikoe nuorten rikosaikomuksista"*

Matilda Lähdekorpi, Tea Lallukka, Antti Latvala (Helsingin yliopisto): *"Nuorten väkivaltarikosepäilyjen kehitys ja alueellinen vaihtelu Suomen 20 suurimmassa kaupungissa vuosina 2015–2024"*

Puheenjohtaja: Karoliina Suonpää, Helsingin yliopisto

Työryhmän kuvaus

Nuorten rikoskäyttäytyminen on jatkuvasti esillä niin mediassa kuin poliitikkojen puheissa. Viime aikoina keskustelua ovat herättäneet jengit ja muut rikosporukat, viharikokset ja erilaiset ideologisesti motivoidut teot sekä huoli rangaistusten riittämättömyydestä. Työryhmä kokoaa yhteen tutkimuksia, jotka tarkastelevat suomalaista nuorisorikollisuutta Nuorisorikollisuuskyselyn aineiston avulla. Kansallisesti edustavaa Nuorisorikollisuuskyselyä on toteutettu vuodesta 1995 lähtien, ja tuorein kyselyaineisto on järjestyksessään kymmenes. Vuoden 2024 kyselyyn vastasi 8 221 yhdeksännen luokan oppilasta 101 koulusta ympäri Suomea. Kysely mittaa nuorten itse ilmoittamaa rikollisuutta ja uhrikokemuksia sekä lukuisia taustatekijöitä, jotka liittyvät nuorten perhetaustaan, vapaa-ajanviettoon, persoonallisuuteen, arvoihin ja aikaisempiin kokemuksiin. Nuorten arvioita rangaistusten vaikutuksista mitataan kuvitteellisilla esimerkkitapauksilla, joissa rangaistusten piirteet on satunnaistettu. Tuorein kyselyaineisto on yhdistetty laajoihin rekisteriaineistoihin, joiden avulla saadaan yksityiskohtaista tietoa myös kyselyn ulkopuolelta: muun muassa nuorten ja heidän biologisten perheenjäsentensä taloudellisesta tilanteesta, rikosepäilyistä ja -tuomioista, psykiatrisista diagnooseista sekä lastensuojelun sijoituksista. Tässä työryhmässä esitellään kolme Nuorisorikollisuuskyselyn aineistoa hyödyntävää tutkimusta, jotka käsittelevät nuorisorikollisuuden eri ulottuvuuksia: nuorten sijaisrikollisuutta ja rikoskumppanuuksia, nuorten tekemää viharikollisuutta sekä nuorten arvioita rangaistusten vaikutuksista. Aineistoja analysoidaan faktori- ja regressioanalyysin avulla. Tulokset tuottavat tietoa, jota voidaan hyödyntää nuorisorikollisuuden ehkäisemisessä.

Sijaisrikollisuus ja nuorten rikoskumppanuus: Näkökulmia suomalaisesta kysely- ja rekisteriaineistosta

Kaisla Saartenoja, Helsingin yliopisto

Markus Kaakinen, Helsingin yliopisto

Karoliina Suonpää, Helsingin yliopisto

Ajan viettäminen rikoksia tekevien ikätovereiden kanssa on yhteydessä toistuvampaan ja vakavampaan rikoskäyttäytymiseen. Vaikka ryhmäkontekstin on havaittu kiihdyttävän rikoskäyttäytymistä, tiedämme vähemmän niistä mekanismeista, jotka vetävät nuoria rikollisiin ryhmiin. Sijaisrikollisuudella tarkoitetaan tilanteita, joissa yksilöä houkutellaan tai painostetaan tekemään rikos toisen puolesta. Rikoksiin voivat

houkutella ja painostaa aikuiset sekä toiset nuoret, minkä lisäksi erilaisten rikollisverkostojen on myös tunnistettu houkuttelevan ja painostavan nuoria tekemään rikoksia. Sijaisrikollisuus voidaan nähdä yhtäältä rikollisuuden oppimista mahdollistavana olosuhteena ja toisaalta toimintana, johon liittyy eri osapuolten tavoitteellista päätöksentekoa. Sijaisrikollisuus voi olla keino pienentää rikollisuuden kustannuksia esimerkiksi hyödyntämällä alle rikosvastuuikärajan olevia rikoksentekijöitä. Toisaalta sijaisrikollisuus voi toimia rikoksen toteuttavalle nuorelle keinona saada tuloja, kunnioitusta tai yhteenkuuluvuuden tunteita. Tässä tutkimuksessa analysoimme sijaisrikollisuutta mittaavia kysymyksiä sekä tarkastelemme kokemusten yhteyttä poliisin tietoon tulleeseen rikollisuuteen. Aineistona käytetään vuonna 2024 yhdeksäsluokkalaisilta kerättyä Nuorisorikollisuuskyselyä, joka on yhdistetty viranomaisrekisteriaineistoon (N = 8 221). Tulosten perusteella sijaisrikollisuusmittarista erottuu kaksi ulottuvuutta: rangaistusten välttäminen ja rikoksen toteuttajan saama hyöty. Kokemukset sijaisrikollisuudesta ovat huomattavasti yleisempiä rikoksia tehneillä nuorilla, mutta yksin ja yhdessä muiden nuorten kanssa rikoksia tehneiden välillä ei ollut eroja. Sijaisrikollisuuden yhteys poliisin tietoon tulleeseen rikollisuuteen ei ollut tilastollisesti merkitsevä, kun muita rikoskäyttäytymisen riskitekijöitä vakioitiin.

Nuoret viharikosten tekijöinä: itse ilmoitetun viharikollisuuden riskitekijät

Essi Pentikäinen, Helsingin yliopisto

Karoliina Suonpää, Helsingin yliopisto

Markus Kaakinen, Helsingin yliopisto

Viime vuosina poliisille raportoitavat viharikokset ovat Suomessa jatkuvasti yleistyneet, mikä korostaa tarvetta tutkia viharikollisuuden taustalla olevia riskitekijöitä. Viharikosten tekijöitä koskeva tutkimus on edelleen vähäistä ja nojaa pääasiassa poliisin rekisterilähteisiin, eikä monia keskeisiä taustatekijöitä vielä tunneta. Koska vain pieni osa viharikoksista tulee poliisin tietoon, pelkästään virallisiin rekistereihin perustuva tutkimus voi antaa vinoutuneen kuvan ilmiöstä. Tässä tutkimuksessa hyödynnetään edustavaa Nuorisorikollisuuskysely-aineistoa, joka kartoittaa 8 221 yhdeksäsluokkalaisen nuoren rikos- ja uhrikokemuksia. Aineisto mahdollistaa itse ilmoitetun viharikollisuuden ja siihen liittyvien riskitekijöiden tarkastelun. Tavoitteena on muodostaa kuva tyypillisestä nuoresta viharikoksen tekijästä. Tätä lähestytään vertaamalla vihamotivoitunutta väkivaltaa tehneiden nuorten tausta- ja riskitekijöitä (kuten matala itsekontrolli, rikosten tekeminen ryhmässä ja sosioekonominen asema) nuoriin, jotka olivat tehneet muuta väkivaltaa, nuoriin, jotka olivat tehneet muita rikoksia ilman vihamotiivia, sekä ikätovereihin, jotka eivät olleet tehneet rikoksia. Analyysimenetelmänä käytetään multinomiaalista regressioanalyysia. Esityksessä esitellään kyselyaineistoon perustuvan analyysin ensimmäiset tulokset. Tutkimus syventää ymmärrystä nuorten viharikollisuuteen liittyvistä riskitekijöistä ja tarjoaa tietoa kriminologisen teoriakehityksen sekä rikoksentorjunnan tueksi.

Kiinnijäämisriski vai rangaistuksen ankaruus? Satunnaistettu vinjettikoe nuorten rikosaikomuksista

Karoliina Suonpää, Helsingin yliopisto

Janne Kivivuori, Helsingin yliopisto

Markus Kaakinen, Helsingin yliopisto

Rangaistusten vaikutuksia käsittelevässä tutkimuksessa erotetaan tyypillisesti toisistaan kiinnijäämisriskin (sanktiovarmuus) ja rangaistusten ankaruuden (sanktioankaruus) vaikutukset. Aikaisempi, pääosin aikuisväestöä käsitellyt tutkimus on löytänyt tukea sanktiovarmuuden merkitykselle, mutta sanktioankaruuden kohdalla tulokset ovat ristiriitaisia. Todellisessa maailmassa ulottuvuuksien itsenäisten vaikutusten erotteleminen on haastavaa, koska sanktiovarmuus ja -ankaruus kietoutuvat toisiinsa monin tavoin: esimerkiksi kriminaalipolitiikan kiristykset saattavat kasvattaa molempia samaan aikaan. Lisäksi on epäselvää, reagoivatko nuoret rangaistuksiin samalla tavoin kuin aikuiset. Tässä tutkimuksessa käytetään

kokeellista vinjettiasetelmaa sanktioankaruuden ja -varmuuden tutkimiseen nuorten keskuudessa. Tutkimus hyödyntää yhdeksäsluokkalaisille suunnattua Nuorisorikollisuuskyselyä (N = 8 221), jossa pyydettiin nuoria arvioimaan, kuinka todennäköisesti he itse tekisivät rikoksen (näpistys tai väkivaltateko) tilanteessa, jossa kiinnijäämisriskiä ja rangaistuksen ankaruutta varioitiin. Sanktiovarmuus vaihteli olemattomasta riskistä varmaan kiinnijäämiseen (todennäköisyys 0 % / 20 % / 50 % / 100 %) ja sanktioankaruus matalista sakoista korkeampiin (sakko 50 € / 500 € / 2 000 €). Näistä yhdistelmistä muodostui 12 erilaista versiota, jotka satunnaistettiin vastaajille. Tutkimuksessa tarkastellaan sekä sanktiovarmuuden että -ankaruuden itsenäistä vaikutusta nuorten arvioimaan todennäköisyyteen tehdä näpistys tai väkivaltarikos sekä niiden mahdollista yhteisvaikutusta. Lisäksi analysoidaan, vaihtelevatko vaikutukset rikoskäyttäytymisen taustatekijöiden (esim. sukupuoli, aiempi rikollisuus) mukaan. Tuloksia tarkastellaan viimeaikaisten kriminaalipoliittisten keskustelujen valossa.

Nuorten väkivaltarikosepäilyjen kehitys ja alueellinen vaihtelu Suomen 20 suurimmassa kaupungissa vuosina 2015–2024

Matilda Lähdekorpi, Helsingin yliopisto

Tea Lallukka, Helsingin yliopisto

Antti Latvala, Helsingin yliopisto

Nuorten väkivaltarikollisuuden kasvu on herättänyt viime vuosina laajaa yhteiskunnallista huolta Suomessa. Aiempi tutkimus on keskittynyt pääasiassa nuorisorikollisuuden yleiseen kehitykseen, kun taas kaupunkien välisestä alueellisesta vaihtelusta ja siihen liittyvistä rakenteellisista tekijöistä on vähemmän tutkimustietoa. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, miten 15–17-vuotiaiden nuorten väkivaltarikosepäilyt ovat kehittyneet Suomen 20 suurimmassa kaupungissa vuosina 2015–2024 sekä miten sosioekonomiset, lastensuojelulliset, väestörakenteelliset ja kaupunkirakenteelliset tekijät ovat yhteydessä pahoinpitelyrikosepäilyjen tasoon. Aineisto koostui 20 kaupungin kuntavuositason paneeliaineistosta vuosilta 2015–2024 (200 kuntavuosihavaintoa). Menetelminä käytettiin kuvailevia analyyseja, kaupunkiprofiilien tarkastelua sekä negatiivisia binomiregressiomalleja, joiden tulokset raportoitiin ilmaantuvuussuhteina (IRR). Väkivaltarikosepäilyjen määrä 15–17-vuotiaiden ikäryhmässä kasvoi tarkastelujaksolla 1 051 tapauksesta 2 162 tapaukseen (+105,7 %), ja samanikäiseen väestöön suhteutettu taso nousi 125,2:sta 222,1:een tapausta 10 000 nuorta kohden (+77,4 %). Kaupunkien välillä havaittiin huomattavaa vaihtelua sekä rikostasossa että kehityssuunnissa. Negatiivisessa binomipäämallissa kaupunkimaisuus oli yhteydessä 22 prosenttia korkeampaan pahoinpitelyrikosepäilyjen ilmaantuvuuteen (IRR = 1,22; 95 % LV 1,06–1,40), kun taas useimmat sosioekonomiset ja lastensuojelulliset muuttujat eivät olleet tilastollisesti merkitseviä. Tulokset osoittavat, että nuorten väkivaltarikosepäilyjen alueellinen vaihtelu on monitekijäinen ilmiö, jota ei voida selittää yksittäisellä rakenteellisella riskitekijällä. Korkeimmat rikostasot eivät keskittyneet yksinomaan pääkaupunkiseudulle, vaan niitä havaittiin useissa erilaisissa kaupunkiympäristöissä. Tutkimus tuottaa uutta tietoa nuorten väkivaltarikosepäilyjen alueellisesta vaihtelusta Suomen suurimmissa kaupungeissa.

B2: Kohtaamisia ja rakenteita: koulutuksen mahdollisuudet rikollisuuden ehkäisyssä

Keskiviikko 4.11. klo 15.00–16.15 | Tila: B304 (Kaista B)

Jenniina Bies-Wikgren (Haaga-Helia AMK): *"Ammatillinen toinen aste vankien kertomuksissa: Koulutuspolun rospuuttoa – onnistumisten suvantoja - kohtaamisten katveita"*

Annika Hokkanen, Johanna Korkeamäki (Kuntoutussäätiö): *"Nuorena rikoksia tehneiden koulupolun katkokset"*

Hanna Rinne (Kuntoutussäätiö), Teemu Kaskela (A-Klinikkasäätiö), Annika Hokkanen (Kuntoutussäätiö), Johanna Korkeamäki (Kuntoutussäätiö), Tuuli Pitkänen (Nuorisotutkimusseura): *"Erityisopetus ja nuorten rikollisuus Suomessa"*

Puheenjohtaja: Jenniina Bies-Wikgren, Haaga-Helian Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Työryhmän kuvaus

Työryhmä tarkastelee koulutuksen merkitystä vakavan rikoskäyttäytymisen taustalla ja siinä tapahtuvissa muutoksissa. Koulutus on keskeinen institutionaalinen konteksti, jossa rikoskäyttäytymiseen liittyvät kehityskulut, riskitekijät ja toimijuus muotoutuvat. Työryhmän esitykset muodostavat monitieteisen ja monimenetelmällisen tarkastelukulman koulutuksen ja rikollisuuden yhteydestä. Työryhmän esitykset käsittelevät koulupolkujen katkoksia, haasteiden kasautumista sekä tuen saatavuuden ja rakenteellisten tekijöiden merkitystä eri näkökulmista. Esityksissä tarkastellaan muun muassa erityisopetukseen osallistumisen ja vakavan rikollisuuden yhteyksiä rekisteriaineistolla, suljetuissa vankiloissa tuomiotaan suorittavien kertomuksia opettajien kohtaamisista sekä nuorena rikoksia tehneiden kertomuksiin perustuvia koulupolkujen käännekohtia sekä koulutukseen kiinnittymisen ja vieraantumisen prosesseja. Lisäksi esityksissä käsitellään toivon ja koulutukseen kiinnittymisen merkitystä rikollisuuteen. Työryhmä tuottaa uutta tietoa siitä, miten koulutuspolut voivat sekä ehkäistä rikoskäyttäytymistä että toisaalta kietoutua sen kehittymiseen. Samalla se nostaa esiin tarpeen varhaiselle, pitkäkestoisille, koordinoiduille ja kuntouttaville tukirakenteille nuorten rikoskehityksen ehkäisyssä ja katkaisemisessa.

Ammatillinen toinen aste vankien kertomuksissa: Koulutuspolun rospuuttoa – onnistumisten suvantoja - kohtaamisten katveita

Jenniina Bies-Wikgren, Haaga-Helian Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Koulutusta ja ammattia pidetään keskeisinä rikolliselta elämältä suojaavina tekijöinä. Koulu itsessään muodostaa alustan sosiaalisille kohtaamisille ja myös sosiaaliselle kontrollille. Opettajien vuorovaikutus- ja kohtaamistaidot nähdäänkin hyvän opetuksen perusedellytyksinä, jossa pedagogista välittämistä voidaan tarkastella osana opettajan eettistä ydinosaamista. Tässä laadullisessa tutkimuksessa tarkasteltiin vankien kertomuksia ammatillisen toisen asteen opettajien pedagogisesta välittämisestä. Aineisto kerättiin haastattelemalla suljetuissa vankiloissa tuomiotaan suorittavilta vangeilta (N = 15). Aineistolähtöisen analyysin tuloksien perusteella vangit eivät kokeneet ammatillisten opettajien tai ammatillisen koulun voineen ratkaisevasti muuttaa elämänkulkua. Tämä tulos näyttäytyi kuitenkin sisäistettynä vastuunottona, kun elämänkulkuun oli usein jo tullut säröjä. Ammatillisia opettajia arvostettiin alansa osaavina ammattilaisina, vaikka kohtaamisen ja haastavien elämäntilanteisiin puuttumisen taidoissa oli puutteita. Välittäminen koettiin opettajan velvollisuudeksi ja ammatillisessa koulutuksessa tarvitaan vielä välittämistä. Ammatillisista opinnoista oli pääsääntöisesti myönteinen kuva ja ammatillisia opintoja pidettiin tärkeinä yhteiskunnan jäseneksi pääsemisessä, vaikka opiskelun polku olisi pirstaloitunut. Tutkimus lisää tietoisuutta kohtaamisista ammatillisessa koulutuksessa, jossa koulutus ja muu elämä kietoutuvat toisiinsa. Tuloksia voidaan hyödyntää ammatillisessa koulutuksessa löytämään vaikuttavia varhaisen puuttumisen ja tuen keinoja haastavissa

elämänvaiheissa oleville sekä ammatillisessa opettajakoulutuksessa vahvistamaan vuorovaikutusosaamista. Tutkimuksen tulokset pysäyttävät tarkastelemaan pedagogisen välittämisen merkitystä opiskelijan elämässä kiinnittymisenä opintoihin ja yhteiskuntaan.

Nuorena rikoksia tehneiden koulupolun katkokset

Annika Hokkanen, Kuntoutussäätiö

Johanna Korkeamäki, Kuntoutussäätiö

Nuorten rikoskäyttäytyminen kasautuu pienelle joukolle nuoria ja kietoutuu usein koulupolun vaikeuksiin ja katkoksiin. Tässä tutkimuksessa tarkastellaan nuorena rikoksia tehneiden nuorten koulupolkuja elämänkulun näkökulmasta keskittyen rikoskäyttäytymisen, kiinnittymisen ja vieraantumisen käännekohtiin sekä toimijuuden muotoutumiseen. Aineisto koostuu nuorena rikoksia tehneiden nuorten aikuisten kertomuksista (N=20), joita analysoidaan laadullisesti narratiivisella otteella. Tulokset osoittavat, että rikoskäyttäytyminen kytkeytyy koulupolun kasautuviin ja katkoksellisiin prosesseihin. Keskeisiä käännekohtia ovat alakoulun leimautumisen kokemukset, yläkoulussa vahvistuva kiinnittyminen rikos- ja päihdeympäristöihin sekä koulupolun katkeaminen toisen asteen ja täysi-ikäistymisen vaiheessa. Kehityskulut muotoutuvat koulun, palvelujärjestelmän, perheen ja vertaissuhteiden vuorovaikutuksessa, joissa kasautuvat riskitekijät ja institutionaaliset katkokset suuntaavat toimijuutta koulun ulkopuolelle. Havainnot tarkentavat aiempaa tutkimusta osoittamalla, että kouluun kiinnittyminen ja siitä vieraantuminen kietoutuvat rikoskäyttäytymisen kehitykseen elämänkululliseina prosesseina eivätkä yksilön ominaisuuksina. Tulokset korostavat varhaisen, jatkuvan ja siirtymiin kytkeytyvän tuen merkitystä rikos- ja päihdekäyttäytymisen ehkäisyssä.

Erityisopetus ja nuorten rikollisuus Suomessa

Hanna Rinne, Kuntoutussäätiö

Teemu Kaskela, A-Klinikkasäätiö

Annika Hokkanen, Kuntoutussäätiö

Johanna Korkeamäki, Kuntoutussäätiö

Tuuli Pitkänen, Nuorisotutkimusseura

Yhteiskuntatieteellisessä vammaistutkimuksessa korostetaan, että vammaisuus ja tuen tarve eivät ole vain yksilön ominaisuuksia. Niihin vaikuttavat myös ympäristö, kuten koulu ja muut yhteiskunnan rakenteet. Koulutusjärjestelmä ei pelkästään tunnista tuen tarpeita, vaan se myös osaltaan luo oppilaiden välisiä eroja. Nämä käytännöt voivat lisätä tai vähentää haavoittuvuutta. Tutkimuksessa tarkasteltiin erityisopetukseen osallistumisen ja vakavan rikollisuuden välistä yhteyttä sekä sitä, missä määrin yhteys selittyi perhetaustalla, vanhempien taustatekijöillä ja toisen asteen koulutukseen osallistumisella. Aineistona oli rekisteriaineisto kaikista vuosina 1989–1994 syntyneistä (N=396 612), joille liitettiin tietoja Tilastokeskuksen ja Opetushallituksen rekistereistä. Vakavan rikollisuuden riskiä 15–18 vuoden iässä tutkittiin käyttäen Coxin suhteellisten riskien mallia. Vain pieni osa nuorista syyllistyi vakaviin rikoksiin. Erityisopetukseen osallistuminen oli yhteydessä korkeampaan vakavien rikosten tekemisen riskiin sekä tytöillä että pojilla, erityisesti omaisuus- ja seksuaalirikoksissa. Perhetausta ja vanhempien taustatekijät selittivät osan erityisopetustaustaan liittyvistä eroista. Kun toisen asteen koulutukseen osallistuminen otettiin huomioon, tytöillä ei havaittu eroja rikoskäyttäytymisessä erityisopetustaustan mukaan. Sen sijaan pojilla erityisopetukseen osallistuneilla säilyi hieman korkeampi riski tehdä rikoksia. Ammatillisessa toisen asteen koulutuksessa rikollisuus oli yleisintä niillä opiskelijoilla, jotka olivat olleet erityisopetuksessa ainoastaan tässä koulutusvaiheessa. Vakavassa rikollisuudessa kyse ei ole yksittäisistä tekijöistä, vaan perhetaustan, koulutuspolkujen ja tuen riittävyyden yhteisvaikutuksesta. Erityisopetus voi toimia keinona vähentää haavoittuvuutta, mutta se voi myös olla osa haavoittuvuutta tuottavia rakenteita

B3: Nuoret, rikollisuudesta irtaantuminen ja monitoimijainen yhteistyö (Osa 1)

Keskiviikko 4.11. klo 16.30–18.00 | Tila: B304 (Kaista B)

Saija Järvinen (Oikeusministeriö), Päivi Korhonen (THL): *"Tutkimuksen rooli rikoksentorjuntahankkeiden kehittämisessä ja juurruttamisessa"*

Sanna Ailunka (Silta-valmennusyhdistys), Hanna Westerberg (Rikosseuraamuslaitos): *"Desistanssin tukeminen monitoimijaisessa yhteistyössä"*

Soile Juujärvi (Laurea), Hanna Rantala (Laurea): *"Monitoimijaista verkostotyötä kehittämässä nuorten tueksi"*

Puheenjohtaja: Hanna Rantala, Laurea-ammattikorkeakoulu

Työryhmän kuvaus

Työryhmässä tarkastellaan nuorten rikollisuutta ja erityisesti rikollisuudesta irtaantumisen (desistanssin) prosesseja monitoimijaisen yhteistyön sekä muuttuvan toimintaympäristön näkökulmista. Keskiössä ovat kysymykset siitä, miten eri toimijat (viranomaiset, sosiaali- ja terveyspalvelut, koulutusjärjestelmä, nuorisotyö, järjestöt sekä kokemusasiantuntijat) yhdessä rakentavat ja toteuttavat nuorten desistanssia tukevia käytäntöjä. Työryhmä asemoituu ajankohtaiseen keskusteluun poikkihallinnollisesta yhteistyöstä, tiedon yhteistuotannosta ja jaettujen tilannekuvien merkityksestä rikollisuuden ehkäisyssä. Tarkastelu ulottuu yksilöllisistä muutospoluista rakenteellisiin ehtoihin, kuten palvelujärjestelmiin, institutionaalisiin käytäntöihin ja yhteiskunnallisiin diskursseihin, jotka muovaavat desistanssin mahdollisuuksia. Lisäksi työryhmässä käsitellään rikoserityisen työn käytäntöjä ja interventioita sekä niiden vaikuttavuutta.

Tutkimuksen rooli rikoksentorjuntahankkeiden kehittämisessä ja juurruttamisessa

Saija Järvinen, Oikeusministeriö

Päivi Korhonen, THL

Nuorten rikollisuuden ja katuväkivallan ehkäisyn kehittämiseen on suunnattu viime vuosina runsaasti resursseja. Hankkeissa on tuotettu uusia toimintamalleja, koulutuksia, verkostoja ja paikallisia innovaatioita. Samanaikaisesti on kuitenkin herännyt kysymys siitä, missä määrin hankkeissa syntyvä tieto ja kehittämistyö muuttuvat pysyviksi rakenteiksi palvelujärjestelmässä. Puheenvuorossa tarkastellaan kriittisesti nuorten rikollisuuden ehkäisyyn liittyvän hankekehittämisen mahdollisuuksia ja rajoja. Erityisesti nostetaan esiin hankkeiden välinen koordinaatio, kansallisen tuen merkitys sekä juurruttamisen haasteet tilanteessa, jossa kehittämistyö on ajallisesti rajattua mutta ehkäistävät ilmiöt pitkäkestoisia. Puheenvuoro haastaa tarkastelemaan tutkimuksen mahdollisuuksia kehittämisen tukena sekä sitä, puuttuuko suomalaisesta rikollisuuden ehkäisystä todellisuudessa uusia toimintamalleja vai pikemminkin rakenteita, jotka mahdollistavat niiden pysyvän käyttöönoton ja koordinoinnin.

Desistanssin tukeminen monitoimijaisessa yhteistyössä

Sanna Ailunka, Silta-valmennusyhdistys

Hanna Westerberg, Rikosseuraamuslaitos

Esitys analysoi monitoimijaisen yhteistyön kehittymistä ja sen merkitystä nuorten desistanssiprosessien tukena. Aineisto koostuu yhteisöpajojen tuottamasta materiaalista, jota on kerätty hankkeen eri vaiheissa. Tarkastelu kohdistuu yhteistyörakenteisiin, tiedonvaihtoon sekä toimijoiden käsityksiin yhteistyön toimivuudesta. Tulokset osoittavat, että yhteinen tilannekuva, luottamus ja selkeät toimintamallit ovat

keskeisiä edellytyksiä vaikuttavalle yhteistyölle, mutta myös rakenteelliset ja institutionaaliset reunaehdot muovaavat yhteistyön toteutumista.

Monitoimijaista verkostotyötä kehittämässä nuorten tueksi

Soile Juujärvi, Laurea, MoveOn-hanke

Hanna Rantala, Laurea, MoveOn-hanke

Esitys tarkastelee monitoimijaisen verkostotyön kehittämistä rikoksilla oireilevien nuorten tukemisessa. Aineistona hyödynnetään yhteiskehittämisen prosessia, joka toteutettiin muutoslaboratoriomenetelmään perustuvina yhteisöpajoina nuorten, viranomaisten ja järjestötoimijoiden kanssa. Analyysi kohdistuu siihen, miten toimijat yhdessä jäsentävät työn kohdetta, tunnistavat toimintajärjestelmän ristiriitoja sekä kehittävät uusia yhteistyökäytäntöjä. Tulokset valottavat monitoimijaisen työn edellytyksiä, roolien ja vastuiden jäsentymistä sekä yhteisen toimijuuden rakentumista nuorten desistanssin tukemisessa.

B4: Nuoret, rikollisuudesta irtaantuminen ja monitoimijainen yhteistyö (Osa 2)

Torstai 5.11. klo 09.00–10.15 | Tila: B304 (Kaista B)

Tepi Salo, Oona Kostiainen, Janika Lindström (Laurea): *"Kokemusasiantuntijoiden ja ammattilaisten parityö"*

Tarja Juvonen, Janika Lindström (Laurea): *"Näkökulmia rikoserityiseen nuorisotyöhön"*

Annika Niemelä, Annina Vilkas (Rikosseuraamuslaitos): *"Fokus-rikoserityinen lyhytohjelma nuorille: uusi yhtenäinen työmenetelmä nuorten kanssa työskentelyyn"*

Puheenjohtaja: Hanna Rantala, Laurea-ammattikorkeakoulu

Työryhmän kuvaus

Työryhmässä tarkastellaan nuorten rikollisuutta ja erityisesti rikollisuudesta irtaantumisen (desistanssin) prosesseja monitoimijaisen yhteistyön sekä muuttuvan toimintaympäristön näkökulmista. Keskiössä ovat kysymykset siitä, miten eri toimijat (viranomaiset, sosiaali- ja terveyspalvelut, koulutusjärjestelmä, nuorisotyö, järjestöt sekä kokemusasiantuntijat) yhdessä rakentavat ja toteuttavat nuorten desistanssia tukevia käytäntöjä. Työryhmä asemoituu ajankohtaiseen keskusteluun poikkihallinnollisesta yhteistyöstä, tiedon yhteistuotannosta ja jaettujen tilannekuvien merkityksestä rikollisuuden ehkäisyssä. Tarkastelu ulottuu yksilöllisistä muutospoluista rakenteellisiin ehtoihin, kuten palvelujärjestelmiin, institutionaalisiin käytäntöihin ja yhteiskunnallisiin diskursseihin, jotka muovaavat desistanssin mahdollisuuksia. Lisäksi työryhmässä käsitellään rikoserityisen työn käytäntöjä ja interventioita sekä niiden vaikuttavuutta.

Kokemusasiantuntijoiden ja ammattilaisten parityö

Tepi Salo, Laurea, MoveOn-hanke

Oona Kostiainen, Laurea, MoveOn-hanke

Janika Lindström, Laurea, MoveOn-hanke

Esityksessä tarkastellaan kokemusasiantuntijoiden ja ammattilaisten muodostaman työparimallin merkityksiä nuorten tukemisessa. Aineisto koostuu kokemusasiantuntijoiden reflektiopäiväkirjoista, joita analysoidaan autoetnografisesta lähtökohdasta laadullisen sisällönanalyysin keinoin. Tarkastelu kohdistuu työparityöskentelyn käytäntöihin, roolien muotoutumiseen sekä kokemustiedon ja ammatillisen tiedon vuorovaikutukseen. Tulokset tuovat esiin työparimallin mahdollisuuksia luottamuksen rakentamisessa, nuorten tavoittamisessa sekä relationaalisen tuen vahvistamisessa.

Näkökulmia rikoserityiseen nuorisotyöhön

Tarja Juvonen, Laurea, MoveOn-hanke

Janika Lindström, Laurea, MoveOn-hanke

Esitys tarkastelee rikoserityisen nuorisotyön käytäntöjä ja toimintaympäristöjä Vantaan nuorisotyön kontekstissa. Aineistona hyödynnetään fokusryhmäkeskusteluja, jotka toteutettiin nuorten parissa työskentelevälle tiimille hankkeen eri vaiheissa. Analyysi kohdistuu työntekijöiden kokemuksiin, käytössä oleviin menetelmiin sekä nuorten tukemisen haasteisiin ja mahdollisuuksiin. Tulokset avaavat rikoserityisen nuorisotyön piirteitä, kuten liikkuvaa työtä sekä luottamuksen rakentumista, ja niiden merkitystä nuorten rikollisuudesta irtaantumisen näkökulmasta.

Fokus-rikoserityinen lyhytohjelma nuorille: uusi yhtenäinen työmenetelmä nuorten kanssa työskentelyyn

Annika Niemelä, Rikosseuraamuslaitos

Annina Vilkas, Rikosseuraamuslaitos

Nuorten rikoskäyttäytymiseen puuttuminen edellyttää helposti käyttöönotettavia ja tutkimukseen pohjautuvia menetelmiä, jotka tukevat nuorten muutosmotivaatiota ja rikoksetonta elämäntapaa. Fokus – rikoserityinen lyhytohjelma nuorille kehitettiin vastaamaan tähän tarpeeseen Rikosseuraamuslaitoksen toteuttamassa NURIN-projektissa, joka on osa Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) koordinoimaa nuorten katuväkivaltaa ehkäisevää Turvalliset kadut -kokonaisuutta. Ohjelman kehittämisessä hyödynnettiin rikoksista epäiltyjen ja tuomittujen nuorten kanssa työskentelevien ammattilaisten haastattelu- ja kyselyaineistoja sekä tutkimustietoa. Saatua tietoa hyödynnettiin lyhytohjelman sisältöjen, rakenteen ja työskentelymenetelmien suunnittelussa. Kehittämistyön tuloksena syntyi lyhytohjelma 15–25-vuotiaiden rikoksista epäiltyjen ja tuomittujen nuorten kanssa tehtävään työskentelyyn. Se tarjoaa ammattilaisille välineitä tarkastella nuoren kanssa rikoksiin vaikuttavia tekijöitä, rikosten seurauksia, vastuunottoa, omia valintoja sekä rikoksettomia toimintavaihtoehtoja. Työskentelyn tavoitteena on vahvistaa nuoren kykyä arvioida omaa toimintaansa ja tukea myönteistä muutosta. Suomessa rikoserityisiä työvälineitä on ollut rajallisesti saatavilla niille ammattilaisille, jotka kohtaavat rikoksista epäiltyjä ja tuomittuja nuoria rikosseuraamusjärjestelmän ulkopuolisissa palveluissa. Lyhytohjelma vastaa tähän tunnistettuun tarpeeseen tarjoamalla eri palveluissa työskenteleville ammattilaisille yhtenäisen työmenetelmän nuorten kanssa työskentelyyn. Lyhytohjelman tavoitteena on vahvistaa rikoserityisen työn laatua ja saatavuutta eri palveluissa, joissa kohderyhmän nuoria kohdataan.

B5: Kun väkivalta ei jakaudu tasaisesti: lasten ja nuorten kokemusten kasautuminen

Torstai 5.11. klo 10.30–11.45 | Tila: B304 (Kaista B)

Laura Mielityinen (Tampereen yliopisto): *"Nuorten väkivaltakokemusten kasautuminen ja sen riskitekijät"*

Venla Hakala (Tampereen yliopisto): *"Sukupuolivähemmistöön kuuluvien nuorten kokemuksia turvallisuudesta ja turvattomuudesta"*

Sari Hautamäki (Tampereen yliopisto): *"Päihteiden käytön yhteys verkossa tapahtuvaan seksuaaliväkivaltaan – vertailu kasvokkain tapahtuvaan seksuaaliväkivaltaan"*

Puheenjohtaja: Laura Mielityinen, Tampereen yliopisto

Työryhmän kuvaus

Väkivaltakokemukset ovat yksi yleisimmistä haitallisista lapsuudenajan (ACE) kokemuksista. Tässä työryhmässä tarkastellaan nuorten kokeman väkivallan kasautumista ja eriytymistä, siihen liittyviä riskitekijöitä sekä niitä konteksteja, joissa lapset ja nuoret kokevat väkivaltaa. Työryhmää yhdistää erityinen kiinnostus siihen, miten väkivaltakokemukset eivät jakaudu satunnaisesti, vaan painottuvat ja kertyvät tietyille yksilöille ja ryhmille sekä kietoutuvat moniin elämänalueisiin. Esitykset hyödyntävät sekä kvantitatiivisia että laadullisia aineistoja ja tarkastelevat väkivaltaa eri näkökulmista. Yhdessä esityksessä analysoidaan väkivaltakokemusten kasautumisen ja eriytymisen muotoja sekä niihin yhteydessä olevia taustatekijöitä väestötason kyselyaineistossa, jossa tunnistetaan erilaisia uhriutumisen tasoja ja niihin liittyviä riskiprofiileja. Toisessa esityksessä hyödynnetään samaa kyselyaineistoa ja tarkastellaan päihteiden käytön yhteyttä nuorten kokemiin seksuaaliväkivallan muotoihin sekä verkossa että kasvokkain, tuoden esiin sitä, miten riskit ja kokemukset kohdentuvat epätasaisesti. Kolmannessa esityksessä syvennytään sukupuolivähemmistöihin kuuluvien nuorten kokemuksiin turvallisuudesta ja turvattomuudesta laadullisen analyysin avulla. Tutkimus tuo esiin väkivallan ja sen uhan subjektiivisia merkityksiä sekä sitä, miten turvattomuus voi korostua tietyissä ryhmissä ja arjen tilanteissa. Yhdessä esitykset valottavat, miten väkivallan kasautuminen ja eriytyminen rakentuvat yksilöllisten, sosiaalisten ja rakenteellisten tekijöiden vuorovaikutuksessa. Työryhmä edistää kokonaisvaltaista ymmärrystä väkivallan ehkäisystä tuomalla yhteen erilaisia menetelmiä ja näkökulmia.

Nuorten väkivaltakokemusten kasautuminen ja sen riskitekijät

Laura Mielityinen, Tampereen yliopisto

Aiempi tutkimus osoittaa, että väkivaltakokemukset kasautuvat usein samoille yksilöille. Englannin kielessä ilmiö tunnetaan käsitteellä polyvictimization. Tässä tutkimuksessa tarkasteltiin, miten uhrikokemukset kasaantuvat sekä millaisia erilaisia kasaantumisen muotoja voidaan tunnistaa. Lisäksi analysoitiin, mitkä taustatekijät ovat yhteydessä erilaisiin kasaantumisen muotoihin. Tutkimus perustuu kansallisesti edustavaan Lapsiuhritutkimuksen aineistoon, joka koostuu 7 109 suomalaisesta 6. ja 9. luokan oppilaasta. Aineisto analysoitiin latenttiluokka-analyysin avulla, jonka perusteella tunnistettiin uhrikokemuksiin perustuvia ryhmiä. Taustatekijöiden yhteyksiä luokkiin kuulumiseen tarkasteltiin multinomiaalisen logistisen regressioanalyysin avulla. Analyysissa tunnistettiin kolme luokkaa: vähäinen uhriutuminen (57,7 %), kohtalainen uhriutuminen (36,7 %) ja korkea uhriutuminen (5,5 %). Tulokset osoittivat, että sukupuoli, luokka-aste, perheeseen liittyvät tekijät, vanhempien valvonta sekä päihteiden käyttö olivat yhteydessä luokkiin kuulumiseen. Tulokset viittaavat siihen, että väkivaltakokemukset muodostavat jatkumon: ryhmien väliset erot liittyvät ennen kaikkea kokemusten määrään ja kasautumisen voimakkuuteen, eivät selvästi erillisiin väkivallan muotoihin. Pitkälti samat riskitekijät liittyivät sekä kohtalaiseen että korkeaan uhriutumiseen, mutta korkean uhriutumisen ryhmässä haitat kasautuivat selvästi voimakkaammin useilla elämänalueilla. Tulokset korostavat, että väkivaltakokemusten ennaltaehkäisyssä on huomioitava sekä kokemusten että riskitekijöiden kasautuminen.

Sukupuolivähemmistöön kuuluvien nuorten kokemuksia turvallisuudesta ja turvattomuudesta

Venla Hakala, Tampereen yliopisto

YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen mukaan lapsilla on oikeus turvalliseen ja väkivallattomaan elämään ilman lapsen sukupuoleen perustuvaa erottelua. Tästä huolimatta niin kansainvälisissä kuin kotimaisissakin tutkimuksissa sukupuolivähemmistöön kuuluvien nuorten on havaittu kokevan muita ikäisiään enemmän väkivaltaa. Tässä tutkimuksessa analysoidaan sisällönanalyysin keinoin sukupuolivähemmistöön kuuluvien nuorten kirjoituksia, joissa he kertovat kokemuksiaan ja ajatuksiaan siitä, millaiset tilat ja tilanteet he kokevat turvallisiksi tai turvattomiksi, sekä millaisia ajatuksia ja kokemuksia heillä on väkivaltaan liittyen. Tutkimuksen tarkoituksena on syventää ymmärrystä väkivaltakokemusten kasaantumisen taustalla olevista ilmiöistä ja mekanismeista sekä siitä, kuinka sukupuolivähemmistöön kuuluvat nuoret itse hahmottavat, jäsentävät ja käsittelevät turvattomuutta ja väkivaltaa tai sen uhkaa. Aiheen tutkiminen mahdollistaa tehokkaan ja tietoon pohjautuvan puuttumisen sukupuolivähemmistöön kuuluvien nuorten kokemaan väkivaltaan.

Päihteiden käytön yhteys verkossa tapahtuvaan seksuaaliväkivaltaan – vertailu kasvokkain tapahtuvaan seksuaaliväkivaltaan

Sari Hautamäki, Tampereen yliopisto

Nuorten verkossa kokema seksuaaliväkivalta on yleistynyt viime vuosina, ja päihteiden käyttöä pidetään merkittävänä riskitekijänä seksuaalisen väkivallan uhriksi joutumiselle. Tässä tutkimuksessa tarkastellaan alaikäisten alkoholin ja huumeiden käytön sekä verkossa tapahtuvan seksuaaliväkivallan välisiä yhteyksiä sekä verrataan näitä yhteyksiä verkossa ja kasvokkain tapahtuvan seksuaaliväkivallan välillä. Aineistona käytettiin suomalaista Lapsiuhritutkimusta vuodelta 2026, joka perustuu vakiintuneisiin mittareihin, kuten Juvenile Victimization Questionnaireen ja Conflict Tactics Scaleen. Tutkimukseen osallistui 3541 iältään 15–16-vuotiasta nuorta. Analyysimenetelmänä käytettiin multinomiaalista logistista regressioanalyysiä, jossa uhrikokemuksia tarkasteltiin neljässä ryhmässä: ei uhrikokemuksia, pelkästään verkossa, pelkästään offline-ympäristössä sekä sekä verkossa että offline-ympäristössä koettu väkivalta. Tulosten mukaan alkoholin ja huumeiden käyttö oli yleisempää nuorilla, joilla oli kokemuksia verkossa tapahtuneesta seksuaaliväkivallasta. Päihteiden käytön yhteys seksuaaliväkivaltaan ilmeni kuitenkin ainoastaan niillä nuorilla, jotka olivat kokeneet väkivaltaa offline-ympäristössä tai sekä offline- että verkkoympäristöissä. Alkoholin tai huumeiden käyttö ei sen sijaan ollut yhteydessä pelkästään verkossa tapahtuneeseen seksuaaliväkivaltaan. Tulokset viittaavat siihen, että verkossa koetun seksuaaliväkivallan ja päihteiden käytön välinen yhteys selittyy pitkälti niiden kasautumisella offline-ympäristössä koetun väkivallan kanssa, eikä yhteys säily itsenäisenä, kun kasvokkain tapahtuneet kokemukset huomioidaan.

B6: Perhe, lapset ja rikollisuuden ylisukupolvisuus (GB)

Torstai 5.11. klo 12.45–14.00 | Tila: B304 (Kaista B)

Tiina Malin, Rosi Enroos, Eija Eronen, Essi Julin, Jenni Repo (Tampereen yliopisto): *"Kun vanhempi on vankilassa – arjen turva ja sen säröt perheissä ja palvelujärjestelmässä"*

Rebecca Siponen, Ilona Nissinen, Pekka Martikainen, Antti Latvala (Helsingin yliopisto): *"Vanhemman rikollisuuden ja mielenterveyden häiriöiden yhteys lasten rikollisuuteen Suomessa"*

Mari K. Niemi (E2 Research): *"Indefinite Preventive Detention and the Best Interests of the Child: Is Normative Justification Possible? [Esityskieli: englanti]"*

Puheenjohtaja: Tiina Malin, Tampereen yliopisto

Kun vanhempi on vankilassa – arjen turva ja sen säröt perheissä ja palvelujärjestelmässä

Tiina Malin, Tampereen yliopisto

Rosi Enroos, Tampereen yliopisto

Eija Eronen, Tampereen yliopisto

Essi Julin, Tampereen yliopisto

Jenni Repo, Tampereen yliopisto

Vanhemman vankeus koskettaa monien lasten ja perheiden arkea, mutta vankilassa olevien lapset ja perheet jäävät usein näkymättömäksi palvelujärjestelmässä. Vanhemman vankeuden on jo yksistään nähty olevan lapsuudenajan haitallinen kokemus, jonka vuoksi on merkittävää, että lapset ja vanhemmat saavat tilanteessa oikea-aikaista tukea. Esityksessä tarkastelemme Lapset ja vanhemmuus vankilan varjossa (VaVa, 2024–2026) -hankkeen tuloksia. Hankkeessa on tutkittu vankeuden varjossa elävien lasten perhesuhteita, elämäntilanteita ja palvelutarpeita sekä kehitetty tutkimusperustaisia käytäntöjä ja palvelupolkuja sosiaalihuollossa. Hankkeessa on kerätty kysely- ja haastatteluaineistoja perheiltä ja sosiaalialan ammattilaisilta. Lisäksi osana hanketta kehitettiin vanhemmuusinterventio, jonka pilotoinnista on kerätty aineistoa. Tutkimuksen tuloksia tarkastellaan arjen turvan näkökulmasta: (1) perheiden kokemusten, (2) palveluiden ja ammattilaisten sekä (3) yhteiskuntapoliittisella tasolla. Turvaa vankilan varjossa eläville lapsille ja perheille on mahdollista rakentaa kaikilla eri tasoilla, mutta tulosten pohjalta nykykäytäntöihin liittyy monia säröjä ja kriittisiä kohtia, joihin on tärkeää kiinnittää huomiota. Tulokset osoittavat, että vanhemman vankeus tuottaa monenlaisia tuen tarpeita perheille ja lapsille, mutta samanaikaisesti lasten tilanne vanhemman vankeuden osalta jää usein institutionaalisesti tunnistamatta. Tämä heijastuu palvelujen katveisiin, tuen katkonaisuuteen ja ammattilaisten vaihteleviin toimintakäytäntöihin. Samanaikaisesti hankkeen tulokset osoittavat mahdollisuuksia vahvistaa lasten oikeuksien toteutumista, arjen turvaa ja perhesuhteiden jatkuvuutta esimerkiksi kiinnittämällä huomiota nivelvaiheisiin ja tuen tarpeisiin sekä kehittämällä rakenteellisia toimintakäytäntöjä tutkimustiedon pohjalta.

Vanhemman rikollisuuden ja mielenterveyden häiriöiden yhteys lasten rikollisuuteen Suomessa

Rebecca Siponen, Helsingin yliopisto

Ilona Nissinen, Helsingin yliopisto

Pekka Martikainen, Helsingin yliopisto

Antti Latvala, Helsingin yliopisto

Tausta ja tutkimuskysymykset: Vanhemman rikollisuus ja mielenterveyden häiriöt ovat yhteydessä kohonneeseen rikoskäyttäytymisen riskiin lapsilla. Ei kuitenkaan tiedetä tarkasti, miten lapsen rikosriski vaihtelee riippuen vanhemman rikostaustan ja mielenterveysongelmien yhteisesiintyvyydestä, rikoskäyttäytymisen vakavuudesta ja spesifeistä mielenterveyden häiriöistä.

Aineisto ja menetelmät: Tutkimus perustui vuosina 1987-2003 syntyneiden suomalaisten rekisteriaineistoon (N=1,017,072), jossa oli tietoa sekä lasten että heidän vanhempiensa rikostuomioista ja mielenterveyshäiriöiden diagnooseista. Vanhemman rikostuomioiden, vankeuden ja psykiatristen diagnoosien perusteella muodostettujen hierarkkisten altisteprofiilien yhteyksiä lasten saamiin rikostuomioihin tutkittiin Coxin regressiolla huomioiden molempien vanhempien tiedot ja lapsen sukupuoli.

Tulokset: Vanhemman rikostausta ja psykiatriset häiriöt olivat yhteydessä kohonneeseen rikosriskiin lapsilla, ja riski oli sitä korkeampi mitä vakavampi vanhemman altisteprofiili oli. Vahvin yhteys lasten rikollisuuteen havaittiin, kun molemmat vanhemmat olivat olleet vankilassa ja molemmilla oli psykiatrisia häiriöitä (HR = 6.81, 95 % CI: 6.04–7.67). Yhteydet olivat systemaattisesti vahvempia tytöillä kuin pojilla. Vanhemman spesifeillä psykiatrisilla häiriöillä oli vaihtelevia yhteyksiä lasten rikollisuuteen vanhemman rikostaustan eri tasoilla.

Johtopäätökset: Sekä vanhemman rikostaustaan että mielenterveyden häiriöihin liittyy lasten kohonnut rikosriski, mutta riski on erityisen korkea, kun lapsi on altistunut molemmille. Tulosten perusteella lasten rikosriskissä on huomattavaa vaihtelua vanhemman altisteprofiilin mukaan, mikä voi olla avuksi riskiryhmien tunnistamisessa.

Indefinite Preventive Detention and the Best Interests of the Child: Is Normative Justification Possible?

Mari K. Niemi, University of Strathclyde, E2 Research (Finland)

Persistent, serious offenders who remain undeterred by sanctions and are considered highly likely to cause grave harm if released pose a dilemma for democratic states. Some jurisdictions have responded by introducing forms of indefinite preventive detention. However, because these measures are grounded in uncertain predictions of future dangerousness rather than desert for a committed offence, their normative justification remains fragile. Moreover, while these measures may be imposed even on children in jurisdictions such as Norway (forvaring) and Scotland (Order of Lifelong Restriction), and Finland is considering a similar measure (varmuusvankeus), little attention has been paid to whether this can be normatively justified. The paper demonstrates that the key justifications for preventive detention rest on society's right to self-protection and on the offender's choices. When applied to children, the former justification is defensible to some extent, the latter less so. Moreover, the shortcomings of predictions of future offending are a particular concern in the context of children. Finally, whether these measures are classified as punishment or prevention is a consequential question with significant implications for children. This qualitative normative paper, based on an LLM dissertation, draws on legal scholarship and theory, supported by relevant legal sources, to address this question.

KAISTA C: VÄKIVALTA JA UHRIT (TILA B409)

C1a: Väkivallan pelosta henkirikoksiin: Näkökulmia naisiin kohdistuvaan väkivaltaan

Keskiviikko 4.11. klo 13.00–14.30 | Tila: B409 (Kaista C)

Miisa Törölä (Helsingin yliopisto): *”Naiset henkirikosten uhreina”*

Tiina Malin (Helsingin yliopisto): *”Parisuhdeväkivalta peloista hengenvaaraan: Taloudellisen turvattomuuden rooli väkivallan jatkumossa”*

Elli Karppila (Helsingin yliopisto): *”Kunniaan liittyvä väkivalta suomalaisessa tuomioistuinaineistossa”*

Puheenjohtaja: Maiju Tanskanen, Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti, Helsingin yliopisto

Työryhmän kuvaus

Naisiin kohdistuva väkivalta on moniulotteinen ilmiö, jonka tunnistaminen ja ehkäiseminen edellyttävät tietoa väkivallan erilaisista ilmenemismuodoista, konteksteista ja riskitekijöistä. Tässä työryhmässä esitellään tuoreita empiiriseen tutkimukseen perustuvia näkökulmia ilmiöön. Työryhmä rakentuu Vakavan perheväkivallan varhainen tunnistaminen -tutkimushankkeen (VN Tutkiva) rajapinnassa syntyvien tutkimusten ympärille. Hankkeessa tarkastellaan lähisuhdeväkivallan moninaisia muotoja ja etsitään keinoja ehkäistä niitä nykyistä tehokkaammin. Työryhmän esitykset tarkastelevat väkivallan jatkumon erilaisia ääripäitä väkivallan peloista henkirikoksiin. Samalla työryhmä tuo esiin väkivallan tutkimiseen liittyviä metodologisia kysymyksiä. Erilaisia rekisteri-, kysely- ja oikeudellisia aineistoja hyödyntävät tutkimukset valottavat ilmiötä eri näkökulmista ja tekevät näkyväksi myös sen, miten käytetyt käsitteet, aineistot ja menetelmät vaikuttavat väkivallasta muodostuvaan kuvaan. Työryhmän esitysten kautta piirtyy kuva naisiin kohdistuvasta väkivallasta moninaisena ilmiönä, jonka muodot, vakavuus, taustatekijät ja kontekstit vaihtelevat. Tämän heterogeenisyyden huomioiminen on keskeistä myös väkivallan tunnistamisessa ja ehkäisyssä.

Naiset henkirikosten uhreina

Miisa Törölä, Helsingin yliopisto

Suomessa yhteiskunnallinen keskustelu naisten kokemasta väkivallasta on voimistunut 1990-luvulta lähtien, jolloin väkivallan sukupuolittunut luonne alettiin tunnistaa aiempaa laajemmin. Samalla ymmärrys myös naisten henkirikosuhriksi joutumisen sukupuolittuneista piirteistä on vähitellen syventynyt. Naisiin kohdistuvat henkirikokset tapahtuvat tyypillisesti lähisuhdeväkikontekstissa: tekijä ja uhri ovat olleet parisuhteessa tai muita perheenjäseniä keskenään. Naisiin kohdistuvien parisuhdehenkirikosten määrä väheni 2000-luvun alkuvuosina, mutta lasku ei ole jatkunut 2010-luvulla. Naisten henkirikoskuolleisuus on Suomessa edelleen korkeammalla tasolla kuin useimmissa Euroopan maissa. Yhtenä selitystekijänä on pidetty sitä, että yhteiskunnalliset toimet lähisuhde- ja perheväkivallan torjumiseksi käynnistyivät Suomessa verrattain myöhään. Suomi on liittynyt vuonna 2015 Istanbulin sopimukseen, jonka tavoitteena on ehkäistä ja torjua naisiin kohdistuvaa väkivaltaa sekä perheväkivaltaa. Tässä esityksessä tarkastelen naisten henkirikosuhriksi joutumisen määränkehityksen ja piirteiden muutoksia Suomessa erityisesti vuosina 2013–2023. Analyysi perustuu Suomen henkirikosseurantajärjestelmän (Finnish Homicide Monitor) tietoihin. Seurantajärjestelmä sisältää tiedot kaikista Suomessa tehdyistä henkirikoksista, jotka ovat tulleet poliisin tietoon vuodesta 2002 lähtien.

Parisuhdeväkivalta peloista hengenvaaraan: Taloudellisen turvattomuuden rooli väkivallan jatkumossa

Tiina Malin, Helsingin yliopisto

Parisuhdeväkivalta uhkaa tuhansia Suomessa asuvia naisia. Ilmiön ymmärtämistä vaikeuttaa kuitenkin se, että parisuhdeväkivalta on jatkumo, joka kattaa hyvinkin erilaisia muotoja lievemmästä väkivallasta törkeisiin pahoinpitelyihin ja henkirikoksiin asti. Erilaisten tekojen määrittely väkivallaksi on osa subjektiivista merkityksen antamista. Lisäksi valtaosa parisuhdeväkivallasta jää piiloon viranomaistilastoista. Aiempi tutkimus on osoittanut eri väkivallan muotojen korreloivan paitsi keskenään, myös yleisen taloudellisen turvattomuuden kanssa. Parisuhdeväkivaltaa on kuitenkin harvoin käsitelty edellä kuvattuna jatkumona, ja erityisesti parisuhdeväkivallan pelon tarkastelu on ollut harvinaista. Tässä tutkimuksessa tarkastelemme taloudellisen huono-osaisuuden yhteyttä parisuhdeväkivallan pelkoon, kyselyissä ilmoitettuihin uhrikokemuksiin sekä poliisin tietoon tulleeseen parisuhdeväkivaltaan. Tavoitteena on selvittää, riippuuko taloudellisen turvattomuuden yhteys parisuhdeväkivaltaan väkivallan mittaamisesta ja voimakkuudesta. Miten erilaiset parisuhdeväkivallan muodot ovat yhteydessä sosioekonomiseen taustaan? Tulokset syventävät ymmärrystä suomalaisen parisuhdeväkivallan eri muodoista ja parisuhdeväkivallan ja taloudellisen turvattomuuden välisistä yhteyksistä. Tutkimus palvelee niin parisuhdeväkivallan tutkimusta kuin käytännön toimijoita, jotka kohtaavat työssään väkivaltaa kokeneita naisia. Parisuhdeväkivallan uhrien parempi tunnistaminen on se perusta, jonka varaan toimivia interventioita voidaan rakentaa.

Kunniaan liittyvä väkivalta suomalaisessa tuomioistuinaineistossa

Elli Karppila, Helsingin yliopisto

Kunniaan liittyvä väkivalta on yhteisöllistä kontrollia, joka voi pahimmillaan eskaloitua kuolemaan johtavaan väkivaltaan. Ilmiö on kansainvälisesti tunnistettu, mutta Suomen kontekstissa tutkimusta on vähän. Tarkastelen maisterintutkielmassani kunniaan liittyvää väkivaltaa suomalaisen tuomioistuinaineiston pohjalta. Kuvailen, millaisia ovat kunniaan liittyvän väkivallan uhrit, tekijät ja piirteet ja tarkastelen, millaiset tapaukset on määritelty kunniaan liittyviksi, ja miten väkivallan jatkumoa kuvataan. Kunniaan liittyvällä väkivallalla ei ole vakiintunutta tarkkaa määritelmää tutkimuskirjallisuudessa, mutta useat tahot korostavat sen olevan luonteeltaan yhteisöllistä ja liittyvän usein kulttuurisiin arvoihin ja normeihin. Sitä tarkastellaan ja käsitteellistetään usein erillään parisuhde- ja lähisuhdeväkivallasta, sillä sitä usein pidetään laskelmoituneempana tekona, johon tyypillisesti osallistuu useita tekijöitä uhrin yhteisön sisältä. Kunniaan liittyvä väkivalta on usein yksittäisiä tekoja laajempi pitkäkestoinen kokonaisuus, johon liittyy esimerkiksi vaatetuksen ja ystäväpiirin kontrollointia, ja sen eskaloituessa fyysisen väkivallan muotoja. Kunniaan liittyvä väkivalta on hankalasti rajattava ilmiö, johon vaikuttaa esimerkiksi käsitteen käytön kulttuurilliset merkitykset. Asianosaiset tai oikeustoimijat eivät välttämättä tunnista tai halua mainita kunniaan liittyviä käsityksiä tai motiiveja, joten osa tapauksista jää väistämättä piiloon. Toisaalta kunnia mainitaan myös sellaisissa yhteyksissä, joissa ei ole yhteisöllistä ulottuvuutta. Kunniaan liittyvät motiivit ovat moninaisia, ja usein liittyvät esimerkiksi mustasukkaisuuteen, tai oman tai yhteisön koetun kunnian puolustamiseen. Pyrin tutkielmassani luomaan kokonaiskuvan tapauksista, joiden tuomioistuinasiakirjoissa kunnia on mainittu motiivina tai vaikuttimena tekoon.

C1b: Yksilölliset tekijät ja kokemukset rikollisuuden ennustajina

Keskiviikko 4.11. klo 13.00–14.30 | Tila: B401 (Kaista C)

Laila Ketvel, Anu Raevuori (Helsingin yliopisto), Pekka Rapeli (HUS), Antti Latvala (Helsingin yliopisto): ”*ADHD-oireet, kognitiivinen suoriutuminen ja antisosiaalinen käyttäytyminen: Suomalaisten kaksosten pitkittäistutkimus”*

Peppiina Heikkilä, Antti Latvala (Helsingin yliopisto): ”*Uniongelmat ja antisosiaalinen käyttäytyminen nuoruudesta aikuisuuteen: Pitkittäistutkimus suomalaisilla kaksosilla”*

Aurora Järvinen, Pekka Martikainen, Joonas Pitkänen, Antti Latvala (Helsingin yliopisto): *”Lapsuuden väkivallan uhrikokemukset ja myöhempi väkivaltarikollisuus: kvasikokeellinen rekisteritutkimus”*

Ilona Nissinen (Helsingin yliopisto): *”Vankien lasten rikoskäyttäytyminen ja väkivallan uhrikokemukset: yhteenveto rekisteriaineistoihin perustuvasta väitöskirjasta”*

Puheenjohtaja: Antti Latvala, Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti, Helsingin yliopisto

Työryhmän kuvaus

Työryhmä esittelee suomalaisiin kaksos- ja rekisteriaineistoihin perustuvia pitkittäistutkimuksia rikollisuudesta ja väkivallan uhrikokemuksista. Työryhmän esityksiä yhdistää pitkittäisten seuranta-aineistojen ohella se, että niissä kaikissa käytetään edistyneitä perhe- ja yksilötason tutkimusasetelmia sekoittavien tekijöiden huomioimiseksi. Näitä asetelmia ovat kaksos- ja sisarusvertailut sekä yksilönsisäiset toistomittausanalyysit. Työryhmän ensimmäisessä esityksessä (Ketvel ym.) tarkastellaan nuoruusiän ADHD-oireiden ja myöhemmän antisosiaalisen käyttäytymisen yhteyttä suomalaisessa kaksosaineistossa pureutuen perhetaustan ja kognitiivisen suoriutumisen mahdollisiin yhteyttä moderoiviin vaikutuksiin. Toinen esitys (Heikkilä ym.) perustuu samaan kaksosaineistoon ja tutkii uniongelmien ja rikoskäyttäytymisen yhteyksiä nuoruudessa ja nuoressa aikuisuudessa sekä pitkittäisyhteyttä nuoruudesta aikuisuuteen huomioiden perhetaustan sekoittava vaikutus. Kolmas esitys (Järvinen ym.) pureutuu lapsuuden väkivallan uhrikokemusten ja myöhemmän väkivaltarikollisuuden yhteyteen suomalaisessa rekisteriaineistossa verraten toisiinsa uhrikokemusten suhteen eroavia sisaruksia. Neljännessä esityksessä (Nissinen) puolestaan vedetään yhteen rekisteriaineistoihin perustuvan väitöskirjan kolme osatyötä vanhemman vankeuden yhteydestä lasten rikoskäyttäytymiseen ja väkivallan uhrikokemuksiin. Työryhmä tarjoaa näkökulman kansainvälisestikin ainutlaatuisiin suomalaisiin kaksos- ja rekisteriaineistoihin ja niiden mahdollisuuksiin kriminologisessa tutkimuksessa.

ADHD-oireet, kognitiivinen suoriutuminen ja antisosiaalinen käyttäytyminen: Suomalaisten kaksosten pitkittäistutkimus

Laila Ketvel, Helsingin yliopisto

Anu Raevuori, Helsingin yliopisto

Pekka Rapeli, HUS Helsingin yliopistollinen sairaala

Antti Latvala, Helsingin yliopisto

Aktiivisuuden ja tarkkaavuuden häiriö (ADHD) on yhteydessä kohonneeseen rikollisuuden riskiin, mutta yhteyden luonteeseen liittyy monia avoimia kysymyksiä. Tässä suomalaisten kaksosten pitkittäistutkimuksessa tutkittiin nuoruusiän ADHD-oireiden ja myöhemmän antisosiaalisen käyttäytymisen välisiä yhteyksiä testaten, ovatko yhteydet riippumattomia kaksosten jakamista perhetekijöistä ja riippuvatko yhteydet yksilön kognitiivisen suoriutumisen tasosta. Tutkimuksen aineistona oli suomalainen väestöpohjainen FinnTwin12-kaksosaineisto (N = 602–1330, 53 % naisia), jossa ADHD-oireita kartoitettiin

opettajien arvioinneilla ja psykiatrisella haastattelulla nuoruusiässä, antisosiaalisen persoonallisuushäiriön oireita psykiatrisella haastattelulla nuoressa aikuisiässä ja elämänaikaista rikoskäyttäytymistä itseraportoinneilla varhaisessa keski-iässä. Kognitiivista suoriutumista arvioitiin yleisesti käytetyillä neuropsykologisilla testeillä nuoressa aikuisuudessa. Nuoruusiän ADHD-oireet olivat systemaattisesti yhteydessä antisosiaalisen persoonallisuushäiriön oireisiin (ilmaantuvuussuhde [IRR] = 1,18–1,27) ja kohonneeseen rikoskäyttäytymisen riskiin (IRR = 1,16–1,20) myöhemmin elämässä. Kaksosparien sisäisten analyysien perusteella yhteydet olivat suurelta osin riippumattomia perhetaustaan liittyvistä geneettisistä tekijöistä ja ympäristötekijöistä, ja interaktioanalyysit eivät tuottaneet näyttöä siitä, että kognitiivisen suoriutumisen taso olisi moderoinut ADHD-oireiden ja myöhemmän antisosiaalisen käytöksen välistä yhteyttä. Tutkimuksen mukaan myös väestössä yleisesti esiintyvät subkliiniset ADHD-oireet ovat yhteydessä rikollisuuden ja muun antisosiaalisen käyttäytymisen kohonneeseen riskiin. Yksilön perhetausta ei täysin selitä tätä yhteyttä eikä yhteys myöskään riipu yksilön kognitiivisen suoriutumisen tasosta.

Uniongelmat ja antisosiaalinen käyttäytyminen nuoruudesta aikuisuuteen: Pitkittäistutkimus suomalaisilla kaksosilla

Peppiina Heikkilä, Helsingin yliopisto

Antti Latvala, Helsingin yliopisto

Unella on keskeinen merkitys terveyden ja hyvinvoinnin kannalta. Uniongelmien on havaittu olevan yhteydessä riskikäyttäytymiseen nuoruudessa, ja niiden on raportoitu olevan yhteydessä myös rikoskäyttäytymiseen. Aiemmissa tutkimuksissa ei kuitenkaan ole usein pystytty sulkemaan pois perhetaustaan liittyvien sekoittavien tekijöiden vaikutusta, minkä vuoksi uniongelmien itsenäinen merkitys on jäänyt epäselväksi. Tässä tutkimuksessa hyödynnettiin väestöpohjaisen FinnTwin12-pitkittäistutkimuksen aineistoa (n = 1 248) uniongelmien poikkileikkaus- ja pitkittäisyhteyksien tarkastelemiseksi käytöshäiriön oireisiin nuoruusiässä (keskimääräinen ikä 14 vuotta) sekä antisosiaaliseen käyttäytymiseen nuoressa aikuisuudessa (keskimääräinen ikä 22 vuotta). Lisäksi toteutettiin identtisten ja epäidenttisten kaksosparien sisäisiä analyysejä perhetaustaan liittyvien sekoittavien tekijöiden vaikutuksen poissulkemiseksi.

Tulokset osoittivat heikkoja poikkileikkausyhteyksiä sekä nuoruusiässä että nuoressa aikuisuudessa. Nuoruusiän uniongelmat eivät kuitenkaan olleet yhteydessä antisosiaaliseen käyttäytymiseen nuoressa aikuisuudessa, kun nuoruusiän käytöshäiriön oireet huomioitiin. Myöskään kaksosparien sisäisiin kiinteiden vaikutusten malleihin perustuvissa analyyseissä ei havaittu yhteyttä uniongelmien ja antisosiaalisen käyttäytymisen välillä nuoruusiässä eikä nuoressa aikuisuudessa. Tulokset viittaavat siihen, että uniongelmat, kuten nukahtamisvaikeudet ja öinen heräily, ovat heikosti yhteydessä lisääntyneeseen antisosiaaliseen käyttäytymiseen nuoruusiässä ja nuoressa aikuisuudessa, mutta nämä yhteydet selittyvät perhetaustaan liittyvillä tekijöillä ja muilla taustatekijöillä.

Lapsuuden väkivallan uhrikokemukset ja myöhempi väkivaltarikollisuus: kvasikokeellinen rekisteritutkimus

Aurora Järvinen, Helsingin yliopisto

Pekka Martikainen, Helsingin yliopisto

Joonas Pitkänen, Helsingin yliopisto

Antti Latvala, Helsingin yliopisto

Lapsuudessa koettu väkivalta on vahvasti yhteydessä lukuisiin terveyden ja käyttäytymisen haasteisiin, kuten psykiatrisiin häiriöihin, itsetuhoisuuteen ja päihdeongelmiin. Lapsuudenaikaisten väkivallan uhrikokemusten on myös havaittu ennustavan kohonnutta väkivaltaisen käyttäytymisen riskiä myöhemmin elämässä (nk. *cycle of violence*). Vaikka yhteydestä on vahvaa ja johdonmukaista tutkimusnäyttöä, empiirinen tutkimustieto yhteyttä selittävistä tekijöistä on edelleen puutteellista. Teoreettisessa keskustelussa ovat perinteisesti

korostuneet kausaaliset selitysmallit, joiden mukaan lapsuudessa koettu väkivalta lisää myöhempää väkivaltaisen käyttäytymisen riskiä muun muassa sosiaalisen oppimisen ja kiintymyssuhdevaurioiden kautta. On kuitenkin mahdollista, että kohonnut väkivallan riski ei selity suoraan väkivallan uhrikokemuksilla vaan heijastelee muita lapsen elinympäristöön kasautuneita riskejä sekä geneettisiä alttiustekijöitä, jotka lisäävät sekä väkivallan uhriksi joutumisen että myöhemmän väkivaltaisen käyttäytymisen todennäköisyyttä. Yhteyttä selittävien mekanismien empiirinen tutkiminen on osoittautunut tutkimusalalla merkittäväksi menetelmälliseksi haasteeksi. Tarkastelemme lapsuuden väkivallan uhrikokemusten ja myöhemmän väkivaltarikollisuuden yhteyttä suomalaisiin rekisteriaineistoihin perustuvassa pitkittäistutkimuksessa, joka sisältää noin 900 000 Suomessa vuosina 1991–2005 syntynyttä lasta. Väkivallan uhrikokemukset tunnistetaan poliisin tietoon tulleiden väkivallan uhrien sekä erikoissairaanhoidon diagnoositietojen perusteella. Tieto myöhemmästä väkivaltarikollisuudesta saadaan käräjäoikeuksien langettamista väkivaltarikostuomioista. Tutkimuksen keskeisenä tavoitteena on kuvata ilmiöiden välistä yhteyttä sekä arvioida perhetaustaan liittyvien sekoittavien tekijöiden roolia yhteyden taustalla kvasikokeellista sisarusvertailuasetelmaa hyödyntäen. Konferenssissa esitellään tutkimuksen alustavia tuloksia.

Vankien lasten rikoskäyttäytyminen ja väkivallan uhrikokemukset: yhteenveto rekisteriaineistoihin perustuvasta väitöskirjasta

Ilona Nissinen, Helsingin yliopisto

Vanhemman vankeus on vahva lapsen rikoskäyttäytymistä ennustava tekijä, ja yhteyden on esitetty voivan olla kausaalinen. Vaikka aihetta on tutkittu laajasti, suuri osa aiemmasta kirjallisuudesta on pohjannut kyselytutkimuksiin, joissa altistumisen esiintyvyys on alhainen, eikä tutkimuksissa ole pystytty riittävästi huomioimaan vankipopulaation valikoituneisuutta. Tämän lisäksi vankien lasten riskistä joutua väkivallan uhriksi on vain vähän tutkimustietoa. Suomalaisia rekisteriaineistoja käyttävä väitöskirja vastaa näihin tutkimusaukkoihin tarkastellen vankien lasten rikoskäyttäytymisen ja uhriksi joutumisen riskejä useita syntymäkohortteja sisältävillä pitkittäisasetelmilla. Populaatiotason yhteyksien lisäksi rikoskäyttäytymisen riskiä tarkasteltiin vertailemalla keskenään eri tavalla vanhemman vankeudelle altistuneita sisaruksia toisiinsa. Malli vakioi automaattisesti kaikki sellaiset tekijät, joiden suhteen sisarukset ovat keskenään samanlaisia huomioiden näin paremmin valikoitumista. Rikoskäyttäytymisen ja uhrikokemusten riskiä tutkittiin myös yksilönsisäisellä mallilla, joka huomioi yksilöillä kaikki ajassa muuttumattomat tekijät. Analyysilla tarkasteltiin, oliko rikoskäyttäytymisen tai uhrikokemusten riski kohonnut niinä kuukausina, kun vanhempi oli vankilassa verrattuna niihin kuukausiin, kun vanhempi ei ollut vankilassa. Lisäksi tarkasteltiin, moderoivatko muun muassa vanhemman kanssa yhdessä asuttujen vuosien määrä ja vanhemman rikostaustaan liittyvät tekijät yhteyksiä. Populaatiotason malleissa vanhemman vankeuden ja lasten rikoskäyttäytymisen ja uhrikokemusten välillä havaittiin vahva yhteys. Yhteydet heikkenivät selvästi, kun valikoitumista huomioitiin paremmin. Riski rikoskäyttäytymiselle oli kuitenkin heikosti korostunut niinä kuukausina, kun vanhempi oli vankilassa. Tutkimus alleviivaa mittaamattomien sekoittavien tekijöiden huomioimisen tärkeyttä vankeuden ylisukupolvisia seurauksia tarkastelevassa tutkimuksessa.

C2: Rekisteritutkimuksia haitallisten lapsuudenkokemusten ja väkivaltakokemusten kasaantumisesta suomalaisväestössä

Keskiviikko 4.11. klo 15.00–16.15 | Tila: B409 (Kaista C)

Mikko Aaltonen (Itä-Suomen yliopisto): *"Toistuva väkivallan uhriksi joutuminen suomalaisväestössä"*

Hanne Lamberg (Tampereen yliopisto): *"Sosioekonomisten erojen kasvu kodin toimintahäiriöiden kokemuksissa vuosien 1987–2011 syntymäkohorteissa"*

Janne Vepsäläinen (Tampereen yliopisto): *"Sosioekonomisen aseman merkitys lapsuuden haitallisten kokemusten ja nuoruusiän väkivaltarikollisuuden yhteydessä"*

Puheenjohtaja: Janne Vepsäläinen, Tampereen yliopisto

Työryhmä kuvaus:

Haitalliset lapsuusajan kokemukset (Adverse Childhood Experiences, ACEs) ovat yhteydessä moniin kielteisiin seurauksiin elämänkulun aikana. Haittakokemukset ovat yhteydessä esimerkiksi rikoskäyttäytymiseen ja rikosten uhriksi joutumiseen. Haitalliset kokemukset ja niiden seuraukset eivät jakaudu väestössä satunnaisesti, vaan vaikuttavat kasautuvan erityisesti huono-osaisemmille väestöryhmille. Vastaavasti uhritutkimusten mukaan pitkässä seurannassa väkivaltakokemukset kasaantuvat pienelle väestönosalle, joka kokee toistuvaa väkivaltaa sekä erilaisia väkivallan muotoja. Työryhmän esitykset tarkastelevat erilaisia haitta- ja uhrikokemuksia, niiden kasaantumista sekä seurauksia rekisteritutkimuksen keinoin. Kaikki esitykset hyödyntävät laajoja, koko suomalaisväestön kattavia rekisteriaineistoja, jotka mahdollistavat yksilöiden seurannan pitkällä aikavälillä. Työryhmä käsittelee keskeisiä kriminologisia teemoja ja liittyy laajempaan keskusteluun eriarvoisuudesta, riskien kertymisestä ja rikollisuuden sosiaalisista tekijöistä. Työryhmän ensimmäisessä esityksessä tarkastellaan, kasautuvatko haitalliset lapsuusajan kokemukset – kuten vanhempien väkivaltarikostuomiot – sosioekonomisen aseman mukaan. Haittakokemusten kasaantumista verrataan heikon sosioekonomisen aseman perheiden lasten ja muun saman ikäisen väestön välillä sekä tarkastellaan ilmiön kehitystä Suomessa. Toinen esitys käsittelee sosioekonomisen aseman ja haitallisten lapsuudenkokemusten välistä suhdetta rikoskäyttäytymisen näkökulmasta. Esityksessä tarkastellaan, voimistuuko lapsuuden vastoinkäymisten ja väkivaltarikosten välinen yhteys matalan tulotason kotitalouksissa kasvaneiden lasten keskuudessa, heijastaen haittakokemusten ja huono-osaisuuden yhteisvaikutusta. Viimeinen esitys käsittelee vuosina 1987–1990 syntyneiden henkilöiden tekemiä, poliisin tietoon tulleita väkivaltarikoksia ikävuosina 15–30. Uhriksi joutuneista henkilöistä muodostetaan alaryhmiä sen perusteella, kuinka monen rikoksen ja tekijän uhriksi henkilöt ovat joutuneet. Esitys käsittelee näiden ryhmien välisiä eroja.

Toistuva väkivallan uhriksi joutuminen

Mikko Aaltonen, Itä-Suomen yliopisto

Uhritutkimukset osoittavat, että väkivallan uhriksi joutuminen on väestötasolla verrattain yleistä. Toisaalta kansainvälinen tutkimusnäyttö kertoo uhrikokemusten kasautuvan pidemmässä seurannassa verrattain pienelle väestönosalle, joka kokee toistuvaa väkivaltaa ("repeat victimization") ja/tai eri väkivallan muotoja ("poly-victimization"). Vähemmällä huomiolle on jäänyt kysymys siitä, joutuvatko monenkertaiset uhrit tyypillisesti saman henkilön tekemän väkivallan uhriksi, vai onko kyse usean eri tekijän tekemästä väkivallasta. Vuosina 1987-1990 syntyneiden henkilöiden rekisteriaineistoon perustuvassa analyysissa tarkastelemme poliisin tietoon tulleita väkivaltarikoksia ikävuosina 15-30. Alustavat tulokset osoittavat, että valtaosa uhriksi joutuneista on kokenut ainoastaan yhden väkivaltateon ja joutunut vain yhden tekijän tekemän

väkivallan kohteeksi. Vastaavasti aineistosta erottuvat pienemmät alaryhmät, jotka ovat joutuneet sekä useita kertoja että usean eri tekijän tekemän väkivallan uhriksi. Esityksemme käsittelee näiden ryhmien välisiä eroja.

Sosioekonomisten erojen kasvu kodin toimintahäiriöiden kokemuksissa vuosien 1987–2011 syntymäkohorteissa

Hanne Lamberg, Tampereen yliopisto

Lapsuusajan haitalliset kokemukset ja matala sosioekonominen asema ovat tunnettuja riskitekijöitä suurentuneelle sairastavuudelle, ennenaikaiselle kuolleisuudelle ja muille haasteille elämänkulussa. Niiden keskinäisestä yhteydestä ja sen ajallisista muutoksista tiedetään vähemmän, erityisesti pohjoismaisissa hyvinvointivaltioissa. Tässä tutkimuksessa tarkastellaan matalan sosioekonomisen aseman ja kodin toimintahäiriöiden välistä yhteyttä suomalaisilla alle 10-vuotiailla lapsilla eri syntymäkohorteissa. Tutkimuksessa hyödynnetään koko väestön kattavaa suomalaista rekisteriaineistoa, joka koostuu poliisi-, terveydenhuolto- ja sosiaaliturvarekistereistä. Aineisto kattaa 1 477 308 vuosina 1987–2011 syntynyttä lasta, joita seurataan syntymästä 10 vuoden ikään asti. Kodin toimintahäiriöitä mitataan vanhemman kuolemalla, päihdeongelmilla, mielenterveyden häiriöillä ja rikollisuudella. Matala sosioekonominen asema määritellään vanhempien matalan koulutustason, pitkäaikaistyöttömyyden ja pitkäaikaisen toimeentulotuen käytön perusteella. Sosioekonomisten ryhmien välisiä eroja eri syntymäkohorteissa tarkastellaan logistisilla regressiomalleilla. Matalan sosioekonomisen aseman perheissä kasvaneet lapset altistuivat johdonmukaisesti muita useammin sekä yksittäisille että kasautuneille kodin toimintahäiriöille. Vaikka kodin toimintahäiriöiden esiintyvyys pysyi syntymäkohorteissa koko väestön tasolla melko vakaana, haitalliset kokemukset keskittyivät aiempaa enemmän matalan sosioekonomisen aseman perheisiin.

Sosioekonomisen aseman merkitys lapsuuden haitallisten kokemusten ja nuoruusiän väkivaltarikollisuuden yhteydessä

Janne Vepsäläinen, Tampereen yliopisto

Esityksessä tarkastellaan, miten lapsuuden sosioekonominen asema muokkaa haitallisten lapsuuden kokemusten (Adverse Childhood Experiences, ACE) yhteyttä myöhempään väkivaltarikollisuuteen. Tarkastelu perustuu ACE viitekehykseen sekä kriminologiseen paineteoriaan, ja siinä tarkastellaan, vaikuttavatko lapsuuden kotitalouksien rakenteelliset resurssit varhaislapsuuden vastoinkäymisten seurauksiin. Aineistona käytetään suomalaista rekisteriaineistoa, joka kattaa kaikki Suomessa vuosina 1987–2000 syntyneet henkilöt (N = 835 507). Lapsuusaikaisina haittakokemuksina tarkastellaan vanhemman kuolemaa, vanhemman päihde- ja mielenterveysongelmia sekä vanhemman väkivaltarikostuomioita lapsen 0–14 ikävuoden aikana. Sosioekonomista asemaa mitataan kotitalouden keskimääräisillä tuloilla samalla ikävälillä. Vastemuuttujana on väkivaltarikostuomio 15–20 vuoden iässä. Analyysimenetelmänä käytetään logistisia regressioanalyysejä, joista johdetaan ennustettuja todennäköisyyksiä. Analyyseissä tarkastellaan ACE-muuttujien ja sosioekonomisen aseman välistä interaktiovaikutuksia suhteessa väkivaltarikollisuuteen. Alustavien tulosten perusteella lapsuuden haitallisten kokemusten yhteys väkivaltarikollisuuteen on voimakkaampi heikomman sosioekonomisen aseman perheissä. Havainnot korostavat kasautuvan huono-osaisuuden merkitystä sekä rakenteellisten olosuhteiden vaikutusta rikosriskiin ja sen kehittymiseen.

C3: Rikos, uhri ja oikeus

Keskiviikko 4.11. klo 16.30–18.00 | Tila: B409 (Kaista C)

Inka Westerlund (Helsingin yliopisto), Antti Latvala (Helsingin yliopisto), Minna Holm (THL): *"Rikollisuuteen, uhriksi joutumiseen, ja itsemurhayrityksiin yhteydessä olevat yhteiset ja erityiset tekijät psykoosisairauksissa"*

Maria Normann, Riikka Kanervo (Tampereen yliopisto): *"Romanssihuijaus rakkautena, luottamuksena ja hyväksikäyttönä – havaintoja käynnissä olevasta väitöstutkimuksesta"*

Sofia Malinen, Otava Piha, Markus Kaakinen (Helsingin yliopisto): *"Teonpiirteiden ja sananvapauden yhteys kunnianloukkauksesta tuomitsemiseen"*

Anna-Greta Pekkarinen (HEUNI): *"Eheytyshoidot Suomessa: esiintyminen, haitat ja kriminalisointiin liittyvät kysymykset"*

Puheenjohtaja: Inka Westerlund, Helsingin yliopisto

Rikollisuuteen, uhriksi joutumiseen, ja itsemurhayrityksiin yhteydessä olevat yhteiset ja erityiset tekijät psykoosisairauksissa

Inka Westerlund, Helsingin yliopisto

Antti Latvala, Helsingin yliopisto

Minna Holm, THL

Aiemmat tutkimukset ovat johdonmukaisesti osoittaneet, että psykoosisairauksia sairastavilla henkilöillä riski rikollisuuteen, uhriksi joutumiseen ja itsetuhoisuuteen on kohonnut verrattuna muuhun väestöön. Päihteiden käyttö on tunnistettu yhteiseksi riskitekijäksi kaikille näistä kolmesta vakavasta lopputuloksesta. Tutkimus on kuitenkin tarkastellut näitä lopputuloksia pääosin erillisinä ilmiöinä, vaikka näyttöä niiden keskinäisistä yhteyksistä on jo olemassa. Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, mitkä tekijät ovat yhteydessä matalampaan riskiin ja mitkä korkeampaan riskiin kolmelle vakavalle lopputulokselle sekä tunnistaa, mitkä tekijöistä ovat yhteisiä ja mitkä erillisiä lopputulosten välillä. Aineistona käytettiin SUPER-Finland-tutkimuskohorttia (n = 10 474), joka sisältää laajasti haastattelu- ja kyselytietoja osallistujilta. Lisäksi aineisto on yhdistetty kansallisiin rekistereihin. Kolme lopputulosta määriteltiin rekisteritiedoista. Selittävinä muuttujina analyyseissä käytettiin demografisia tietoja, taustatekijöitä sekä kliinisiä ja psykososiaalisia tekijöitä, jotka määriteltiin kysely-, haastattelu- tai rekisteritiedoista. Tekijöiden yhteyttä kolmeen lopputulokseen tutkittiin käyttäen logistista regressiomallia. Tutkimuksessa tunnistettiin merkittävimpinä yhteisinä kohonneeseen riskiin liittyvinä tekijöinä päihteiden käyttö, kaksisuuntainen mielialahäiriö ja työ- tai opiskelutoiminnan ulkopuolella oleminen kaikkien lopputulosten osalta. Itsemurhayritykset erottuivat selkeimmin omaksi ilmiökseen, kun taas uhriksi joutuminen ja rikollisuus jakoivat useampia yhteisiä tekijöitä. Tulokset lisäävät ymmärrystä psykoosisairauksiin liittyvistä vakavista lopputuloksista ja tukevat osittain ajatusta niiden päällekkäisyydestä. Tiedon lisääminen näistä tekijöistä voi tukea kliinistä päätöksentekoa ja auttaa vakavien riskien varhaisessa tunnistamisessa ja ennaltaehkäisyssä terveydenhuollossa.

Romanssihuijaus rakkautena, luottamuksena ja hyväksikäyttönä – alustavia tuloksia

Maria Normann, Tampereen yliopisto

Riikka Kanervo, Tampereen yliopisto

Tausta: Romanssihuijaus on intiimi rikos, jossa tekijä rakentaa verkossa valheellisen identiteetin turvin luottamussuhteen uhriin hyötyäkseen tästä taloudellisesti. Vahinko ei rajoitu rahallisiin menetyksiin: uhrit/selviytyjät kokevat vakavia emotionaalisia ja psykologisia seurauksia, joihin kohdennettua tukea on tarjolla vielä vähän. Ilmiö kietoutuu usein muihin rikoksiin, kuten sijoitushuijauksiin, seksuaaliseen kiristykseen (sextortion) sekä rahanpesuun, ja sillä on yhtymäkohtia lähisuhdeväkivallan ei-fyysisiin muotoihin. Aihetta on kuitenkin tutkittu toistaiseksi vähän ja sen teoreettinen jäsentely on edelleen hajanaista.

Tutkimuskysymykset: Miten uhrit/selviytyjät ja heidän läheisensä merkityksellistävät rakkauteen, luottamukseen ja hyväksikäyttöön liittyviä kokemuksiaan? Millaiset mekanismit ylläpitävät yhteydenpitoa ja rahansiirtoja sen jälkeen, kun epäilyt suhteen aitoudesta ovat heränneet?

Aineisto ja menetelmät: Esitys perustuu puolistrukturoituun haastatteluaineistoon (N=19: 14 uhria/selviytyjää, 5 läheistä), joka kerättiin keväällä 2026. Haastateltavat ovat 30–80-vuotiaita, ja huijaussuhteen kesto vaihtelee kahdesta kuukaudesta useampaan vuoteen; osa on edelleen huijaussuhteessa. Analyysi on vielä alkuvaiheessa ja suuntautuu refleksiiviseen teema-analyysiin.

Alustavat tulokset ja johtopäätökset: Alustavat tulokset osoittavat, että romanssihuijauksen ilmenemismuodot ja seuraukset ovat moninaisia. Epäilyistä huolimatta yhteydenpidon ja rahansiirtojen jatkumista selittävät luottamukseen, välittämiseen ja moraalisiin velvollisuuksiin liittyvät relationaaliset mekanismit. Rahansiirtoihin kytkeytyy myös erilaisia toimintalogiikoita, kuten auttamisen halua, uteliaisuutta sekä tilanteeseen liittyvää jännitystä. Tulokset viittaavat tarpeeseen kehittää teoreettista viitekehystä, jonka avulla romanssihuijauksille ominaisia manipuloinnin, luottamuksen rakentamisen ja uhrien toiminnan prosesseja voidaan jäsentää.

Teonpiirteiden ja sananvapauden yhteys kunnianloukkauksesta tuomitsemiseen

Sofia Malinen, Helsingin yliopisto

Otava Piha, Max Planck Institute for the Study of Crime, Security and Law

Markus Kaakinen, Helsingin yliopisto

Tutkimuksessa selvitimme logistisella regressiolla, mitkä tekijät ennustavat kunnianloukkausrikosten syyksilukemista. Aihe on tutkimuskohteena merkityksellinen, koska kunnianloukkaus on monimuotoinen ja tunnusmerkistöltään epätäsmällinen rikostyyppi, joka on jännitteisessä suhteessa sananvapauteen. Pahimmillaan kunnianloukkaussääntely tukahduttaa julkista keskustelua, jonka vuoksi kunnianloukkaussäännökseen kohdistuu muutospainetta. Lisäksi Suomessa määrällinen tutkimus rikossyytteen hylkäämiseen tai syyksilukemiseen yhteydessä olevista tekijöistä on harvinaista. Aineistona olivat käräjäoikeustuomiot vuosilta 2014–2024 (N=3274). Käräjäoikeudessa käsitellyistä kunnianloukkaustapauksista 88 prosenttia päättyi syyksilukevaan tuomioon. Tarkastelluista muuttujista tilastollisesti merkitsevästi yhteydessä syyksilukemiseen olivat osapuolten sukupuoli sekä osa tapaustyypeistä, tekokanavista ja sananvapauteen liittyvistä muuttujista. Syyte luettiin syyksi todennäköisemmin silloin, kun vastaaja oli mies tai kun asianomistaja oli nainen. Ero oli merkitsevä siitä huolimatta, että mallissa otettiin huomioon sukupuolittuneita kunnianloukkaustyyppejä, joiden syyksilukemistodennäköisyys oli korkeampi. Kasvokkain tai puhelimitse tehty teko syyksi luettiin vähemmän todennäköisemmin kuin viestillä tehty teko. Alhaisempi syyksilukemistodennäköisyys oli yhteydessä siihen, että vastaaja oli osallistunut julkiseen keskusteluun. Sen sijaan toimitetussa sisällössä, kuten joukkoviestimessä, tehdyn teon syyksilukemistodennäköisyys ei eronnut merkitsevästi viestillä tehdystä, vaikka syyksilukemisprosentti oli selvästi keskimääräistä alhaisempi (70 %). Regressiomallin tilastollista voimaa rajoittaa toimitetussa sisällössä tehtyjen tekojen pieni määrä. Tulokset heijastanevat sitä, että käräjäoikeudet huomioivat sananvapausnäkökohdat kunnianloukkaussäännösten soveltamisessa. Kaiken

kaikkiaan tutkitut muuttujat kuitenkin selittivät vain pienen osan vaihtelusta syyksilukemistodennäköisyydessä.

C4: Ulos epätoivosta: Näkökulmia nuorten väkivaltaan ja rikollisuuteen

Torstai 5.11. klo 09.00–10.15 | Tila: B409 (Kaista C)

Anna Raeste (Helsingin yliopisto): *"Alfa-PVP:hen liittyvät väkivaltarikokset Suomessa"*

Aliisa Kankaanpää (Helsingin yliopisto): *"Katukoodi ja väkivalta: Väkivaltamyönteisten asenteiden rooli suomalaisvankien välisessä väkivallassa"*

Maiju Tanskanen (Helsingin yliopisto): *"Ovatko nuorten henkirikokset erityisiä? Henkirikollisuuden kehitys ja tekotilanteet Suomessa ja Alankomaissa"*

Puheenjohtaja: Maiju Tanskanen, Helsingin yliopisto

Työryhmän kuvaus

Ulos epätoivosta -hankkeessa (STN) tutkitaan nuorten haitallisia, pahimmillaan kuolemaan johtavia elämänkulkuja ja niiden taustalla vaikuttavia sosiaalisia ja yksilöllisiä mekanismeja. Työryhmä kokoaa yhteen hankkeen väkivaltaan ja rikollisuuteen liittyviä tuoreita tutkimustuloksia. Työryhmän esitykset tuottavat uutta tietoa nuorten henkirikollisuuden kehityksestä ja muuttuvista tekotilanteista, väkivaltamyönteisten asenteiden yhteydestä vankilaväkivaltaan sekä huumeiden käyttöön kytkeytyvän väkivallan luonteesta. Aiheet ovat erityisen ajankohtaisia ja herättäneet viime vuosina vilkasta yhteiskunnallista keskustelua. Työryhmä tuo näihin keskusteluihin empiiriseen kriminologiseen tutkimukseen perustuvia näkökulmia hyödyntämällä monipuolisesti kysely-, tuomioistuin- ja henkirikosaineistoja sekä kansainvälistä vertailuasetelmaa. Ajankohtaisen tilannekuvan lisäksi esitykset osallistuvat kriminologisesti keskeisiin teoreettisiin ja metodologisiin keskusteluihin. Esityksiä yhdistää pyrkimys ymmärtää väkivalta- ja rikollisuusilmiöitä osana niitä sosiaalisia ja tilannesidonnaisia konteksteja, joissa ilmiöitä esiintyy. Tarkastelemalla väkivallan taustatekijöitä, sosiaalisia ympäristöjä ja tekotilanteita työryhmä syventää ymmärrystä vakavan väkivallan mekanismeista ja tuo samalla esiin nuorten väkivaltaan liittyviä erityispiirteitä. Näiden mekanismien tunnistaminen tuottaa myös tietopohjaa vakavan väkivallan ehkäisemiseksi.

Alfa-PVP:hen liittyvät väkivaltarikokset Suomessa

Anna Raeste, Helsingin yliopisto

Alfa-PVP-muuntohuumeen kasvaneet käyttömäärät ja muuntohuumeen käyttöön liittyvä väkivaltainen ja arvaamaton käyttäytyminen ovat herättäneet viime vuosina paljon yhteiskunnallista keskustelua. Käsitykset alfa-PVP:hen liittyvästä väkivallasta perustuvat kuitenkin valtaosin yksittäisiin tapahtumiin ja median havaintoihin, sillä ilmiötä ei ole tutkittu systemaattisesti. Esityksessä pyritään korjaamaan tätä tutkimustiedon puutetta tarkastelemalla alfa-PVP:hen liittyvän väkivallan tilannetekijöitä tuomioistuinaineiston avulla. Aineisto pohjaa vuosien 2020-2024 Ritu-järjestelmän väkivaltarikostuomioihin, joissa rikos voitiin teonkuvauksen perusteella yhdistää alfa-PVP:n käyttöön joko suoraan tai epäsuorasti (N=52). Tulosten perusteella päihteiden sekakäyttö oli tapauksissa hyvin yleistä ja pelkästä alfa-PVP:stä päihtyneenä oleminen harvinaisempaa. Myös uhri oli päihteiden vaikutuksen alaisena yli puolessa tapauksista. Havaintoja peilataan vakavaa väkivaltaa ja laittomia huumeita koskevaan yleiseen tilannekuvaan Suomessa. Kokonaisuutena tulokset luovat kuvaa alfa-PVP:hen liittyvästä väkivallasta ilmiönä, joka liittyy tiiviisti laajempaan huumeiden sekakäyttöön ja huumeiden hallitsemaan elämäntapaan, kohdistuen korostuneesti huumeita käyttäviin henkilöihin ja heidän lähipiiriinsä. Tulokset toimivat keskustelunavaajana alfa-PVP:n ja väkivallan yhteyksien tutkimukselle, joka kaipaa akuutisti lisätutkimusta tuoreemmilla ja laajemmilla aineistoilla.

Katukoodi ja väkivalta: Väkivaltamyönteisten asenteiden rooli suomalaisvankien välisessä väkivallassa

Aliisa Kankaanpää, Helsingin yliopisto

Esitelmä keskittyy Young Despair -hankkeen yhteydessä tehtyyn kriminologiseen maisterintutkielmaan, jossa tutkittiin suomalaisvankien välisen väkivallan ja katukoodin välistä yhteyttä. Katukoodin konsepti perustuu yhdysvaltalaisen sosiologi Elijah Andersonin havainnoivaan tutkimukseen erilaisista epävirallisista, sosiaalisista, väkivaltaa tuottavista säännöistä, joiden ensisijaisena tarkoituksena pidetään yksilön kunnian suojaamista. Suomalainen kriminologinen katukoodin tutkimus on tähän asti uupunut, vaikka kansainvälisesti ilmiö on saanut tieteellistä huomiota. Tutkimuksissa on johdonmukaisesti havaittu katukoodia noudattavilla vangeilla olevan suurempi riski tehdä ja kokea väkivaltaa vankeusaikanaan. Nyt esitettävässä maisterintutkielmassa tarkasteltiin ensimmäistä kertaa Suomen kontekstissa katukoodin merkitystä vankilaväkivallassa. Nuorten vankien elämänkaaritutkimuksen vankikyselyä hyödyntäen tutkielman tavoitteena oli selvittää, millainen riski koodia noudattavilla vangeilla on tehdä ja kokea väkivaltaa sekä miten erilaiset henkilökohtaiset ominaisuudet ovat yhteydessä koodin noudattamiseen. Näiden lisäksi tutkielmalla pyrittiin edistämään suomalaista katukoodin tutkimusta testaamalla aiemmassa tutkimuksessa kehitetyn katukoodimittarin toimivuutta. Tilastollisten analyysien perusteella todettiin, että katukoodia noudattavilla suomalaisvangeilla oli muihin verrattuna huomattavasti suurempi riski tehdä ja kokea väkivaltaa vankeuden aikana. Vankien taustaominaisuuksien osalta tulokset osoittivat, että lapsena koettu vanhempien aggressiivisuus, rikollisjengiin kuuluminen sekä aikaisemmat väkivallan uhrikokemukset olivat tilastollisesti merkitsevässä yhteydessä katukoodin noudattamiseen. Lisäksi tutkielmassa todettiin katukoodimittarin olevan validi ja reliaabeli tapa mitata suomalaisvankien keskuudessa esiintyviä väkivalta-asenteita erityisesti sen korkean sisäisen konsistenssin myötä. Tutkielma osoitti, että katukoodi ja sen merkitys väkivaltarikoksissa ansaitsisi enemmän huomiota suomalaisessa rikollisuuden tutkimuksessa.

Ovatko nuorten henkirikokset erityisiä? Henkirikollisuuden kehitys ja tekotilanteet Suomessa ja Alankomaissa

Maiju Tanskanen, Helsingin yliopisto

Henkirikollisuus on vähentynyt Euroopassa pitkällä aikavälillä, mutta viimeaikainen tutkimus viittaa nuorten tekemien henkirikosten tilannetekijöiden mahdolliseen muutokseen. Samalla julkisilla paikoilla tapahtuva, ryhmiin tai jengeihin kytkeytyvä nuorten vakava väkivalta on herättänyt kasvavaa yhteiskunnallista keskustelua ja huolta erityisesti Pohjoismaissa. Tutkimuksessa tarkastellaan henkirikollisuuden kehitystä ja tekotilanteita eri tekijäikäryhmissä Suomessa ja Alankomaissa vuosina 2003–2024. Henkirikoksia vertaillaan neljässä ikäryhmässä (13–20-, 21–29-, 30–45- ja yli 45-vuotiaat) tarkastelemalla sekä henkirikostason ajallista kehitystä että henkirikosten jakautumista erilaisiin tekotilanteisiin. Erityisesti tarkastellaan julkisilla paikoilla, usean tekijän toimesta sekä ampuma-aseella tehtyjen henkirikosten kehitystä ikäryhmien välillä. Tavoitteena on selvittää, missä määrin nuorten ikäryhmien henkirikollisuuden muutokset poikkeavat vanhempien ikäryhmien kehityksestä, liittyvätkö muutokset henkirikollisuuden tasoon vai koostumukseen ja ovatko kehityskulut samankaltaisia Suomessa ja Alankomaissa. Molempien maiden osalta tulokset viittaavat erityisesti henkirikosten tekotilanteiden kehityksen eriytyneen ikäryhmittäin. Vaikka henkirikostaso on yleisesti ottaen laskenut sekä Suomessa että Alankomaissa tarkastelujaksolla, nuorimpiin tekijöihin liittyen havaitaan myös sekä viimeaikaisia noususuuntaisia kehityskulkuja että erityisiä kontekstuaalisia muutoksia. Tulokset korostavat ikäryhmien erottelemisen merkitystä väkivallan kehityksen tutkimuksessa ja ehkäisyssä.

Eheytyshoidot Suomessa: esiintyminen, haitat ja kriminalisointiin liittyvät kysymykset

Anna-Greta Pekkarinen, Euroopan kriminaalipolitiikan instituutti (HEUNI)

Niin sanotut eheytyshoidot ovat toimia, joilla pyritään muuttamaan tai tukahduttamaan henkilön seksuaalista suuntautumista, sukupuoli-identiteettiä tai sukupuolen ilmaisua. Kansainvälisesti niiden on todettu aiheuttavan merkittäviä haittoja kohteilleen, mutta Suomessa ilmiötä koskevaa tutkimustietoa on toistaiseksi vähän. Aihe on noussut ajankohtaiseksi erityisesti Rikkomaton – kielletään eheytyshoidot -kansalaisaloitteen myötä. Euroopan kriminaalipolitiikan instituutti (HEUNI) toteuttaa syksyllä 2026 oikeusministeriölle selvitystä, jonka tarkoituksena on tuottaa tietoa eheytyshoitojen esiintymisestä Suomessa sekä tukea aihetta koskevaa lainvalmistelua. Selvityksessä tarkastellaan, millaisissa ympäristöissä ja muodoissa eheytyshoitoja esiintyy, keihin ne kohdistuvat ja millaisia vaikutuksia niillä on kohteilleen. Lisäksi arvioidaan toiminnan mahdolliseen kriminalisointiin liittyviä oikeudellisia kysymyksiä. Selvityksen aineisto koostuu kokijoille ja ammattilaisille suunnatuista kyselyistä sekä haastatteluista. Esityksessä esitellään selvityksen alustavia havaintoja eheytyshoitojen ilmenemismuodoista, kokemuksista ja haitallisuudesta sekä pohditaan niiden merkitystä rikosoikeudelliselle sääntelylle Suomessa.

C5: Työntekijäarviointi - Väkivaltadesistanssi

Torstai 5.11. klo 10.30–11.45 | Tila: B409 (Kaista C)

Visa Korhonen (Aggredi): *"Väkivaltadesistanssin arviointi käytännön työssä – työntekijäarviointilomake asiakasprosessin arvioinnin tukena"*

Marjatta Moimas (Aggredi): *"Kuvaus arviointimallin kehittämisestä, implementoinnista ja koetuista vaikutuksista Aggredin asiantuntijatyössä kodinulkopuolisen väkivallantekijöiden parissa"*

Kriko Huhta (HelsinkiMissio ry / Aggredi): *"Aggredin työntekijäarviointilomakkeen analyysi"*

Puheenjohtaja: Kriko Huhta, HelsinkiMissio ry/ Aggredi

Työryhmän kuvaus

Aggredissa asiakas tekee itsearviointia väkivallasta irtautumisen prosessistaan. Sen lisäksi halusimme kehittää teoriatietoon pohjautuvan työkalun, jonka avulla työntekijöille muodostuu laajempi käsitys asiakkaan prosessin etenemisestä ja väkivaltatyön vaikuttavuudesta. Työryhmän aihe rakentuu Aggredissa kehitettyyn työntekijäarviointilomakkeeseen. Se mahdollistaa yksityiskohtaisen ja tasonmukaisen seurannan asiakkaan väkivaltaisesta käyttäytymisestä irtautumisen prosessissa. Työntekijät havainnoivat asiakkaan muutosprosessia ja siihen vaikuttavia tekijöitä. Arviointimalli pohjautuu desistanssiteoriaan ja pitää sisällään teorian keskeiset elementit. Arviointia tehdään läpi työskentelyn desistanssin kaikilla tasoilla. Uusi arviointimalli on otettu valtakunnallisesti kymmenellä paikkakunnalla käyttöön maaliskuussa 2026. Arviointimalli on suunniteltu erityisesti suomalaiseen toimintaympäristöön ja Aggredin asiakaskunnalle sopivaksi. Sen tavoitteena on parantaa asiakastyön laatua ja tukea ammattilaisia tarjoamalla teoreettisesti perusteltuja näkökulmia asiakkaan väkivallasta irrottautumisen prosessiin. Malli myös vahvistaa ammatillista reflektiota. Arviointimalli on luotu Aggredissa yhteiskehittämällä. Arvioinnissa yhdistyy teoreettinen tieto ja käytännön kokemukset asiakastyöstä. Työntekijöiden kokemuksia lomakkeen käytettävyydestä tutkitaan parhaillaan YAMK-opinnäytetyössä. Webro-järjestelmän avulla kaikista vastauksista koostetaan valtakunnallinen massatilasto, jolla kuvataan väkivallasta irtaantumisen muutosta eri asiakastapaamisten frekvenssien välillä. Lisäksi esitellään analyysiä asiakkaiden taustatiedoista. Tarkasteltavia teemoja ovat muun muassa asiakkaiden väkivaltahistoria, ikä, sukupuoli, koettu väkivalta sekä yhteiskunnallinen asema. Näiden tietojen avulla voidaan muodostaa kokonaiskuva arviointiin osallistuneesta asiakaskunnasta.

Väkivaltadesistanssin arviointi käytännön työssä – työntekijäarviointilomake asiakasprosessin arvioinnin tukena

Visa Korhonen, Etelä-Pohjanmaan ensi- ja turvakotiyhdistys ry / Aggredi Etelä-Pohjanmaa

Puheenvuorossa esitellään kehittämämme väkivaltadesistanssia arvioiva työntekijäarviointilomake, jonka teoreettisena taustana toimii desistanssitutkimus. Kehittämistyön lähtökohtana on ollut tarve jäsentää väkivallasta irtautumisen prosessia systemaattisesti sekä tehdä muutosta näkyväksi asiakastyössä. Keskeisenä kysymyksenä on, miten desistanssiteorian eri vaiheet voidaan operationalisoida käytännön arviointityön välineeksi. Lomake rakentuu kolmelle desistanssin tasolle. Primäärinen desistanssi kohdistuu väkivaltaisen käyttäytymisen vähenemiseen ja väkivallattomien toimintatapojen vahvistumiseen. Sekundäärinen desistanssi tarkastelee väkivaltaa oikeuttavien asenteiden muutosta, väkivallattoman identiteetin rakentumista sekä tunne- ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä. Tertiäärinen desistanssi puolestaan arvioi pitkäaikaista sitoutumista väkivallattomuuteen, toimijuutta, sosiaalisia suhteita ja yhteiskunnallista osallisuutta. Arvioinnissa huomioidaan lisäksi asiakkaan väkivaltahistoria, väkivallan kokemukset, nykyinen elämäntilanne ja yksilölliset tavoitteet. Puheenvuorossa kuvataan lomakkeen rakenne ja käyttö Aggredin työssä sekä tarkastellaan sen mahdollisuuksia tukea muutoksen arviointia ja työskentelyn

suunnittelua. Kehittämistyön perusteella lomake tarjoaa työntekijöille rakenteisen välineen väkivallasta irtautumisen seuraamiseen ja väkivallattoman elämäntavan vahvistamiseen.

Kuvaus arviointimallin kehittämisestä, implementoinnista ja koetuista vaikutuksista Aggredin asiantuntijatyössä kodinulkopuolisen väkivallantekijöiden parissa

Marjatta Moimas, Aggredi Päijät-Häme, Lahden ensi- ja turvakoti ry / Aggredi Päijät-Häme

Aggredissa kehitetty desistanssiin perustuva arviointimalli on uusi työkalu, jonka avulla ammattilaiset voivat arvioida asiakkaan väkivallasta irrottautumisen prosessia muutoksen näkökulmasta. Malli täydentää perinteisiä arviointimenetelmiä, joissa painopiste on usein väkivallan uusintariskissä. Alustuksessa kuvataan arviointimallin kehittämisprosessi teorian ja käytännön kautta. Alustuksessa käydään läpi myös Aggredin asiantuntijoiden kokemuksia arviointimallin käytöstä. Arviointimallin kehittämisprosessi kesti puolitoista vuotta ja siihen osallistuivat kaikki Aggredin työntekijät. Prosessin seurauksena valmistui sekä arviointimalli, että kuvaus Aggredin yhteiskehittämisen tavoista ja teoreettisista lähtökohdista. Yhteiskehittämistä tarkastellaan erityisesti sosiaalinen konstruktionismin ja organisatorisen oppimisen näkökulmista. Aggredin työntekijöille on tehty arviointimallin käyttöön liittyen kyselytutkimus, jonka alustavia tuloksia käydään esityksessä läpi. Kyselytutkimuksessa kartoitettiin työntekijöiden kokemuksia mallin käytöstä asiakastyössä ja sen kehittämisessä erityisesti desistanssiteorian valossa. Alustus pohjautuu esittäjän sosiaali- ja terveysalan kehittämisen ja johtamisen ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyöhön.

Aggredin työntekijäarviointilomakkeen analyysi

Kriko Huhta, HelsinkiMissio ry / Aggredi Helsinki

Tässä esityksessä tarkastellaan Aggredin työntekijäarviointilomakkeeseen perustuvaa vaikuttavuusarviointia sekä sen keskeisiä tuloksia. Aggredin työntekijät kymmenellä paikkakunnalla täyttävät arviointilomakkeen Webrossa kymmenen asiakastapaamisen frekvenssillä sekä seurantatapaamisella. Esityksessä Webro-järjestelmän avulla on koostettu massatilasto, joka kuvaa asiakkaiden väkivaltaisen käyttäytymisen irtautumisen prosessia sekä desistanssin edistymistä. Esityksessä kuvataan väkivallasta irtaantumisen muutosta eri asiakastapaamisten frekvenssien välillä. Seurantatapaamisella voidaan havainnoida, miten väkivaltaisen käyttäytymisen irtautumisen prosessi on jatkunut Aggredi työskentelyn jälkeen. Tämän lisäksi esityksessä tuloksellisuutta tai muutosta voidaan tarkastella kolmen desistanssin tason näkökulmasta: Primäärinen desistanssi – väkivaltaisesta käyttäytymisestä irtautuminen; Sekundäärinen desistanssi – uuden, väkivallattoman identiteetin rakentuminen; ja Tertiäärinen desistanssi – sosiaalinen integroituminen ja hyväksynnän kokeminen yhteiskunnassa. Suuressa osassa desistanssin tasoa koskevissa kysymysten vastausvaihtoehdoissa on tilanteen muutosta kuvaava monivalinta-asteikko. Tällä tavalla väkivallasta irtaantumisen prosessia voidaan kuvata tarkemmin kuin pelkästään kyllä/ei -asteikolla. Lisäksi esitellään analyysiä asiakkaiden taustatiedoista työntekijäarviointien perusteella. Tarkasteltavia teemoja ovat muun muassa asiakkaiden väkivaltahistoria, ikä, sukupuoli, koettu väkivalta sekä yhteiskunnallinen asema. Näiden tietojen avulla voidaan muodostaa kokonaiskuva arviointiin osallistuneesta asiakaskunnasta ja tarkastella muutosta suhteessa asiakkaiden taustatekijöihin.

C6: Väkivalta, riski ja arviointi

Torstai 5.11. klo 12.45–14.00 | Tila: B409 (Kaista C)

Mari Fadjukoff (Tampereen yliopisto): *"Ilmoituskynnyksen ja tutkintakynnyksen välinen ero lapsiin kohdistuvan väkivallan epäilyissä"*

Anni Lindroos (HEUNI): *"Väkivallan kokemukset oikeuspsykiatrisessa hoitotyössä: Temaattinen analyysi oikeuspsykiatrisen sairaalan hoitohenkilökunnan väkivaltakokemuksista rutiinitoimintojen teorian valossa"*

Elli Jutila (Helsingin yliopisto): *"Väkivaltariskiarvioinnin rakentuminen vakavaan väkivaltaan syyllistyneiden oikeuspsykiatrisissa mielentilatutkimuksissa"*

Puheenjohtaja: Mari Fadjukoff, Tampereen yliopisto

Ilmoituskynnyksen ja tutkintakynnyksen välinen ero lapsiin kohdistuvan väkivallan epäilyissä

Mari Fadjukoff, Tampereen yliopisto

Suomessa on poikkeuksellisen laaja velvollisuus ilmoittaa poliisille lapsiin kohdistuvista väkivaltaepäilyistä. Ilmoitusvelvollisuuden laajentaminen on madaltanut ilmoituskynnystä ja johtanut lisääntyneisiin ilmoituksiin poliisille. Suuri osa tapauksista kuitenkin rajataan pois ilman esitutkinnan suorittamista. Tässä tutkimuksissa tarkastelemme ilmoituskynnyksen ja tutkintakynnyksen välistä eroa ja poliisille ilmoittamisen merkitystä tapauksissa, joissa esitutkintaa ei käynnistetä. Tutkimus perustuu lapsiin kohdistuvien väkivaltaepäilyjen parissa työskentelevien ammattilaisten haastatteluihin. Poliisi säätelee konsultaatiopuhelimen kautta ilmoituskynnystä. Ilmoitettujen tapausten ja tutkintaan johtavien tapausten määrällinen ero ei johdu siitä, että poliisille ilmoitettaisiin suurissa määrin poliisille kuulumattomia asioita, vaan siitä, että ilmoitusvelvollisuus on lainsäädännöllisesti selvästi poliisin tutkintavelvollisuutta matalampi. Rikosprosessin kannalta matalan ilmoituskynnyksen haittana on järjestelmän ruuhkautuminen ja vakavampien tapausten käsittelyn hidastuminen. Alhaisen ilmoituskynnyksen merkitys ei kuitenkaan rajaudu pelkkään rikosprosessiin, vaan sillä on merkitystä myös tuen ja suojelun järjestämisen sekä perheelle välittyvän viestin näkökulmista. Parhaimmillaan rikosilmoitus mahdollistaa moniammatillisen arvioinnin ja tietojenjaon lapsen tilanteesta ja edistää perheen sitoutumista työskentelyyn. Toisaalta poliisille ilmoittaminen ja siitä seuraava poliisin toiminnan odottelu saattaa hidastaa sosiaalihuollon toimintaa ja vaikeuttaa yhteistyötä perheen kanssa. Lisäksi osalla ammattilaisista oli kokemuksia siitä, että esitutkinnan käynnistämättä jättäminen saatettiin perheissä tulkita siten, ettei poliisi pitänyt asiaa yhtä vakavana kuin ilmoittaja. Tutkimus korostaa tarvetta arvioida ilmoituskynnyksen tarkoituksenmukaisuutta ja kehittää viranomaiskäytäntöjä paitsi rikosprosessin, myös sosiaalihuollon ja perheille välittyvän viestin näkökulmista.

Väkivallan kokemukset oikeuspsykiatrisessa hoitotyössä: Temaattinen analyysi oikeuspsykiatrisen sairaalan hoitohenkilökunnan väkivaltakokemuksista rutiinitoimintojen teorian valossa

Anni Lindroos, Euroopan kriminaalipolitiikan instituutti (HEUNI)

Hoitajien kohtaama väkivalta ja väkivaltatilanteiden raportoimatta jättäminen korostuvat oikeuspsykiatrisessa hoitotyössä. Tämä tutkimus tarkastelee, miten oikeuspsykiatrian hoitajien tehtävät ja ammatilliset asemat kontekstualisoivat heidän väkivaltakokemuksiaan ja miten näitä kokemuksia käsitteellistetään rutiinitoimintojen teorian avulla. Tässä maisterintutkielmaani perustuvassa tutkimuksessa sovelletaan rutiinitoimintojen teorian näkökulmia väkivaltatilanteisiin, jossa teon luonne ei välttämättä ole intentionaalinen, tai tekijän (oikeuspsykiatrian potilas) käyttäytyminen ei ole johdonmukaista. Aineisto koostui temaattisista haastatteluista (n=8) oikeuspsykiatrisessa sairaalassa työskentelevien hoitajien kanssa. Teoriaohjaavan refleksiivisen temaattisen analyysin tuloksena esitellään kaksi teemaa: 1) hoitotyön institutionaalinen ulottuvuus ja 2) hoitotyön vuorovaikutuksellinen ulottuvuus. Hoitajat pitivät potilaiden hoidon aikaista

väkivaltaista käyttäytymistä sairauden oireista tai opituista käyttäytymismalleista johtuvana. Potilaan rajoittamiseen, eristämiseen ja siirtämiseen liittyvät työtehtävät korostuivat hoitajien väkivaltakokemuksissa. Hoitajat ennakoivat väkivaltaa ja puuttuivat väkivaltatilanteisiin. Hoitosuhteiden laatu ja yksittäisten potilaiden tunteminen osoittautuivat keskeisiksi väkivallan ehkäisemisen kannalta. Väkivaltaisen käyttäytymisen koettiin vaihtelevan sekä tekijän että kohteen sukupuolen mukaan. Vuorovaikutustilanteita ei kuvattu tiettyihin tiloihin tai aikoihin sidonnaisiksi. Tulokset korostavat potilaskohtaista ja vuorovaikutukseen perustuvaa tietämystä väkivallan ehkäisemisessä oikeuspsykiatrisissa sairaaloissa.

Väkivaltariskiarvioinnin rakentuminen vakavaan väkivaltaan syyllistyneiden oikeuspsykiatrisissa mielentilatutkimuksissa

Elli Jutila, Helsingin yliopisto

Rikoksen luonne, tekijän motiivit ja ymmärrys teostaan sekä uusimisriski ovat keskeisiä tekijöitä rikosvastuun ja väkivaltariskin arvioinnissa rikosoikeudellisissa prosesseissa. Näitä arvioidaan sekä oikeuspsykiatrisissa mielentilatutkimuksissa että rikosseuraamusalalla osin samoja strukturoituja väkivaltariskin arviointivälineitä hyödyntäen. Arviointeihin liittyvä asiantuntijuus on ratkaisevaa, sillä niiden perusteella tehdään rikoksentekijän elämänkulkuun merkittävästi vaikuttavia rikosoikeudellisia ja rikosseuraamuksellisia päätöksiä. Vaaralliseksi luonnehdittujen vankien vapauttamiskäytännöt ovat nousseet yhteiskunnalliseen keskusteluun viime vuosina, ja aihe luo myös poliittista painetta ehkäistä vakavan väkivallan uusimista. Tutkimuksessani tarkastelen vakavaan väkivaltaan syyllistyneille henkilöille tehtyjä oikeuspsykiatrisia väkivaltariskiarviointeja, jotka toteutetaan ennen varsinaista tuomiota mielentilatutkimuksen yhteydessä. Tutkimuskysymykseni ovat: Miten väkivaltariskiarvioinnit ja niiden tulokset rakentuvat vakavaan väkivaltaan syyllistyneiden oikeuspsykiatrisissa mielentilatutkimuksissa? Millaisia muutoksia väkivaltariskiarviointiin ohjautumisessa on tapahtunut 2000-luvulla? Aineisto koostuu vuosina 2002-2024 mielentilatutkimusten yhteydessä tehdyistä väkivaltariskiarvioinneista (n=200, arvio), joiden tiedot poimitaan Rikollisen käyttäytymisen ja oikeuspsykiatrisen arvioinnin tutkimusrekisteristä (ROT). Rekisteritietoja analysoidaan eksploratiivisesti sekä määrällisin että laadullisin menetelmin. Esityksessä tarkastelen tutkimuksen alustavia havaintoja väkivaltariskiarviointien käytöstä, rakentumisesta ja niihin ohjautumisesta vakavaan väkivaltaan syyllistyneiden henkilöiden mielentilatutkimusten yhteydessä 2000-luvulla.

KAISTA D: RIKOSTUTKIMUS, SOVITTELU JA DIGITAALISUUS (TILA B101)

D1: Re-entry and Desistance from Crime in a Digital Era (Part 1) GB

Keskiviikko 4.11. klo 13.00–14.30 | Tila: B101 (Kaista D)

Stephen Farrall (Nottingham), Isabelle F.-Dufour (Laval), Eeva Järveläinen (Laurea): *"Re-entry project in the light of a structurally mediated theory of desistance from crime"*

Stephen Farrall (Nottingham): *"What were the circumstances into which people were released? Political discourses, housing, welfare and stigma"*

Birgitta Tetri (Laurea), Ailie Rennie (Nottingham): *"Technology as a means to survive in a digitalized society: a comparative study on re-entry and desistance"*

Chair: Isabelle F.-Dufour (Universite Lavall), Stephen Farrall (University of Nottingham) & Eeva Järveläinen (Laurea University of Applied Sciences)

Research project: *Re-entry and Desistance from Crime in a Digital Era: A Cross-National Comparative Project* (SSHRC, Canada, 2023–2027) explores how criminal justice systems and community partners supported formerly incarcerated individuals during the COVID-19 pandemic, when many services shifted to remote delivery. It examines the challenges faced by former prisoners in adapting to an increasingly digitalized environment and highlights the need for inclusive support in a "virtual world." By focusing on desistance from crime, the project seeks to understand how individuals cope with adversity, stop offending, and what forms of support can foster sustainable reintegration. The study draws on qualitative interviews with 85 service users and 31 practitioners across Canada, the United Kingdom, and Finland, offering a comparative perspective on re-entry processes and the development of more resilient and inclusive societies.

Abstract

This working group presentation is based on findings from the project *Re-entry and Desistance from Crime in a Digital Era: A Cross-National Comparative Project* (SSHRC, Canada, 2023–2027). The presentation reflects the project's findings in light of a structurally mediated theory of desistance from crime. It examines the multifaceted processes of re-entry and desistance through interconnected social, structural, and individual perspectives. It highlights release contexts within broader political discourses, housing conditions, welfare systems, and employment opportunities, demonstrating how these shape experiences of stigma and reintegration. The role of digitalisation is explored through a comparative lens, emphasizing how service users' digital skills influence survival and participation in a digitalized society. Central to the discussion is the importance of social support and humane encounters, including assisted desistance processes and evolving life contexts that enable behavioral change. Different approaches to peer support are analyzed as mechanisms that foster desistance during re-entry. The presentations also address trauma through spontaneous narratives of formerly incarcerated individuals across different national contexts, underscoring the enduring impact of past experiences. Together, these contributions provide a comprehensive understanding of the conditions, supports, and challenges shaping pathways away from crime.

Re-entry project in the light of a structurally mediated theory of desistance from crime

Stephen Farrall, University of Nottingham

Isabelle F.-Dufour, Universite Lavall

Eeva Järveläinen, Laurea University of Applied Sciences

This qualitative comparative study investigates how individuals involved with the justice system in Canada, England, and Finland navigate the process of desistance from crime in a post-pandemic, increasingly digital environment. Grounded in the structurally mediated theory of desistance, it examines how personal agency intersects with social contexts and broader structural conditions to shape trajectories toward a prosocial life. Based on 116 semi-structured interviews with formerly incarcerated individuals and practitioners, the findings show that desistance is not simply an individual change, but a collective and supported process. Across the three countries, participants encountered persistent stigma, socio-economic inequalities, and systemic barriers related to housing, employment, and financial access, all of which limited reintegration. Welfare systems strongly influenced these experiences: Canada was viewed as more supportive, England as focused on compliance, and Finland as comparatively stable despite austerity pressures. The quality of relationships with practitioners varied, shaping access to meaningful support. Digitalization, accelerated during COVID-19, played an ambivalent role. While it facilitated connection and service access, it also deepened exclusion due to limited resources and skills. Ultimately, social relationships, trauma recovery, and supportive networks emerged as central to sustaining desistance.

What were the circumstances into which people were released? : The political discourses, housing and the welfare system and the role of employment and feelings of stigma

Stephen Farrall, University of Nottingham

This communication provides some of the social, political and economic contexts in which those we interviewed were living in in the years leading up to the commencement of the fieldwork in 2023. We explores the political discourses which had been developed in each country. In all three countries there had been a ratchetting up in terms of the harshness of both the sentences given and the conditions in prison or on release. In some cases, politicians simply failed to alleviate the harsh conditions which they inherited when they came to the office. The political responses to COVID itself confounded the already difficult situations which inmates being released during the COVID era. We also explores the experiences of those leaving prison with regards to the housing and welfare systems in each country. The respondents reported that the wider social security and social housing systems (with which the criminal justice system is partially integrated) and the changes these have witnessed have made successful desistance extremely hard to achieve. We will also focus on respondents' experiences of gaining employment and the stigmas they felt as ‘former inmates’. We will address the structurally mediated availability of legitimate identities for those with convictions and the hopes of and desires (and the suppression of these) which are routinely encountered.

Technology as a means to survive in a digitalized society: a comparative study on re-entry and desistance from crime

Birgitta Tetri, Laurea University of Applied Sciences

Ailie Rennie, University of Nottingham

Study examines how rapid digitalisation during and after the COVID-19 pandemic shaped the re-entry experiences of formerly incarcerated individuals (service users, n = 85) and those supporting them (practitioners, n = 31) across Canada, England and Finland. Drawing on frameworks of digital inclusion and technology acceptance, the chapter analyses how access, skills, motivation, trust and digital self-efficacy influenced individuals’ ability to navigate essential online services. Service users described experiences of significant barriers from limited digital exposure in prison and difficulties with authentication systems to deep

mistrust of digital platforms rooted in past surveillance and bureaucratic exclusion. Practitioners, in turn, highlighted how digital gaps complicated support work and intensified existing vulnerabilities. Digital tools can facilitate access to housing, welfare, employment and healthcare, but there is digital exclusion risk that reinforces inequality and hinders desistance. It is evident that human support, trust-building and flexible service pathways remain crucial for enabling meaningful digital participation and supporting stable transitions back into society.

D2: Canadian Research: Gender, marginalization and criminal trajectories GB

Keskiviikko 4.11. klo 15.00–16.15 | Tila: B101 (Kaista D)

Mathilde Moffet-Bourassa (Université Laval): *"Narrating Oneself to (Re)Build: Identity (Re)construction at the Intersection of Homelessness, Crime, and Gender"*

Eliott F. Léger (Université Laval): *"Perceptions of Intersectional Barriers Experienced by Canadian Justice-Involved Women in Their Processes of Desistance from Crime"*

Elisabeth St-Pierre, Isabelle F.-Dufour, Eric Chartrand (Université Laval): *"Institutional-based sexual offending: examining individual and contextual factors"*

Chair: Mathilde Moffet-Bourassa, Université Laval

Narrating Oneself to (Re)Build: Identity (Re)construction at the Intersection of Homelessness, Crime, and Gender

Mathilde Moffet-Bourassa, Université Laval

In Canada, justice-involved women experiencing homelessness (JIWEH) represent one of the most marginalized populations. Their life trajectories are frequently shaped by adverse childhood experiences, trauma during adolescence and adulthood, and major family and social disruptions (e.g., incarceration, homelessness). These experiences profoundly influence how they perceive themselves, construct their identity, and believe they are perceived by others. Many describe low self-esteem and persistent feelings of difference, rejection, and stigma linked to their life histories. Although research has examined identity among people exiting homelessness or desisting from crime, very few studies focus on women who experience both processes simultaneously. Yet, this dual stigma makes it even more difficult for them to feel accepted and integrated into society. This presentation draws on findings from my thesis based on a qualitative study with 20 Canadian women exiting homelessness and desisting from crime. Participants completed a first interview following McAdams' (2008) life story method and a second inspired by Abes and al. (2007) model to explore their identity dimensions. Results highlight how JIWEH construct their narrative identity at the intersection of multiple identity dimensions and structural oppressions, and how this narrative work shapes their pathways out of homelessness and crime.

Perceptions of Intersectional Barriers Experienced by Canadian Justice-Involved Women* in Their Processes of Desistance from Crime

Eliott F. Léger, Université Laval

Isabelle F.-Dufour, Université Laval

Women's pathways into and out of crime are shaped by a range of factors, including mental health challenges, experiences of victimization, and economic or housing instability. These elements also influence their processes of desistance, sometimes described as "desistance from harm" (source). Yet limited research has examined how structural inequalities—rooted in patriarchy, racism, sexism, and capitalism—affect women's re-entry and efforts to desist from crime. Grounded in feminist scholarship, intersectionality offers a framework for understanding how overlapping systems of power interact with individual identities to produce unique experiences of oppression and privilege. Justice-involved individuals face heightened risks of discrimination due to their criminal records. This thesis uses interpretative phenomenological analysis to explore the experiences of ten women and one genderfluid participant (n=11) interviewed as part of the RD-CROSSNAT project. All participants have been incarcerated within the Canadian criminal justice system and have encountered discrimination related to gender identity, sexual orientation, ethnicity, or mental health. The

findings highlight how intersecting marginalized identities—including the stigmatized status of “offender”—constrain access to resources, opportunities, and supportive environments necessary for sustained desistance from crime.

Institutional-based sexual offending : examining individual and contextual factors

Elisabeth St-Pierre, Université Laval

Isabelle F.-Dufour, Université Laval

Eric Chartrand, Université Laval

Institutional-based sexual offenses (ICSO) represent a unique challenge for law enforcement. Research has identified a wide range of individual and contextual factors characterizing this form of child sexual abuse. To date, few studies have examined how individual factors (e.g., offender characteristics) and contextual factors (e.g., nature and setting of the offense) influence police detection. This study aims to describe and examine the individual and contextual factors involved in ICSO and their relationship with police detection avoidance. Four objectives were identified: (1) to describe perpetrator and victim characteristics across institutional settings; (2) to explore contextual variables such as location, setting, and year of the abuse; (3) to examine police detection avoidance by analyzing the time between the offense and its detection; and (4) to assess how detection delays vary across institutional contexts. Cases of Canadian ICSO were identified through computerized police files resulting in a dataset of 987 cases extracted from 42,999 police records. Results show that ICSO was detected by police on average 7 years after the offense (SD = 13), with delays ranging from 0 to 58 years. Nearly half (49.4%) occurred in educational settings, and most offenses (84.5%) involved ICSO.These findings can inform policing practices and prevention strategies.

D3: Poliisi ja rikostorjunnan menetelmät

Keskiviikko 4.11. klo 16.30–18.00 | Tila: B101 (Kaista D)

Mika Sutela (Poliisihallitus): *"Operatiivisesta havainnosta strategiseksi ennakointitiedoksi – liikennevalvonta rikostorjunnan porttina"*

Marko Piipponen (Itä-Suomen yliopisto): *"Miksi poliisi epäonnistuu rikospaikkatutkinnassa?"*

Kalle Lind, Tiina Latvala (THL): *"Rahapelaaminen poliisin rikosilmoituksissa ja oikeuden päätöksissä"*

Matti Näsi, Ilari Kolttola (Helsingin yliopisto): *"Rikollisuuden tilannekuva Kansallisen Rikosuhritutkimuksen valossa"*

Puheenjohtaja: Mika Sutela, Poliisihallitus

Operatiivisesta havainnosta strategiseksi ennakointitiedoksi – liikennevalvonta rikostorjunnan porttina

Mika Sutela, Poliisihallitus

Muuttuvassa ja epävarmassa maailmassa poliisilta edellytetään kykyä tunnistaa varhaisia muutoksia, yhdistää eri tietolähteitä ja jalostaa operatiivisia havaintoja strategiseksi ennakointitiedoksi. Esityksessä tarkastellaan poliisin analyysitoiminnassa tapahtuvaa tiedon jalostamisen prosessia liikennevalvonnan näkökulmasta. Eri analyysituotteiden avulla havainnollistetaan, millaista tietoa liikennevalvonta tuottaa laajemmista rikos- ja riskikäyttäytymisen ilmiöistä sekä miten tätä tietoa voidaan hyödyntää tilannekuvan muodostamisessa, strategisessa ennakoinnissa ja varhaisessa rikoksentorjunnassa. Esitys kokoaa havaintoja viime vuosina Poliisihallituksen analyysitoiminnoissa laadituista temaattisista analyyseistä sekä valmisteilla olevista poliisin liikenneturvallisuustyötä ja yleistä toimintaympäristöä käsittelevistä strategisista analyyseistä. Näissä analyysiraporteissa hyödynnettyjä aineistoja ovat poliisin rekisteri- ja tulostiedot, kansalliset tilastot, tutkimuskirjallisuus ja muut viranomaisaineistot. Menetelminä on käytetty kuvailevaa tilastollista analyysia, laadullista synteesiä sekä toimintaympäristön analyysia ja ennakointia. Analyysien perusteella liikennerikollisuus ja muu riskikäyttäytyminen kasautuvat osin samoille henkilöille. Erityisesti nuoret miehet korostuvat liikennerikosepäilyissä. Vakavien tai toistuvien tekojen yhteydessä voi ilmetä päihteitä, ajo-oikeudettomuutta, aserikoksia ja muuta rikollisuutta. Liikennevalvonta voi siten toimia porttina laajempaan rikostorjuntaan: siinä syntyviä havaintoja voidaan hyödyntää ilmiötason signaalien tunnistamisessa, tietojohtoisessa kohdentamisessa, moniammatillisessa ehkäisyssä ja varhaisessa puuttumisessa ilman yksilöiden leimaamista.

Miksi poliisi epäonnistuu rikospaikkatutkinnassa?

Marko Piipponen, Itä-Suomen yliopisto

Rikostutkimuskeskuksen perustaminen vuonna 1926 tehosti suomalaisen poliisin toimintaa rikosten selvittämisessä. Valtakunnallinen Rikostutkimuskeskus analysoi poliisin lähettämiä teknisiä todisteita ja kirjoitti niistä asiantuntijalausuntoja, joita hyödynnettiin rikosten esitutkinnassa ja oikeudessa. Tästä huolimatta suomalaisen Rikostutkimuksen aikakaudella (1926–1954) on olemassa monia esimerkkitapauksia, joissa poliisi epäonnistui rikospaikkatutkinnassa, mikä pahimmillaan pilasi rikostutkinnan. Tämä nostaakin olennaisen kysymyksen esille. Miksi poliisi epäonnistui rikospaikkatutkinnassa? Tapausesimerkit ovat peräisin 1920–1950-lukujen Suomen Poliisilehti ja Poliisimies ammattijulkaisuista, joissa käytännön epäonnistumisista kertomalla haluttiin kouluttaa poliiseja oikeaoppiseen rikospaikkatutkintaan. Sisällönanalyysiä hyödyntäen olen löytänyt aineistosta erilaisia syitä, jotka aikanaan johtivat rikospaikkatutkinnassa epäonnistumisiin. Nämä syyt voidaan jakaa kolmeen teemaan: 1. Puutteelliseen

osaamiseen. 2. Resurssipulaan. 3. Dunning-Kruger efektiin/asennevammaan. Erityisesti maaseudun poliiseissa nämä teemat nousevat esille, koska kaupungeissa oli paremmat resurssit ja koulutettua henkilökuntaa rikospaikkatutkintaa varten, siinä missä maaseudulla resurssipulan vuoksi rikospoliisin kaltaista poliiseja ei ollut. Lisäksi maaseudulla oli jonkin verran asennevammaa teknistä rikostutkintaa kohtaan, kun esimerkiksi jotkut nimismiehet näkivät sormenjäljet ”Helsingin herrojen hömpötyksinä”. Nämä teemat olivat osasyynä sille, miksi vuonna 1939 lääneihin perustettiin rikospoliisikeskukset, jotka auttoivat maaseudun poliiseja vakavien rikosten tutkinnassa. Alustukseni perustuu väitöskirjani Rikostutkimuskeskus - Suomalaisen teknisen rikostutkimuksen pioneeri 1926–1954 monografian osatuloksiin.

Rahapelaaminen poliisin rikosilmoituksissa ja oikeuden päätöksissä

Kalle Lind, THL

Tiina Latvala, THL

Rahapelaaminen aiheuttaa merkittäviä yhteiskunnallisia kustannuksia sekä inhimillisten haittojen että taloudellisten vaikutusten kautta. Se kytkeytyy mielenterveyden ongelmiin, fyysisiin sairauksiin, työpoissaoloihin sekä sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksiin. Vaikka rahapelaaminen on Suomessa yleinen ja useimmille harmiton ajanviete, siihen voi liittyä erilaisia haittoja jo subkliinisellä tasolla. Tällaisia haittoja ovat esimerkiksi terveys- ja taloushaitat sekä rikollisuuteen liittyvät haitat, kuten omaisuusrikollisuus ja lähisuhdeväkivalta. Rahapeliongelmat ovat vankipopulaatioissa muuta väestöä yleisempiä, ja vastaavasti rikostuomiot ovat yleisempiä korkeamman riskitason rahapelaajilla. Rahapelaaminen voi liittyä rikollisuuteen myös esimerkiksi järjestäytyneen rikollisuuden ja sopupelien kautta. Tässä esityksessä esiteltävässä tutkimushankkeessa tarkastellaan ensinnäkin rahapelaamisen esiintyvyyttä poliisin tietojärjestelmään kirjatuissa rikosilmoituksissa vuosina 2020–2025. Tavoitteena on tunnistaa ajallisia trendejä, luokitella rahapelaamiseen liittyviä tapauksia sekä arvioida niiden käyttökelpoisuutta rahapelihaittojen seurannan indikaattorina ja rahapelaamisesta aiheutuvien yhteiskunnallisten kustannusten arvioinnissa. Kausaalisuhteiden syvällisemmäksi ymmärtämiseksi tutkimuksen toisessa osassa analysoidaan lisäksi rahapelaamiseen liittyvien tapausten käsittelyä tuomioistuimissa: millaisessa roolissa rahapelaaminen näyttäytyy oikeudenkäynneissä ja miten sen merkitystä jäsennellään oikeudellisessa argumentaatiossa. Tutkimushanke syventää ymmärrystä toiminnallisen riippuvuuden ja rikollisuuden moninaisista yhteyksistä sekä siitä, miten rahapeliongelman kaltainen riippuvuus ymmärretään rikollisuuteen vaikuttavana tekijänä. Erityistä huomiota kiinnitetään siihen, miten yksilön toimijuutta ja rikosoikeudellista vastuuta tarkastellaan rahapeliongelman kontekstissa. Tulokset lisäävät ymmärrystä rahapelaamisen ja rikollisuuden välisistä yhteyksistä, tukevat rikostaustaisten henkilöiden palvelujen kehittämistä sekä tuottavat tietoa rahapeliongelmien konkreettisista seurauksista ja yhteiskunnallisista kustannuksista rahapelipoliittisen päätöksenteon tueksi.

Rikollisuuden tilannekuva Kansallisen Rikosuhritutkimuksen valossa

Matti Näsi, Helsingin yliopisto

Ilari Kolttola, Helsingin yliopisto

Kansallinen rikosuhritutkimus (KRT), ja sen edeltäjä Kansallinen uhritutkimus, on keskeinen kansallinen, väestötasoinen piilorikollisuuden seurantajärjestelmä. KRT-järjestelmän avulla kerätään tietoa 15–74-vuotiaiden suomalaisten rikosuhrikokemuksista. Vuoden 2026 tutkimuksen alkuperäinen otos oli 17,500 vastaajaa. Tutkimus mahdollistaa viranomaislähteistä riippumattoman tarkastelun väkivallan ja omaisuusrikollisuuden kehityskuluista väestötasolla. Nykyinen järjestelmä käynnistettiin vuonna 2012 ja vuoden 2026 aineistonkeruu oli jo kymmenes laatuaan. Tässä esityksessä tarkastelemme uusimman, vuoden 2026 KRT-raportin tuloksia, sekä järjestelmän tuottaman tilannekuvan pidemmän aikavälin kehityskulkuja.

Tulosten perusteella on mahdollista havaita melko vakaana jatkuva tilannekuva, jossa muutokset eritoten väkivallan uhrikokemusten osalta ovat olleet hyvin maltilliset.

D4: HE studies in Prison / “I could have been that person”: Four case-studies of encounters with justice involved people navigating the system in Finland and the Netherlands GB

Torstai 5.11. klo 09.00–10.15 | Tila: B101 (Kaista D)

Tommi Mäntysalo (Laurea), Paula Alanen (Laurea), Co-Researchers (Riihimäki Prison): *"Testimonies of HE Studies Transforming Incarcerated People’s Lives: “In my world, university was only for geniuses"*

Heli Kaatrakoski, Jaakko Tyni (Laurea): *"Digital Buddies: The Role of Peer Support in Social Inclusion After Prison"*

Marijn Neuman (Frida), Marco Mazereeuw (NHL Stenden UAS), Monique Volman (University of Amsterdam): *"Coaching young adults from vulnerability to vocation"*

Katri Haavisto (Tampere University), Paula Alanen (Laurea), Noora Ellonen (Tampere University): *“Desistance begins with basic skills”*

Chair: Paula Alanen, Laurea University of Applied Sciences

Abstract

This working group examines instances of sharing and support that emerged in encounters with practitioners, researchers and justice-impacted participants. The empirical studies were conducted both in formal and informal education in Finland and the Netherlands. The presentations gather findings of research and/or development projects that harnessed non-hierarchical relationships and participatory methodology, such as co-research, advocacy and peer-support. Through these lived experiences we discuss the value of “the here and now” vs. the unknown future and the possibilities for learning and sharing in a world attuned to programme outcomes, evidence, and accounts. The Digital Buddies (DIGIKAVERIT) focused on strengthening the digital, work-life, and guidance skills of people after prison sentence. The trainees were interviewed regarding their experiences of the training. The identified key findings were the importance of peer support and strengthening social inclusion. Testimonies of HE Studies Transforming Incarcerated People’s Lives is a joint effort for writing a scientific article together with higher education students who are incarcerated. The article will be published in the Education not incarceration -special issue in the peer reviewed journal Tertiary Education and Management. The Dutch study explores how young adults in constrained circumstances, where participation in education and/or work has stalled, begin to move forward through guidance from coaches who are significant to them. Drawing on young adults’ and coaches’ experiences, it examines how relational support and attention to contradictions between young adults’ motives and their social and institutional environments can create new possibilities for action and foster emergent agency.

Testimonies of HE Studies Transforming Incarcerated People’s Lives: “In my world, university was only for geniuses, and not for people like me”

Tommi Mäntysalo, Laurea University of Applied Sciences

Paula Alanen, Laurea University of Applied Sciences

Co-Researchers, Riihimäki Prison

This research project has been a collaborative effort to centre the voices of four male students in a high-security institution that invests in incarcerated people’s education. The research article reports four co-writers' experiences of altogether 10 years of HE studies while in prison during their over 60 years’ experience of incarceration. their varied study paths and lived experience were documented as autoethnographic diary entries, workshop dialogues and narratives collected by using the method of empathy-based stories (MEBS).

The responsible authors guided the writing process during five online sessions starting from ethical conduct and informed consent to how to produce text, followed by systematizing the data and finalizing the text together with the co-writers. The prison study counsellor facilitated and supported the process. Education in prison enhances reintegration into society and employability after release. However, the benefits of education are much wider than that of getting a job. As one of the co-writers, a person who started his education from basic skills in solitary confinement and after seven years has just completed his bachelor's degree, described his lived experience: "Studying has altered my world and self-image completely."

Digital Buddies: The Role of Peer Support in Social Inclusion After Prison

Heli Kaatrakoski, Laurea University of Applied Sciences

Jaakko Tyni, Laurea University of Applied Sciences

The Digital Buddies project (DIGIKAVERIT) aimed to strengthen the digital, work-life, and guidance skills of individuals with the history of crime. One of the project's main activities, Digital Buddies training, equipped participants with knowledge and skills related to digital tools and services. Participants were also trained to provide peer support in matters related to digitalisation for others with a history of crime. The overarching aim was to strengthen participants' agency, social inclusion and commitment to a crime-free life. The training was conducted by a professional trainer and an expert-by-experience. Following the training, ten participants were interviewed about their views on and experiences of the training. Preliminary thematic analysis suggested three key findings. First, the role of the expert-by-experience was crucial to the success of the training. Second, participants found the training meaningful because it enabled them to support others facing similar challenges. Third, the training appeared to promote agency and social inclusion in several ways.

Coaching young adults from vulnerability to vocation

Marijn Neuman, Firda, Regional Training Centre for secondary vocational education and adult education

Marco Mazereeuw, NHL Stenden University of Applied Sciences

Monique Volman, University of Amsterdam

Our research focuses on coaching the agency development of young adults who are in vulnerable positions and constrained circumstances but still want to take control of their (working) lives. Drawing on Cultural-Historical Activity Theory, we understand agency as a relational and developmental process rather than a personal trait. Opportunities to move forward emerge through interactions between young adults, significant others, and their social and institutional environments. We conducted phenomenological interviews with young adults and their coaches, creating portraits and conducting cross-case analyses to highlight the contradictions young adults experience and how they navigate them, as well as how coaches help them navigate them and create new possibilities for action. Our studies demonstrate how coaches can position themselves alongside young adults. Coaches create opportunities for development by opening a relational space, supporting the search to clarify contradictions, helping to provide stability through careful interventions, and seeking next steps. The research contributes to the use of contradictions in coaching as a catalyst for development by taking both young adults' experiences and the conditions shaping their lives seriously and by being present.

Desistance begins with basic skills

Haavisto Katri, Tampere University

Alanen Paula, Laurea University of Applied Sciences

Noora Ellonen, Tampere University

Research has found that incarcerated people have lower education level compared to overall population. Hence, they lack required skills which impedes their integration into society after release. While incarcerated, many people are willing to participate in education to improve their skills and gain qualifications. However, education is not provided for all nor in all prisons. To enhance employability and desistance from crime, a basic skills programme was piloted in the Finnish prisons addressing the groups that are often excluded from other educational programmes. The pilot programme integrated basic skills learning in various liberal adult education courses with subjects such as music, visual arts, language learning, cooking and digital skills. The research was conducted based on empirical data of the course participants' interviews and survey. The data was analysed qualitatively combining criminology and education perspectives and using the framework of general theory of prison education introduced by Szifris and colleagues (2018). The results show the multiple advantages of participating in the courses expressed by incarcerated people themselves. Their experiences reflect well the three context-mechanism-outcome configurations introduced by Szifris and colleagues, namely, education as a 'hook for change', a 'safe place', and relevance of skills and qualifications gains. Thus, participating in the programme is expected to support and enhance the participants' desistance process. In addition, the respondents highlighted the significance of participation for maintaining their well-being and thus improving the quality of life while in prison. The low threshold courses allowed access to education for individuals that belong to groups that typically face challenges entering to, or are excluded from education in prison, such as non-native language speakers, people in security-based restricted compartments, people with no or very little previous education or those serving short sentences. The results underline the significance of providing education for all in prison and enhancing incarcerated people's participation in all situations.

D5: Re-entry and Desistance from Crime in a Digital Era (Part 2) GB

Torstai 5.11. klo 10.30–11.45 | Tila: B101 (Kaista D)

Eeva Järveläinen (Laurea), Isabelle F.-Dufour (Laval), Stephen Farrall (Nottingham): *"Rebuilding Lives: Social support, humane interaction and contextual shifts"*

Hanna Rantala (Laurea): *"What are the roles and meanings of peer support? Experiences of peer support during re-entry"*

Isabelle F.-Dufour, Luna Ihamouine-Molto (Laval): *"Spontaneous narratives of trauma among formerly incarcerated individuals: A comparative study across Canada, UK, and Finland"*

Chair: Isabelle F.-Dufour (Universite Lavall), Stephen Farrall (University of Nottingham) & Eeva Järveläinen (Laurea University of Applied Sciences)

Research project: *Re-entry and Desistance from Crime in a Digital Era: A Cross-National Comparative Project* (SSHRC, Canada, 2023–2027) explores how criminal justice systems and community partners supported formerly incarcerated individuals during the COVID-19 pandemic, when many services shifted to remote delivery. It examines the challenges faced by former prisoners in adapting to an increasingly digitalized environment and highlights the need for inclusive support in a "virtual world." By focusing on desistance from crime, the project seeks to understand how individuals cope with adversity, stop offending, and what forms of support can foster sustainable reintegration. The study draws on qualitative interviews with 85 service users and 31 practitioners across Canada, the United Kingdom, and Finland, offering a comparative perspective on re-entry processes and the development of more resilient and inclusive societies.

Abstract

This working group presentation is based on findings from the project *Re-entry and Desistance from Crime in a Digital Era: A Cross-National Comparative Project* (SSHRC, Canada, 2023–2027). The presentation reflects the project's findings in light of a structurally mediated theory of desistance from crime. It examines the multifaceted processes of re-entry and desistance through interconnected social, structural, and individual perspectives. It highlights release contexts within broader political discourses, housing conditions, welfare systems, and employment opportunities, demonstrating how these shape experiences of stigma and reintegration. The role of digitalisation is explored through a comparative lens, emphasizing how service users' digital skills influence survival and participation in a digitalized society. Central to the discussion is the importance of social support and humane encounters, including assisted desistance processes and evolving life contexts that enable behavioral change. Different approaches to peer support are analyzed as mechanisms that foster desistance during re-entry. The presentations also address trauma through spontaneous narratives of formerly incarcerated individuals across different national contexts, underscoring the enduring impact of past experiences. Together, these contributions provide a comprehensive understanding of the conditions, supports, and challenges shaping pathways away from crime.

Rebuilding Lives: Social support, humane interaction and contextual shifts in assisted desistance processes

Eeva Järveläinen, Laurea University of Applied Sciences

Isabelle F.-Dufour, Université Laval

Stephen Farrall, University of Nottingham

Study examines the significance of assisted desistance, social support, and contextual shifts in the desistance process and in rebuilding lives. It also explores the interplay between practitioner support and client motivation, as well as the significance of identity transformation. Findings based on qualitative interviews (practitioners n=31, service users n=85) indicate that practitioners actively worked to eliminate barriers linked to recidivism by securing essential services and fostering social networks, enabling clients to reintegrate into society and rebuild their lives. Service users emphasized the importance of holistic support, particularly from non-governmental organization (NGO), charities, and peers, in sustaining crime-free lives. Identity formation emerged as a key component of desistance, requiring cognitive shifts and new coping strategies. Practitioners' motivational efforts included aligning goals with realistic life circumstances and reinforcing clients' self-worth, which enhanced their sense of belonging. Both practitioners and service users described desistance as a non-linear process marked by setbacks and structural challenges such as homelessness and turnover from services. The study underscores practitioners' pivotal role in promoting desistance and social transformation, where their genuine commitment and humane interaction, combined with social and practical support, drives identity formation, social integration, and long-term desistance.

What are the roles and meanings of peer support? An exploration of service users' experiences of peer support during re-entry

Hanna Rantala, Laurea University of Applied Sciences

Peer support has become a prominent feature of criminal justice interventions and is increasingly viewed as an appealing form of support during re-entry. Study examines how 85 formerly incarcerated individuals in Canada, England, and Finland experienced peer support and what meanings they attributed to it in their re-entry trajectories. Drawing on thematic analysis, our findings reveal that peer support operated as a fluid, relational practice across organised groups, low-threshold venues, digital platforms, and casual encounters. At best, peer support fostered acceptance and provided emotional and practical support, while creating spaces for pro-social connections and relational encouragement. Peer support also enabled redemptive action, offering opportunities to give back, develop skills, and strengthen commitment to change. However, the quality and accessibility of peer support were inconsistent, and poorly managed groups and uncommitted peers raised concerns about potentially adverse outcomes. Moreover, peer support appeared to operate within social structures in which individual biographies shaped who benefitted. Our results suggest that peer support is neither universally feasible nor sufficient on its own; rather, it should complement broader support systems. Understanding its limitations, however, could help us better address individual vulnerabilities and explore the potential of hybrid and digital models of peer support.

Spontaneous narratives of trauma among formerly incarcerated individuals: A comparative study across Canada, England and Wales, and Finland

Isabelle F.-Dufour, Université Laval

Luna Ihamouine-Molto, Université Laval

This study explores the spontaneous narratives of trauma shared by formerly incarcerated individuals in Canada, England and Finland. It examines the role of experiences of victimization, including those occurring early in childhood (Adverse Childhood Experience- ACEs) and those happening later in life as domestic violence, and experiences of victimization during incarceration, in shaping the onset of criminal behavior but

also the individual's capacity to desist from crime. The findings highlight gendered patterns in the expression and consequences of trauma, with women more likely to internalize distress and men to externalize it through aggression. The study also reveals systemic failures in trauma-informed care, particularly for male detainees, and underscores the role of correctional environments in perpetuating cycles of coercion and re-traumatization. Its contribution is to address how those experiences can play an important role in supporting both desistance and the construction of a new identity among individuals with a history of crime.

D6: Rikosten sovittelun tutkimus

Torstai 5.11. klo 12.45–14.00 | Tila: B101 (Kaista D)

Aino Jauhiainen (Helsingin yliopisto): *"Rikossovittelun ja rikosoikeusjärjestelmän keskinäinen suhde"*

Yaira Obstbaum (Helsingin yliopisto): *"Kielen merkitys rikossovittelulle: Medling och minoriteter -projekti"*

Aarne Kinnunen (Oikeusministeriö), Pia Slögs (Åbo Akademi): *"Suomalainen korruptio ja restoratiivisen oikeuden näkökulma"*

Teemu Vauhkonen (THL): *"Rikossovittelun vaikutus nuorisorikollisuuteen"*

Puheenjohtaja: Aino Jauhiainen, Helsingin yliopisto

Työryhmän kuvaus

Rikossovittelu on restoratiiviseen oikeuteen pohjautuva konfliktinratkaisun malli, jota käytetään monipuolisesti kouluissa ja rikosprosessissa. Rikosten sovittelussa uhri, epäilty ja mahdolliset muut konfliktin osapuolet voivat keskustella konfliktin aiheuttamista haitoista sovittelijan tuella. Tarvittaessa he voivat sopia rikoksesta aiheutuneen haitan korjaamisesta. Sovittelutoimistoihin saapuu valtakunnallisesti vuosittain noin 13 900 rikosasiaa, joista valtaosa sovittelualoitteista tulee poliisilta ja syyttäjältä. Rikossovittelutyössä kohtaavat niin rikosoikeuden, uhrien tukipalvelujen, kuin nuorisotyön ammattitoimijat, jonka vuoksi sovittelututkimuksen tiedon saatavuus on tärkeää toiminnan monipuolisen kehittämisen kannalta. Tässä työryhmässä käsitellään meneillään olevia rikossovitteluun liittyviä tutkimushankkeita. Työryhmässä käsitellään empiirisiä tutkimuksia rikossovittelun prosessista ja lopputuloksista eri viitekehyksistä, hyödyntäen muun muassa restoratiivisen oikeuden, oikeuden saatavuuden ja rikosten ehkäisyn näkökulmia. Työryhmässä käsitellään myös teoreettisia tutkimuksia sovittelumallien mahdollisuuksista ja haasteista eri rikostyyppien ja rikosilmiöiden ehkäisyn työkaluina.

Rikossovittelun ja rikosoikeusjärjestelmän keskinäinen suhde

Aino Jauhiainen, Helsingin yliopisto

Rikossovittelu on vapaaehtoinen palvelu, jossa uhri ja rikoksesta epäilty voivat keskustella rikoksesta aiheutuneesta haitasta ja sen korjaamisesta sovittelijan tuella. Suomessa rikossovittelu on osin vaihtoehtoinen menettely rikosprosessille: jos sovittelu päätyy sovintoon, poliisi tai syyttäjä voi päättää asian käsittelyn ennen oikeudenkäyntiä. Tällä hetkellä ei tiedetä, miltä osin oikeusviranomaiset hyödyntävät rikossovittelua rikosprosessille vaihtoehtoisena menettelynä. Tutkimuksessa tarkastellaan sovitteluun ohjattujen rikosasioiden etenemistä ja karsiutumista rikosprosessissa. Tutkimus perustuu rekisteriaineistoon, jossa yhdistetään poliisin, syyttäjälaitoksen, tuomioistuinten ja sovittelutoimistojen tietokantoihin tallennettuja tietoja rikosasioiden käsittelyn eri vaiheista Suomessa. Aineisto koostuu vuonna 2019 sovitteluun ohjatuista rikosasioista (N = 700). Rikosasioissa tehtyjen oikeudellisten ratkaisujen etenemistä kuvataan sekvenssianalyysin avulla. Lisäksi tutkimuksessa tarkastellaan sovitteluun johtaneiden ja sovitteluun johtamattomien tapausten lopputulosten välisiä eroja ja yhteyksiä monimuuttujaregressiomallin avulla. Esityksessä esitellään tutkimuksen alustavia tuloksia ja johtopäätöksiä.

Kielen merkitys rikossovittelulle: Medling och minoriteter- projekti

Yaira Obstbaum, Helsingin yliopisto

Rikossovittelu on uhrin ja tekijän välisen dialogin kautta tapahtuva konfliktinratkaisun muoto, jota avustaa sovittelija. Sitä, miten toimitaan, jos sovittelun osapuolet puhuvat keskenään eri kieltä, määrätään sovittelulaissa (1015/2005) ja kielilaissa (423/2003). Riippuen kielestä (suomi, ruotsi tai saame vai muu kieli)

ja kunnan kielestä, asia voi muotoutua hieman eri tavoin. Meillä on hyvin vähän tietoa siitä, kuinka monikielisyys näkyy sovittelussa. Emme esim. tiedä sitä, paljonko Suomessa sovitellaan monikielisesti tai missä määrin monikieliset tapaukset etenevät sovitteluprosessissa. Esityksessä kerrotaan Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutilla meneillään olevasta Medling och minoriteter -projektista, jossa kerätyn rekisteriaineiston avulla tarkastellaan monikielisten sovittelutapausten etenemistä sovitteluprosessissa. Esityksessä pohditaan tutkimuksen lähtökohtia ja alustavia tuloksia sekä lainsäädännön että aineiston osalta.

Suomalainen korruptio ja restoratiivisen oikeuden näkökulma

Aarne Kinnunen, Oikeusministeriö

Pia Slögs, Åbo Akademi

Suomi sijoittuu johdonmukaisesti maailman vähiten korruptoituneiden maiden joukkoon, mutta kansainväliset arvioinnit, viranomaiset ja tutkijat ovat samalla tunnistaneet suomalaiselle yhteiskunnalle ominaisia rakenteellisen korruption riskejä. Suomessa korruptio ilmenee harvoin suoranaisena lahjontana. Sen sijaan riskit liittyvät usein epävirallisiin vaikutusverkostoihin, eturistiriitoihin, suosintaan, julkisiin hankintoihin sekä päätöksenteon läpinäkyvyyteen. Rakenteellisessa korruptiossa yksittäisiä rikoksia ei välttämättä tapahdu, mutta järjestelmät, verkostot tai toimintakulttuurit suosivat tiettyjä toimijoita muiden kustannuksella ja voivat heikentää kansalaisten luottamusta julkiseen valtaan. Esityksessä tarkastellaan suomalaisen korruption erityispiirteitä sekä niitä yhteiskunnallisia tekijöitä, jotka ovat perinteisesti suojanneet Suomea korruptiolta. Näitä ovat vahva oikeusvaltio, viranomaistoiminnan avoimuus, riippumattomat valvontainstituutiot, vapaa media sekä kansalaisten korkea luottamus viranomaisiin ja toisiinsa. Samalla analysoidaan rakenteellisen korruption haasteita erityisesti Kittilän tapauksen valossa, jota voidaan pitää merkittävänä käännekohtana suomalaisessa korruptiokeskustelussa. Esityksen keskeisenä tavoitteena on arvioida restoratiivisen oikeuden mahdollisuuksia rakenteellisen korruption käsittelyssä. Restoratiivista oikeutta on perinteisesti sovellettu rikosten ja konfliktien ratkaisemiseen, mutta sen periaatteita voitaisiin hyödyntää myös tilanteissa, joissa korruptio on heikentänyt institutionaalista luottamusta tai yhteisöjen kokemusta oikeudenmukaisuudesta. Tarkastelun kohteena ovat erityisesti totuus- ja sovintoprosessien kaltaiset mekanismit, joiden avulla voidaan edistää vuoropuhelua kansalaisten, viranomaisten ja päätöksentekijöiden välillä sekä vahvistaa hallinnon legitimiteettiä. Esityksessä argumentoimme, että restoratiiviset menettelyt eivät voi korvata rikosoikeudellista vastuuta tai korruption torjunnan perinteisiä keinoja, mutta ne voivat täydentää niitä tilanteissa, joissa keskeinen kysymys on luottamuksen palauttaminen ja institutionaalisten vaurioiden korjaaminen. Näin restoratiivinen oikeus tarjoaa uuden näkökulman suomalaisen rakenteellisen korruption ehkäisyyn ja käsittelyyn sekä demokraattisen hallinnon ja yhteiskunnallisen luottamuksen vahvistamiseen.

Rikossovittelun vaikutus nuorisorikollisuuteen

Teemu Vauhkonen, THL

Tutkimuksessa arvioidaan rikosasioiden sovittelun vaikutusta erityisesti nuorten rikosten uusimiseen. Aineisto muodostetaan yhdistämällä valtakunnallisen SOPU-tietojärjestelmän tiedot sovittelualoitteista vuosilta 2019–2024 Tilastokeskuksen ja THL:n rekisteritietoihin. Vaikuttavuutta arvioidaan vertaamalla sovitteluun osallistuneiden ja verrokkien rikoslajikohtaista rikosten uusimista seuranta-aikana. Tutkimus tuottaa aiempaa vahvempaa rekisteripohjaista tietoa siitä, vähentääkö sovitteluun osallistuminen myöhempää rikollisuutta ja minkälaisissa tapauksissa sen mahdolliset vaikutukset ovat suurimpia.

POSTERIESITYKSET (Keskiviikko 4.11. klo 14.30–15.00)

Posterit ovat esillä konferenssin ala-aulassa (1. kerroksessa) koko tapahtuman ajan, ja niille on varattu oma esittelyslottinsa keskiviikkona iltapäiväkahvin yhteydessä.

Elina Pietiläinen (1. krs / Aula): *"Vapautuvien vankien tiedonhankinta siviilielämään siirtymistä ja yhteiskuntaan sopeutumista koskien"*

Edvin Sarlund (1. krs / Aula): *Lainsäädännöllistä perustelua ja poliittista keskustelua nuorten omaisuusrikoksista ja kulutuksesta 2020-luvulla"*

Vapautuvien vankien tiedonhankinta siviilielämään siirtymistä ja yhteiskuntaan sopeutumista koskien

Elina Pietiläinen, Tampereen yliopisto

Väitöstutkimukseni tarkastelee vuoden sisällä vapautumassa olevien vankien siviilielämään siirtymistä koskevia tiedontarpeita, vankilasta vapautumiseen liittyviä tiedonhankintakäytäntöjä sekä tiedonhankintaa rajoittavia tekijöitä vankilaympäristössä. Aiemmassa tutkimuksessa vankien tiedontarpeita ja informaatiokäytäntöjä on tarkasteltu, mutta vapautumisen lähestyessä tapahtuvaa tiedonhankintaa ja siihen liittyviä rajoittavia tekijöitä ei ole tarkasteltu laajasti eri vankilaympäristöissä eikä vankien ja heidän kanssaan työskentelevien ammattilaisten näkökulmia yhdistäen. Tutkimuksen teoreettisena taustana toimivat informaatiotutkimuksen teoriat arkielämän tiedonhankinnasta. Tutkimus on toteutettu kolmessa vankilassa, joista kaksi ovat suljettuja vankiloita ja yksi on avovankila. Tutkimukseen osallistui nais- ja miesvankeja sekä vankilan erityisohjaajia. Tutkimusaineisto koostuu puolistrukturoiduista haastatteluista sekä havainnointiaineistosta, joka on kerätty vankien ja erityisohjaajien kahdenkeskisiä tapaamisia havainnoimalla. Aineisto analysoidaan temaattisen sisällönanalyysin keinoin. Tutkimuksen tavoitteena on tuottaa tietoa vapautuvien vankien tiedontarpeista ja tiedonhankintakäytännöistä vapautumisen lähestyessä ja osana siviilielämään siirtymisen prosessia. Tutkimus tuottaa käytännönläheistä tietoa vankilaviranomaisille, asiantuntijoille ja yhteiskunnallisille päättäjille vankien vapautumisen ja yhteiskuntaan kiinnittymisen tueksi esimerkiksi vapautumisen valmistelun oikea-aikaisuuden, tiedon saavutettavuuden ja siirtymävaiheen tukemisen näkökulmista.

Lainsäädännöllistä perustelua ja poliittista keskustelua nuorten omaisuusrikoksista ja kulutuksesta 2020-luvulla

Edvin Sarlund, Turun yliopisto

Tutkimus on osa väitöskirjahanketta, jonka tavoitteena on lisätä ymmärrystä siitä, millainen merkitys kulutuksella on osana nuorten omaisuusrikoksia. Tavoitteen saavuttamiseksi yhdistellään monipuolisella tavalla oikeussosiologista, kriminologista ja taloussosiologista tutkimusta tuottaen tietoa nuorten tekemistä omaisuusrikoksista erityisesti kulutusnäkökulmasta. Tämä osatutkimus keskittyy tarkastelemaan aihetta lainsäädännön ja politiikan tasolla. Alustava tutkimuskysymys on ”Millaisia näkemyksiä nuorten omaisuusrikoksista on esitetty hallituksen esityksissä, kansanedustajien lakialoitteissa ja eduskuntakeskusteluissa?” Tarkoituksena on selvittää, miten hallituksen esityksiä tai kansanedustajien lakialoitteita perustellaan nuorisorikollisuuden kontekstissa sekä millaista keskustelua eduskunnassa käydään nuorten rikollisuudesta yleisesti, omaisuusrikoksista, kuluttamisesta sekä kuluttamisen mahdollisista kytköksistä rikoksiin. Tutkimuksen aineistona ovat 2020-luvun hallituksen esitykset, kansanedustajien lakialoitteet ja eduskuntakeskustelut. Menetelminä käytetään narratiivista diskurssianalyysia sekä laskennallisia oikeustieteellisiä menetelmiä, kuten emootioanalyysia. Laskennallisia menetelmiä hyödynnetään erityisesti kontekstualisoimaan nuoriin, kulutukseen, varkauksiin ja ryöstöihin liittyvää keskustelua osana laajempaa poliittista ja lainsäädännöllistä kenttää.